

AVRUPA BİRLİĞİ GENEL SEKRETERLİĞİ

**YAPISAL FONLARIN HEDEF, KAPSAM VE YÖNTEMLERİNİN
ÖRNEK ÜLKE UYGULAMALARI ÇERÇEVESİNDE
İNCELENMESİ
(İRLANDA ÖRNEĞİ)**

Uzmanlık Tezi

Arif Hakan YETER

SEKTÖREL VE BÖLGESEL POLİTİKALAR DAİRESİ

Mayıs 2004

ANKARA

ÖZET

Tez, İrlanda'nın 1989 yılından bu yana AB Yapısal Fonlarından yararlanmak üzere gerçekleştirdiği çalışmalarını incelemektedir. Böylece hem İrlanda uygulamalarının bu dönem boyunca evrimi hem de ülkenin "en iyi uygulama örneği" olma keyfiyetinin arka planı anlamaya çalışılacaktır. Bunun için öncelikle bu dönem zarfında hazırlanan ulusal dokümanların yanı sıra Avrupa Birliği prosedürleri gereğince hazırlanan raporlar esas tutulmuştur. İrlanda'nın ekonomik gelişmesinde Yapısal Fonların katkısını tartışan makalelerden de istifade edilmiştir. Daha objektif bir yaklaşımı teminen uluslar arası ekonomik kuruluş raporları ile eleştirel bakış açısı sergileyen bazı çalışmalar da değerlendirilmiştir.

İrlanda'nın karakteristiği, ülkemizde de benzeri yaşanan ekonomik kriz ile Avrupa Tek Pazarına bağlı olarak beliren Doğrudan Yabancı Yatırım (DYY) fırsatı arasında bir köprü kurabilmek olmuştur. Buna göre İrlanda, krizin zaruretleri içerisinde bir toplumsal mutabakatı sağlarken, diğer taraftan da AB gereksinimlerini esas alarak kamu yapı ve sistemini yeniden şekillendirmiştir. Temelde organizasyon ve kültür değişimiyle gerçekleştirilen bu iki yeniliğin doğrudan neticeleri ise sırasıyla, AB dahil bütün kaynakların isabetli kullanımı ve uygulamanın daha verimli hale gelmesidir. AB Fonlarının, bu fonların kullanımında en iyi uygulama örneği olma payesini elde eden İrlanda için parasal destekten daha önemli olduğu tespit edilen katkısı ise, ilgili AB prosedür ve gereksinimlerinin yeni oluşturulan sistem için temeli teşkil etmesi olmuştur.

ABSTRACT

This paper examines the preparations of Ireland in order to benefit Structural Funds since 1980s. By this way it is aimed at finding both the evolution of Irish practice through this period and the background of this example of “best practice.” To that end, in addition to official national records, documents prepared to meet the EU requirements are given the priority. Articles discussing the contribution of the Structural Funds in Ireland’s significant economic growth are also taken into consideration. In order to ensure objectivity, reports by the international economic organisations and papers reflecting a critical view to governments’ policies are also benefited. Characteristic of Ireland has been the establishment of a bridge between economic crisis of 1980s and opportunity of Foreign Direct Investment flow due to European Single Market. Ireland, providing the social consensus due to pressure oppressed by the crisis, on the other hand reorganise the public administration and services in line with the EU requirements. Direct outcomes of these developments, which have been mainly depending upon a shift in organisation and culture, are felicitous disposal of the whole sources including EU Funds and efficiency of the implementation, respectively. Rather than the monetary support, more important contribution of Structural Funds for Ireland, who has been the best practice example for the implementation of these Funds is, relevant EU requirements and procedures, which provides the base for the establishment of the new structure and understanding.

İÇİNDEKİLER

	SAYFA
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar	vi
KISALTMALAR	vii
GİRİŞ	1
BÖLÜM: I-İRLANDA EKONOMİSİNİN KİLOMETRE TAŞLARI	4
1.1 İrlanda Ekonomisinin Safahatı	4
1.2 İrlanda Mucizesinin Arka Planı	9
1.3 Gelecek İçin Değerlendirmeler	10
BÖLÜM: II-MAKROEKONOMİK GELİŞMELERİN İRLANDA ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	13
BÖLÜM: III-ULUSAL KALKINMA PLANI VE UYGULAMA MEKANİZMASI	18
3.1 Ulusal Kalkınma Planının Hazırlanması	18
3.2 Görev Dağılımı	20
3.3 Mali Kontrol	21
BÖLÜM: IV-DEĞERLENDİRME SONUÇLARI IŞIĞINDA İRLANDA UYGULAMASI	24
4.1 1989-1993 Program Döneminde Değerlendirme	24
4.2 1994-1999 Program Döneminde Değerlendirme Yapısı ve Yaklaşımı	25
4.3 2000-2006 Program Döneminde Değerlendirme Yapısı ve Yaklaşımı	29
4.4 Yapısal Fonlar ve Değerlendirme Süreci	34

BÖLÜM: V-UKP/TDÇ'DE SEKTÖREL OPERASYONEL PROGRAMLAR	37
5.1 Üretim Sektörü Operasyonel Programı	37
5.2 İstihdam ve İnsan Kaynakları Operasyonel Programı	40
5.3 Ekonomik ve Sosyal Altyapı Operasyonel Programı	44
5.4 Teknik Destek Operasyonel Programı	47
BÖLÜM: VI-BÖLGESEL OPERASYONEL PROGRAMLAR	51
6.1 İrlanda ve Bölgeselleşme	51
6.2 Southern & Eastern Bölgesel Operasyonel Programı	54
6.3 Border, Midland ve Western Bölgesel Operasyonel Programı	56
BÖLÜM: VII-PEACE PROGRAMI VE UYUM FONU	59
7.1 PEACE Programı	59
7.2 İrlanda'da Uyum Fonu	62
SONUÇ	67
KAYNAKÇA	71
EKLER	75
EK-A Yapısal Fonların Hedef ve Ülkelere Göre Dağılımı	76

TABLÖLAR

Tablo 1. S&E ve BMW Bölgelerindeki yatırımların etkisini tespit için belirlenen kriterler	81
Tablo 2. S&E Bölgesel Operasyonel Programı kapsamında sağlanan desteklerin önceliklere göre dağılımı	84
Tablo 3. BMW Bölgesel Operasyonel Programı kapsamında sağlanan desteklerin önceliklere göre dağılımı	87
Tablo 4. İrlanda'da Uyum Fonu kapsamında sorumlulukların dağılımı	97

KISALTMALAR

2.PD	:İkinci Programlama Dönemi (1994-1999)
3.PD	:Üçüncü Programlama Dönemi (2000-2006)
AB	:Avrupa Birliği
ABD	:Amerika Birleşik Devletleri
ABKF	:Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu
ABKF-MKB	:Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu Mali Kontrol Birimi
Ar-Ge	:Araştırma Geliştirme
ASF	:Avrupa Sosyal Fonu
ATP	:Avrupa Tek Pazarı
ATYGF	:Avrupa Tarımsal Yönlendirme ve Garanti Fonu
BMW	:Border, Midlands and Western (Region)
BOP	:Bölgesel Operasyonel Program
BTK	:Bölgesel Teknik Kolej
BYMA	:Balıkçılık Yönlendirme Mali Aracı
COMHAR	:Ulusal Sürdürülebilir Kalkınma Ortaklığı
DYY	:Doğrudan Yabancı Yatırımlar
ESRI	:Ekonomik ve Sosyal Araştırma Enstitüsü
GSMH	:Gayri Safi Milli Hasıla
GSYİH	:Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
IDA	:İrlanda Sınai Kalkınma Otoritesi
IT	:Bilgi Teknolojisi
İBBS	:İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması
KGBK	:Kuzey Güney Bakanlık Konseyi
KOBİ	:Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler
KÖO	:Kamu Özel Ortaklığı
OECD	:Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı
OP	:Operasyonel Program
S&E	:Southern&Eastern (Region)
SOP	:Sektörel Operasyonel Program
STK	:Sivil Toplum Kuruluşları
TDC	:Topluluk Destek Çerçevesi

UKP

:Ulusal Kalkınma Planı

GİRİŞ

Bu çalışmanın amacı, Yapısal Fonlardan sağlanan kaynakların etkin kullanımında “iyi uygulama örneği” olarak işaret edilen İrlanda’nın uygulamada takip ettiği yöntem ve oluşturduğu mekanizmayı tespit ve bunlardan hareketle arkasında yatan ilkeleri teşhis etmek ve Fonlardan yararlanma yolunda tatbik edilebilecek dersler çıkarmaktır.

1990’larla birlikte önemi artmış olan Yapısal Fon desteklerinin, İrlanda’nın çarpıcı ekonomik büyümesi ile paralel seyri, bu amaca ulaşma yolunda ilk menzil olan İrlanda ekonomisinin gelişimi ve yapısı ile ilgili bir arka plan çalışmasını gerektirmiştir. İrlanda’nın ekonomik gelişmesine destek mahiyetinde sarf edilen Yapısal Fon desteklerinin hedef alanlarının tanımlanmasında müessir unsurların anlaşılması açısından bu yaklaşımın yerinde olacağı düşünülmüştür.

Tez konusu belirlenirken amaca uygun görülen esas yöntem Yapısal Fonları (Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu, Avrupa Sosyal Fonu, Avrupa Tarımsal Garanti ve Yönlendirme Fonu/Yönlendirme Bölümü, Balıkçılık Yönlendirme Mali Aracı) tek tek ele almak şeklinde belirlenmiş olup, böylece Fonları uygulama sahalarındaki neticeleri ile de değerlendirmek mümkün olabilecekti. Ancak yapılan araştırmalar neticesinde İrlanda’nın bütün ulusal yatırım programı içerisinde Fonlar üzerinde tek tek durmanın, ülkenin başarı unsurlarını tespit etmek için yeterli ve uygun olmayacağı anlaşılmıştır. Hazırlık aşamasında yapılan araştırmalar göstermiştir ki, başarının İrlanda Hükümetine ait yönü değerlendirme, izleme, mali kontrol gibi yatay prosedürlerde ve ayrıca katılımcılık gibi yatay önceliklerde yatmakta olup bunları Operasyonel Program seviyesinde incelemek daha yerinde olacaktı. Bu sebeple Ulusal Kalkınma Planını oluşturan Operasyonel Programları (OP) esas tutan bir yaklaşımın, gerek Fonların yönlendirildiği alanları daha detaylı tespit etmek gerekse de bu Programların ulaşılan başarılı neticelere Fonlara göre daha yakın konumu sebebiyle daha kolay tespit edebilmek için uygun görülmüştür. Nitekim büyük kısmını ulusal kaynakların oluşturduğu bu Operasyonel Programın gerekmediği halde bütün uygulamalarında Avrupa Birliği (AB) prosedürlerini tatbik etmeye çalıştığı görülen İrlanda’nın başarısının sadece AB fonları ile sınırlı tutmanın daha baştan eksik olacağı da görülmüş ve Fonların sınırlı katkısı da düşünülerek OP merkezli yaklaşımın uygunluğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmada ulusal resmi belgelerin ve Avrupa Komisyonu ile işbirliği içerisinde hazırlanan dokümanların yanı sıra meseleye genelde ekonomik gelişme açısından yaklaşan makale ve raporların da perspektifinden bakılmaya çalışılmış ve böylece AB fonlarının rolü ve etkisinin daha objektif şekilde anlatılabileceği düşünülmüştür.

İrlanda'nın değerlendirme sürecine atfettiği önemin tespiti, Yapısal Fon uygulamalarını değerlendirme perspektifinden ele almanın çalışmayı takviye edeceğini düşündürmüştür. Nihayet katılımcı bir değerlendirme sürecinin, Fonların faal ve isabetli kullanılması başarısının mühim unsurlarından biri olarak sonuç bölümüne dahil edilmesi neticesini veren bu tespit, çalışmanın diğer bölümlerini tamamlayıcı mahiyeti sebebiyle zamanla genişletilerek son halini almıştır.

Hazırlık süresince rastlanılan başlıca zorluk, ulusal ekonomik durumu ele alan akademik çalışmalardan ulaşılabilenlerin AB Fonlarından ziyade Doğrudan Yabancı Yatırımlara odaklanmak ve öncekini çoğu zaman sonuncunun yörüngesinde ele almak şeklinde teşhis edilen yaklaşımlardır. Bu sebeple resmi dokümanlar ve ya çeşitli taraflarca hazırlanan inceleme raporları esas tutulmak zorunda kalınmıştır. Ayrıca AB karar alıcılarının doğrudan yabancı yatırım akımının nihai durağı olan İrlanda için Yapısal Fon tahsisati sağlarken, bu akımı ne şekilde ele aldıklarına dair bir değerlendirmeye ulaşamamış olması, makroekonomik gelişmeleri çok boyutlu ele almaya bir mani teşkil etmiştir. Tali bir diğer mesele ise, İrlanda için ekonomik ve sosyal dönüşümün erken safhalarına, yani 1980'li yıllara dair doğrudan kaynaklara ulaşamamış olmasıdır. Bu konuların, takip eden çalışmalarda öncelikle ele alınmasının daha net sonuçlar alınması yolunda faydalı olacağı düşünülmektedir.

Tezin ilk bölümü, İrlanda'nın çarpıcı ekonomik ve sosyal dönüşümünü tespiti kolaylaştırmak amacıyla bir kıyas imkanı sağlamak üzere İrlanda ekonomisinin gelişimini inceleyecektir. İkinci Bölümde, makroekonomik gelişmelerin İrlanda üzerindeki etkilerini incelenerek, Yapısal Fonların tesir sahasının daha net anlaşılması için bir zemin inşasına devam edilmiştir. Üçüncü Bölüm, İrlanda uygulamalarının temel dokümanı olan Ulusal Kalkınma Planını (UKP) ve dokümanı hayata geçirmek üzere oluşturulan uygulama mekanizmasını genel hatlarıyla ortaya koymaktadır. İrlanda uygulamasına yatay bir bakışın gözetildiği Dördüncü Bölüm, hem İrlanda tarzında öne çıkan bir unsur olan değerlendirme sürecinin incelenmesini hem de bu süreç aynasında İrlanda önceliklerinin göz önüne serilmesini hedeflemektedir. Bu yatay bakışın ardından Beşinci Bölümde sektörel, Altıncı

Bölümde ise bölgesel operasyonel programlar ele alınmıştır. Böylece uygulamanın bütün resmi tamamlanmaya çalışılmıştır. Bu çabanın son aşamasını ise, Yedinci Bölümde ele alınan ve İrlanda'ya özgü bir Program olan PEACE ile dört ülkenin faydalandığı Uyum Fonunun İrlanda cephesinin aydınlatılması oluşturmaktadır. Sonuç bölümü, bütün tespitler ışığında ulaşılan genel sonuçları ve ülkemize yönelik bazı değerlendirmeleri içermektedir.

BÖLÜM: I - İRLANDA EKONOMİSİNİN KİLOMETRE TAŞLARI

1.1 İrlanda Ekonomisinin Safahatı

İngiltere'ye karşı yürütülen uzun bir mücadelenin ardından 1922'de bağımsızlığını kazanan, fakat hemen ardından 1923'e kadar sürecek olan bir iç savaşla sarsılan İrlanda iktisadi siyasetini tesis ederken bu hadiselerin tesiri altında hareket etmiştir. "Kendi kendine yeterli" ve "ekonomik bağımsızlığı" esas alan bu yeni ülke, yüksek tarifeler belirlemiş, sanayide yabancıların çoğunluk hakkına sahip olmalarını yasaklamış, enerji, gemi inşa, bankacılık ve sigorta alanlarında kamu teşebbüsleri oluşturmuştur. 1950'li yıllara kadar sürdürülen bu politikalar, tam tersi sonuçlar vermiş; ekonomi istikrara kavuşturulamamış, dış göç artmış ve dış ticaret büyük oranda İngiltere'ye bağlı kalmıştır.¹

Henüz o dönemde üyesi bulunmasa da Ortak Pazar, İrlanda Hükümetlerinin uygulamalarında yabancı yatırımcılara kolaylık sağlama yönünde bazı değişikliklere yol açmıştır. 1956'da yeni yatırımcıların ihracat gelirleri için 15 yıllık vergi istisnası getirilmiş, 1964'te sanayi sektöründe yabancılar yönelik tüm sınırlamalar kaldırılmış, ihracat sanayii için düşük maliyetli ithalatın önemi anlaşılacak tarifeler düşürülmüş ve İrlanda 1965 yılında İngiltere ile serbest ticaret anlaşması imzalamıştır. 1950'lerde kurulan Sınai Kalkınma Otoritesi (Industrial Development Authority-IDA) yabancı yatırımların ülkeye çekilmesi, firmalara çeşitli konularda destek verilmesi konularında aktif rol oynamıştır.² Bütün bu çabalar, devletin sürmekte olan piyasadaki hakim gücü çerçevesinde sürdürülmüştür. Devlet hala kilit sektörlerde hakimdir ve hazırlanan ulusal kalkınma planları ile ekonomiye yön vermektedir. Neticede 1960'ların sonu ile birlikte bu çabaların meyveleri alınmaya başlanmış, bu dönemde 350 yabancı firma İrlanda'ya gelmiştir. Ancak genel olarak değerlendirildiğinde 1960'larda büyüme oranı %4 olmakla birlikte, istihdam oranının sabit kaldığı, işsizliğin ise, her ne kadar üretim ve hizmet sektörlerinde yeni işler meydana getirilse de tarımsal istihdamdaki ciddi düşüşler neticesinde arttığı görülmektedir.³

İrlanda'nın 1973'te İngiltere ile birlikte Ortak Pazara üye olarak kabul edilmesi, İrlanda ekonomisinin İngiltere ve Amerika Birleşik Devletlerine olan bağımlılığının azalması

---

¹ Burnham, J. "Why Ireland Boomed", The Independent Review, Spring 2003, v.VII,n.4,sf.538
(<http://www.independent.org/tii/media/pdf/tir74burnham.pdf>)

² http://www.idaireland.com/theida/foi_2.asp

³ Ibid.,539

noktasında ilk ciddi adımı teşkil etmektedir. Üyeliğin ilk etkisi özellikle tarım ürünlerinin serbest giriş hakkı ile birlikte cazip fiyatları sebebiyle Avrupa'ya yönelmesi olmuştur. 1970'ler, yılda yaklaşık % 4 Gayri Safi Milli Hasıla (GSMH) artışının kaydedildiği, dış göçün tersine döndüğü fakat enflasyonun, hükümetin dış borçlanmasının ve işsizliğin arttığı bir dönem olarak dikkat çekmektedir. Her ne kadar bu dönem petrol krizinin tesirlerinin tüm ekonomileri sarstığı yıllar olsa da İrlanda ekonomisinin Avrupa ortalamasına göre de ortalamanın altında bir performans sergilediği gerçeği bu sonucun sadece bu krizle ilişkilendirilmemesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

1980'ler İrlanda'nın 70'lerden tevarüs ettiği dış borç yükünün Gayri Safi Yurt İçi Hasılanın (GSYİH) % 12'sine ulaşmasıyla sıkıntılı başladı. Hükümetin ilk elden cevabı, harcamaların kısıtlanması şeklinde olmuştur. Ancak bu tedbirin neticesi işsizliğin 1986 yılında %17 olarak kaydedilmesiyle ortaya çıktı. İrlanda hükümetinin bu dönemde iş çevresinde yeniden yapılanma ve ayrıca Thatcher Hükümeti tarafından gerçekleştirilen özelleştirme çalışmalarına benzer bir tedbir almadığı dikkat çekmektedir. Yaşanan kriz IDA politikalarına yönelik eleştirilerin de belirmesine yol açacaktır. Eleştirilerin yoğunlaştığı nokta, IDA'nın çok uluslu şirketlere karşı oldukça cömert davranırken yanlış teşvikler uygulaması idi. Bu döneme dek sermaye-yoğun yatırımlara önem veren IDA, yaşanan sorunlar karşısında hizmet sektörüne, özellikle yazılım ve veri işleme alanlarına yoğunlaşmaya başladı. Uygulanan politikalar neticesinde dış yatırımların genel görüntüsünün dalgalı bir mahiyet arz ettiği söylenebilir. Bunda ülkenin ulusal sorunları kadar, yabancı yatırımcıların Avrupa Topluluğu kurumlarına güvenlerindeki dalgalanmanın da etkisi olduğu değerlendirilmektedir.⁴

Sürekli bir fasit daire içerisinde krizlerle boğuşan ve ürettiği karşı politikalarla kısmi başarılar sağlamakla birlikte öncelikli istikrarı sağlamak noktasında başarısız kalan İrlanda, nihayet 1980'lerin sonlarına doğru 1990'lardaki rekor büyüme hızlarına giden yolun kapısını aralayacak bazı politikalar oluşturmaya başlayacaktır. Bu kapı 1987'de merkez sol görüşlü Fianna Fail'in bir azınlık hükümeti (%48) kurmasıyla aralanacaktır. Yeni hükümet ilk olarak planlanan harcamalarda çok ciddi kesintiler yapmış, ayrıca bir çok devlet birimini kapatmıştır.

---

⁴ Ibid,541

Hükümetin ikinci adımı, vergi affı getirmek olmuştur. Verilen 6 aylık süre içerisinde 30 milyon İrlanda Poundu (IR£) olarak beklenen hasılat 500 milyon IR£ olarak kaydedilir. Şüphesiz bu tedbirin asıl başarısı vergi tabanının genişletilmesi olmuştur.

Diğer bir adım hükümet, sendikalar ve çiftçiler arasında çok yıllık Ulusal İyileştirme Programının (Program for National Recovery) müzakere edilmesi olmuştur. Programın temel karakterini, başlıca işçi sendikaları ile birlikte ücret artışları için bir tavanın belirlenmesi, vergilerde hafifletilmeye gidilmesi ve hükümet-katkılı yardımların gerçek değerinin sabit tutulması sözünün verilmesi oluşturmuştur.⁵ Hükümet bütçesinin sıkı bir şekilde uygulanması, İrlanda'nın dış yatırımcılar gözünde itibarını yükseltmiş ve hem fertler hem de şirketler tarafından yüksek bulunan vergi oranlarının azaltılması için gerekli zemini sağlamıştır.

İrlanda'nın ekonomik-sosyal ve bir ölçüde mali dönüşümünde bazı sektörlerin lokomotif rolü oynadığını görmekteyiz. Bunlardan ilkinin telekomünikasyon oluşturmaktadır. 1980 yılında gerek yurt içi gerekse uluslararası konuşma ücretleri Avrupa'da en yüksek ülke olan İrlanda, aynı zamanda eski teknoloji ve fazla istihdam sıkıntısı ile de uğraşmak durumunda kalmıştır. Ancak reform hareketini başlatan asıl etken yabancı yatırımcıların bu yöndeki şikayetleri ve IDA'nın bu anahtar sektörde adım atılmadan arzulan yatırımın sağlanamayacağı yönündeki isabetli teşhisi olmuştur.⁶ Geliştirilen iki yönlü stratejinin ilk ayağında, hizmetlerin yenilenmesine yönelik yatırımlara başlanırken diğer taraftan da Posta Ofisi İdaresinden alınan sorumluluk 1984 yılında kurulan Telecom Eireann'a verilmiştir. Ücret ve personel yapısında gerçekleştirilen değişikliklerin sonrasında 1988 yılında artık Hükümet Parlamentosuna, sağlanan uluslararası hizmetlerdeki ilerlemenin yabancı firmaları cezbetmekteki başlıca faktör olduğunu ilan etmektedir.⁷ 1985-1991 döneminde uluslararası görüşme ücretlerini OECD ülkelerinin %3'lük ortalamasının çok üzerinde bir oranda, % 28 oranında düşüren İrlanda'nın bu husustaki kararlılığı farklı alanlarda da zamanla kendini gösterecektir.

---

⁵ O'Donnell R., "Ireland's Economic Transformation Industrial Policy, European Integration and Social Partnership", December, 1998, sf.11 (www.ucis.pitt.edu/cwes/papers/work_papers/Odonnell.pdf)

⁶ Bununla birlikte hükümet politikalarına dair eleştirel bir yaklaşım için bakınız: Kerr, Aphra P., Innovation and Learning to Adapt Key factors contributing to the social shaping of multimedia in Ireland, Paper for presentation to the IV, Regional Context section of the conference on Technology Policy and Less Developed R&D Systems in Europe, Seville, 17-18 Oct. 1997. (<http://www.intech.unu.edu/publications/conference-workshop-reports/seville/kerr.pdf>)

⁷ Burnham, J. "Why Ireland Boomed", The Independent Review, Spring 2003, v. VII, n. 4, sf. 543-544

Telekomünikasyon sektöründe ilk işareti alınan ve asıl gereksinimin büyük çaplı yatırım programlarından ziyade organizasyon, yönetim ve kültür değişimi olduğu gerçeğinin doğrulandığı bir diğer önemli alan ise hava ulaşımı olmuştur. Kamu Teşebbüsü olan Aer Lingus'un İngiltere'ye uçuşları için sağlanan ücret indirimlerinin sınırlandırılmasına dair 1984'te verilen yasa teklifini, 1985'te bu rotada ücret ve uçuş tarifelerinde tam rekabet kararı takip edecektir. Alınan sonuç başlangıçtaki tartışmalarda dile getirilenlerden çok farklı olmuştur: 1987-1993 döneminde İrlanda'ya gelen turist sayısında % 60, turistlerden sağlanan gelirlerde 560 milyon £ ve istihdamda 25.000 kişilik bir artış sağlanmıştır.

1980'ler boyunca eğitim alanında alınan en yerinde karar ise, Bölgesel Teknik Kolejlerin-BTK (Regional Technical Colleges-RTC) yaygınlaştırılması,⁸ bunların programlarında elektrik mühendisliği ve bilgi teknolojilerine yer verilmesi ayrıca iki yeni üniversitenin kurulması olmuştur. Yine yabancı yatırımcıların ihtiyaç duyduğu işgücünü yetiştirmeye yönelik bu eğitim politikasının sonucunda, 1993 yılında İrlanda 25-34 yaş grubundaki bilim ve teknik mezunlarının oranlarında 25 Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) ülkesi arasında ilk sıraya yükselecektir. Lise düzeyinde ise rakamlar daha çarpıcıdır. 1996 yılında 25-34 yaş gurubunda lise mezunlarının oranı % 66 oranı ile 55-64 yaş grubundaki % 30 oranından belirgin derecede yüksektir. Burada bilhassa kaydedilmesi gereklidir ki, bu eğitim politikasının ilk sonuçları, eğitilen iş gücünün dışarıya göçü sebebiyle dış göçte artış olmuşken, bu politikanın meyveleri ancak 1990'ların sonuna doğru toplanabilmiştir. AB fonlarının bilhassa insan kaynakları için kullanıldığı söz konusu dönemde karşımıza çıkan bu tablo, Fonların başarısının yukarıda dile getirilen "dış" etkenlerin paralel seyrine dayandığı gerçeğine götürecektir. Bu ise bütün aday ülkelerin aynı dış etkenlerden aynı oranda etkilenip etkilenmediği hususunun araştırılması hususunu kendiliğinden gündeme getirecektir.

Daha önce dile getirilen ve politikaların özünde yer alan reform niyetinin yukarıda belirtilen başlıca üç alanda yol açtığı değişimin ışığında İrlanda, 1990'larla birlikte, Güneydoğu Asya ülkelerindeki paralel seyri sebebiyle artık "Kelt Kaplanı" olarak isimlendirilmesine de yol açan bir yükseliş dönemine girmiştir. Bunun ilk işaretlerini ise, 1990'ların ikinci yarısı ile birlikte İrlanda'nın dış göç alması vermiştir. Nitekim bu dönemde istihdam artış oranlarında, 1998 yılında AB genelinde % 1.8'e mukabil, İrlanda'da %10 gibi

yüksek bir rakam karşımıza çıkmaktadır. 1987-1997 döneminde oluşturulan istihdamın 2/3'ünü teşkil eden 161.500 işin, piyasa hizmetleri (market services) denilen dağıtım, sigorta, finans hizmetleri, ulaştırma ve iletişim, mesleki hizmetler alanında yoğunlaşması da daha önce bu alanlarda başlatılan politikaların isabetini göstermektedir. Bu hizmetlerin kalitesi, işgücünün ucuzluğu ve coğrafi konum üçgeni içerisinde İrlanda'nın bu dönemde, uluslararası firmaların Avrupa faaliyetleri için bir nevi "arka ofis" rolü oynamaya başladığı da görülmektedir.

İstihdamda sağlanan bu artışın arkasındaki asli unsur ise, kamu iş geliştirme ajansı Forfas tarafından yayınlanan anket sonuçlarına göre 1990'lar boyunca bu artışın % 70'ini sağlayan yabancı firmalar olmuştur. 1998-2000 döneminde ülkeye yılda 13 milyar \$ yatırım yapan yabancı firmalar 2000 yılında ülke istihdamının da % 52'sini oluşturmaktadır.

İstihdamda yaşanan ilgi çekici bir diğer gelişme son iki yıldır yaşanmaktadır. Bu dönem zarfında inşaat sektöründeki istihdam % 30 oranında artmıştır. Bu gelişmenin arkasında yatan gerçek ise düşük faiz oranları ve yüksek gelir oranı neticesinde mülkiyet edinme talebindeki artış olmuştur. Bunda Ulusal Kalkınma Planında (UKP) öngörülenden daha fazla maliyet gerektirdiği ortaya çıkan⁹ yatırım projelerine 2000-2006 döneminde öncelik verilmesinin de etkisi olmuştur.

İstihdamla ilgili olarak belirtilmesi gereken en önemli husus, zaman içerisinde kalkınmada başlıca rolü oynayan yabancı yatırımların geleceğini etkileyecek bazı gelişmelerin ilk işaretlerinin alınmakta olduğudur. AB'nin üretim ve belirli hizmetlerdeki firmalara uyguladığı % 10'luk vergi oranının kaldırılması yolundaki baskıları neticesinde İrlanda, bütün firmalardan 2003'ten itibaren % 12,5 oranında vergi alınacağını ilan etmiştir. İlâveten, sermaye kazançları için uygulanan oran, % 40'tan % 20'ye indirilmiş, ayrıca kişisel vergilerde de indirimle gidilmiştir. OECD' ye göre, vergi sonrası gerçek gelirden yaşanan artışlarda 1/3 oranında bu tedbirlerin etkisi olmuştur. İrlanda'nın Euro kullanma kararı sonrasında görülen fiyat artışları da bir diğer sebebi teşkil edecektir. Son yıllarda ücretlerdeki artışın İrlanda'nın bu rekabetçi konumunu zayıflatacağı muhakkaktır.

---

⁸ 1992 tarihli BTK Kanunu (www.irishstatutebook.ie/ZZA16Y1992.html) ile kurulan 11 Koleje, 1999 tarihli değişiklik (www.irishstatutebook.ie/bills/acts/1999/a2099.pdf) ile ayrıca bir de Teknoloji Enstitüsünün kurulması öngörülmüştür. Böylece nitelikli işçi ihtiyacının karşılanması hedeflenmiştir.

⁹ OECD, Economic Survey of Ireland 2003, Mayıs 2003, sf.9

1.2 İrlanda Mucizesinin Arka Planı

İrlanda mucizesinin arka planında yatan sebepleri üç kategoride değerlendirmek mümkündür. 1) Tevarüs edilen faktörler olup yetkililerin çok az müdahalesi bulunmaktadır 2) Yetkililerin sorumlu olduğu politika faktörleri 3) Dış sebepler¹⁰

İlk kategoride, İrlanda'yı genç bir ülke yapan yüksek doğum oranı oldukça önemlidir. İş sahaları mevcut olmadığında işsizliği artıran bu özellik, diğer faktörlerin etkisiyle yüksek büyüme yakalandığında genç işçilerin rahatlıkla bulunabileceği bir kaynak sağlamıştır. Yine İrlanda'da kadınların düşük oranlarda seyreden istihdam oranları da aynı özelliğe sahiptir. İrlanda'nın dış göç almasıyla birlikte gelenlerin yine daha önce ayrılan genç ve yetmişmiş yaş grubunun olması ve bu sefer büyük ölçüde kendi işlerini kurmak üzere dönmeleri, ayrıca gelenlerin % 20'sinin, İrlanda'yı cazip bularak göç eden diğer AB üyesi ülke vatandaşlarından oluşması da bu faktörler arasında yer almaktadır. Bu başlık altında bir diğer faktör ise hiç şüphesiz ortak dil ve hukuk yapısı sebebiyle özellikle ABD için uygun yabancı yatırım ortamının mevcut olmasıdır. Belirlenen politikaların başarıya ulaşmasında bu etkenlerin de büyük rolü bulunmaktadır.

İkinci kategori yani politikalar açısından bilhassa beş önemli karara dikkat edilmelidir. Bunlar sırasıyla, dış yatırımları çekmek için düşük kurumsal vergi oranlarının uygulanması, kişiler için efektif vergi oranlarının düşürülmesi, BTK'lerin ve müfredatlarının geliştirilmesi, telekomünikasyon alanında yatırım ve yeniden yapılanma programının uygulanması ile 1987'den sonra takip edilen sıkı mali politikalarıdır. Avrupa Ekonomik Topluluğuna veya Avrupa Para Sistemine dahil olunması bazı akademisyenlerce kaçınılmaz olduğu için bir politika kararı olarak kabul edilmemekte ve bu kategori altında değerlendirilmemektedir. Bu kararların alınmasında özellikle düşük vergi oranları, iyi eğitilmiş işgücü ve modern telekomünikasyon sistemleri açısından en belirleyici taraf hiç şüphesiz IDA olmuştur.

---

¹⁰ Burnham, J. "Why Ireland Boomed", The Independent Review, Spring 2003, v.VII,n.4,sf.551 (<http://www.independent.org/tii/media/pdf/tir74burnham.pdf>)

Üçüncü kategoride ise başı çeken husus 1980'lerle birlikte teknolojiye gelişmeye paralel olarak telekomünikasyon imkanlarının gelişmesidir. İrlanda'nın sahip olduğu altyapı imkanlarının her geçen gün daha da ilerleyen teknolojiye kıyasla daha da artan vehameti aslında İrlanda'nın bu alanda harekete geçmesi için en önemli muharrir unsurunu oluşturmuştur. Yine 1980'lerin sonuyla birlikte uluslararası çağrı merkezleri, pazarlama, teknik yardım hizmetleri, bilgisayar donanım ve yazılım firmaları için önem kazandıkça hali hazırda İrlanda'da yatırımları bulunan ve bu alanda faaliyet gösteren firmalar için İrlanda'nın önemi daha da artmıştır. Kısaca bu alanda erken faaliyete geçmenin avantajıyla İrlanda, gelişmeler hızlandıkça Avrupa'ya yönelik bütün faaliyetlerinde yabancı firmalar için bir üs konumu kazanmıştır.

İrlanda'nın bu bölümde dile getirilen hızlı büyümesini, gecikmiş bir yakınsama (convergence) olarak niteleyen ve ülkenin Batı Avrupa ülkeleri tarafından çok daha önce atılmış adımlara hızla ayak uydurma ve onların geçtiği yolu takip eden otomatik bir süreçten ibaret olduğunu açıklayan görüşü de bütünüyle hariçte bırakmayarak, İrlanda'nın gelişiminde başlıca rol oynayan unsurları aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür.¹¹

- ★ Doğrudan Yabancı Yatırımdaki hızlı artış
- ★ Mali politikaların neticesi olarak artan rekabet gücü
- ★ Avrupa Tek Pazarı
- ★ Yapısal Fonlardan sağlanan desteklerdeki artış

OECD bilgi iletişim teknolojisi sektöründeki artan talebi ve Euro'nun İrlanda için elverişli mübadele oranını da 90'lardaki büyümenin sebepleri arasına ilave etmektedir.¹²

1.3 Gelecek İçin Değerlendirmeler

İrlanda için 1994-1999 ne kadar başarılı bir dönem olmuşsa 2000-2006 dönemi de o kadar soru işaretleriyle doludur. Takip eden bölümlerde görüleceği üzere, hızlı büyüme AB ve ulusal fonların yönlendirilmesini zorunlu kılan başka ihtiyaçlara yol açarken diğer taraftan dünya ekonomisindeki değişimler de odaklanılan alanları ve tahsis edilen miktarları etkileyecektir. İrlanda'nın kendine has bir yaklaşımıyla ulusal ve AB kaynaklarını daha en başından itibaren bir bütün olarak değerlendirdiği 2000-2006 dönemine ait Ulusal Kalkınma

¹¹ Barry F., Bradley J., Hannan A. "The Single Market, The Structural Funds and Ireland's Recent Economic Growth, 2001, sf.14-17 /www.ucd.ie/economic/staff/barry/papers/jcms.PDF

¹² OECD, Economic Survey of Ireland 2001, Mayıs 2001, sf.7

Planı/Topluluk Destek Çerçevesi (UKP/TDÇ) Belgesi, aslında hükümetin ekonomik ve bütçe stratejisiyle paralellikten öte, bizzat Hükümetin stratejisidir. Diğer “Ulusal” kaydı düşülen bütün stratejiler,¹³ aslında bu belgenin yörüngesinde olup, Hükümetin belirtilen öncelikleri sıkı bir katılımcılık prensibi çerçevesinde yürütme iradesini sergileme görevini ifa etmektedirler.

Etkisi UKP/TDÇ’de belirgin şekilde hissedilen, kamu harcamalarının gelirin artış oranıyla orantılı artırılması, sürdürülebilir bütçe yapısının muhafazası hedefleri, bilhassa 1999’da % 11,3 oranından 2003’te %2,2’ye düşen GSYİH artış oranı ve 1998’de % 8,3’ten yine 2003’te %1’e düşen istihdam artış oranının kaydedildiği bu günlerde daha fazla önem kazanmaktadır.¹⁴ Değerlendirme bölümünde görüleceği üzere, 1994-1999’un gösterdiği hızlı büyümeyi ele alan etkin değerlendirme süreci bu yönde bir gelişmeye dair ilk işaretleri vermiş ve bilhassa beklenmedik ölçüdeki bu hızlı büyümenin makroekonomik politikalarda bazı değişikliklere yol açabileceğini belirtmiştir.

Bütün bu oranları değerlendirirken İrlanda’nın sanayi yapısının güçlü ve zayıf yönlerinin bilinmesi de geleceğin dolayısıyla 2000-2006 döneminin şekillenmesinde etkili olan hususları anlamakta kolaylık sağlayacaktır. İrlanda’nın yerli sanayii 1990 sonrası büyük değişim sonrasında bugün, % 90’ı KOBİ’lerden oluşan, daha ziyade gıda, metal, mühendislik ve uluslar arası ticaret hizmetleri alanlarında istihdam sağlayan, satışlarının % 35’i ihracattan oluşan, buna karşılık istihdamda büyük bir bölgesel dengesizliği yansıtan bir yapıya sahiptir.¹⁵ 2000-2006 UKP/TDÇ’nin yabancı yatırımcıları çekmek kadar yerli sanayii de güçlendirmeye yönelik dikkatimizi çeken yaklaşımı, işte bu anlattığımız gerçeklerden hareketle bölgesel dengesizliğe, Ar-Ge faaliyetlerine ve ulusal ekonomik faaliyetleri de hızlandırmayı teminen altyapı yatırımlarına odaklanılması neticesini verecektir.

İrlanda yerli sanayiinin güçlü yanları araştırıldığında, artan kâr marjı, ihracat yelpazesinin genişlemesi, artan verimlilik, artan Ar-Ge harcamaları gibi tamamen son 10 yılın gelişmelerinin istatistikî verilerle desteklediği belgelerle karşılaşılmıştır. Mevcut makroekonomik gelişmelerden hareketle “güçlü noktalar”dan ziyade “süreci” dile getiren bu

---

¹³ Örneğin, Ulusal Yenilik Sistemi,Ulusal Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi, Ulusal Mekansal Strateji, Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi,Ulusal Su Programı, Ulusal Yol Geliştirme Programı, Ulusal İklim Değişikliği Stratejisi

¹⁴ Ireland-Stability Programme December 2003 Update

www.europa.eu.int/comm/economy_finance/about/activities/sgp/country/countryfiles/ie/ie20032004_en.pdf

¹⁵ Productive Sector Operational Programme sf.12 www.eustructuralfunds.ie/docs/operational_prog/productive_sector.pdf

ifadelerin ihtiyatla ele alınması daha uygun olacaktır. Bununla birlikte bundan sonrası için İrlanda'nın nasıl bir yol izleyeceğini, izlemesini gerektiğini tespit için zayıf yönlerini incelemek daha kolay olacaktır. İrlanda ekonomisinin başlıca zayıf yanları şu şekilde sıralanabilir.¹⁶

- ★ Uluslararası standartlara göre hala düşük düzeylerde kalan verimlilik,
- ★ Firmaların birçoğunun artan maliyet rekabetinin yaşandığı sektörlerde yer alması
- ★ Firmalarda sağlanan eğitimlerin yetersiz kalması
- ★ Geri kalmış bölgelerde pazara ulaşımın yetersiz olması, altyapı eksikliği.
- ★ Firmaların rakiplerine nazaran daha küçük ölçekli olması,
- ★ KOBİ'lerin satışlarında ihracatın düşük önemi ve daha ziyade İngiltere'ye yoğunlaşmış olması.

Bu zayıf yanların güçlendirilmesine yönelik hazırlandığı görülen operasyonel programlarda rekabet gücünü muhafaza etmek ve bütçe fazlasının devam etmesine hizmet etmek öngörülmektedir. Böylece toplumun farklı kesimlerine vaat edilen vergi indirimlerini takiben bütçe dengesi sağlanabilecektir. Bunun için bütçe sınırlamalarından dolayı yeterli pay ayrılmayan alanlardaki yatırımları AB fonlarının tamamlaması düşünülürken burada bütün kaynakların hassas bir şekilde harcanması ve kontrolü ön plana çıkmaktadır. Çünkü çeşitli kaynaklarda belirtildiği üzere bir kerelik (one off) şartların imkan vermesiyle yükselen İrlanda için 2000'li yıllar duraklama sinyalleri ile başlamıştır.¹⁷ İrlanda'nın bu dönem içerisinde alacağı kararlar ve kullanacağı kaynakların isabeti onun için bu konumunu gelecek yıllarda da devam ettirmesinde olumlu veya olumsuz mühim tesir icra edecektir.

---

¹⁶ Ibid. 14

¹⁷ OECD, Economic Survey of Ireland, Mayıs 2001, sf.15

BÖLÜM: II - MAKROEKONOMİK GELİŞMELERİN İRLANDA ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Bu bölümde, İrlanda ekonomisinin çarpıcı büyümesinde bazı makroekonomik gelişmelerin (Yapısal Fonlar, Avrupa Tek Pazarı-ATP, Doğrudan Yabancı Yatırımlar) tesiri incelenmeye çalışılırken, AB fonlarının kullanımının bu sebeplerden nasıl etkilendiğine dair çıkarımlarda bulunmaya çalışılacaktır. İrlanda Ekonomisinin genel gelişimi hakkında önceki bölümde sunulan bilgilerden sonra burada yapılacak olan değerlendirmelerin, Yapısal Fon uygulamalarının ayrıntılarına inileceği takip eden bölümler için faydalı olacağı düşünülmektedir. Çünkü görüleceği üzere İrlanda karar alıcıları, yaşanan ciddi krizin hemen ardından karşılımlarına çıkan fırsatları en iyi şekilde kullanmak niyet ve iradesini sergilerken takip eden her aşamada bu gelişmeleri göz önünde bulundurmuşlardır.

İrlanda için Avrupa Tek Pazarı (ATP) ile Doğrudan Yabancı Yatırımlar, birbiriyle ilişki içerisinde gelişen iki unsur olagelmıştır. Nitekim 1987 ve 1996 yılları arasında daha ATP öncesinde başarılı olacağı düşünülen sektörler arasından çoğunlukla yabancıların sahip olduğu ofis ve veri işleme ekipmanları, telekomünikasyon, ilaç ve tıp cihazları alanındaki şirketler gerçekten büyük başarı kazanmıştır.¹⁸ 1991 Mart ayında ABD Ticaret Bakanlığının anketinin de tasdik ettiği gibi, İrlanda'ya yönelen ABD sermayesinin ATP ile doğrudan ilgisi olduğu muhakkaksa da, İrlanda'nın 1983-1993 arasında bu yatırımları dört kat artırmasının tek sebebi olarak bu değerlendirilemez. İrlanda'da ticaretin serbestleştirilmesi ile ilgili ilk çalışmalar, bu yatırımların “çevre”(peripheral) ülkeler için net etkisinin negatif olacağını belirtirken, zaman geçtikçe bu değerlendirmeler¹⁹ serbest ticaretin çevre ülke için ancak artan getirileri veya Ar-Ge ağırlıklı sektörleri kaybetmesine yol açması durumunda olumsuz sonuçlar doğuracağı noktasına ulaşmıştır. 1996 yılında yapılan bu son çalışmanın özündeki düşünce, hiç şüphesiz iki konunun, geri dönüş oranı ve insan kaynaklarının İrlanda için ilerideki öneminin ilk işaretlerini de taşıyordu. Nitekim Yapısal Fonlar, ATP ve Doğrudan Yabancı Yatırımlar arasında belli bir aşamaya gelen etkileşimi tamamlayıcı mahiyetiyle belirlediğinde ilk planda insan kaynakları sorunlarına eğildiği, ardından da yatırım projelerinin gündeme gelmesiyle bu projelerin geri dönüş oranlarının tespitinin önem kazandığı

¹⁸ Barry F., Bradley J., Hannan A., “The Single Market, The Structural Funds and Ireland's Recent Economic Growth, 2001, sf.4 / www.ucd.ie/economic/staff/barry/papers/jcms.PDF

¹⁹ Barry F., Bradley J., Hannan A., “The Single Market, The Structural Funds and Ireland's Recent Economic Growth, 2001, sf.3 / www.ucd.ie/economic/staff/barry/papers/jcms.PDF

görülebilecektir. Yapısal Fonların bu iki gelişmeyle ilişkisini bu şekilde tespit etmek daha uygun ve anlaşılır olacaktır.

ATP'nin etkileri üzerinde yapılan araştırmalar AB için % 1'lik GSYİH artışı gösterirken, İrlanda için bu % 3,5 olarak gerçekleşmiştir. Ne gariptir ki, 1989 yılıyla birlikte ciddi bir biçimde arttırılan AB fonlarının arkasında yatan sebep, ATP'nin mevcut farklılıkları daha da arttıracığı düşüncesi idi. Kısaca ATP'nin İrlanda için dış yatırım akımını çekmenin yanı sıra bir diğer hususiyeti de, 1973 yılında Avrupa Topluluğuna katılan ülkenin, Yapısal Fonlardan aldığı desteğin ancak 1988'ten sonra artmasına imkan vermesidir. İrlanda'ya 1989-1999 yılları arasındaki iki programlama döneminde (1989-1993 ve 1994-1999) Yapısal Fonlar, Uyum Fonu ve Topluluk İnişiyatiflerinden sağlanan desteğin toplamı 11 milyar € olmuştur. 2000-2006 Döneminde Topluluk Destek Çerçevesi (TDC) kapsamında AB tarafından İrlanda'ya sağlanan miktar ise 3.2 milyar € seviyesindedir.²⁰ Bilhassa 1990'lar boyunca destek miktarı aşağı yukarı aynı olmakla birlikte GSMH karşısında oranında ekonomik büyümeye bağlı olarak zaman içinde azalma görülmüştür.²¹ Ancak bu destekler İrlanda için bu oranlardan daha önemli başka faydaları beraberinde getirmiştir.²²

Bu üç Program Döneminde sağlanan destekler özellikle şu üç alanda kullanılmıştır: Fiziki altyapının geliştirilmesi; yatırım, pazarlama, yenilik alanlarında özel sektör gelişimini desteklemek; mesleki ve teknik eğitim vasıtasıyla insan kaynaklarının geliştirilmesi. İrlanda'nın doğrudan yabancı yatırımlarla ilgili olarak fiziki altyapıya ve insan kaynaklarına, ATP ile ilgili olarak da hem insan kaynaklarına hem de özel sektör gelişimine önem vermesi tabii idi. 1989-1993 ve 1994-1999 programlama dönemlerinde fonlardan bu alanlara tahsis edilen miktarlar incelendiğinde çok ciddi farklılıklar olmadığı görülmektedir.

İkinci program dönemi için başlangıç yılı olan 1994'te AB ortalamasının % 89'una tekabül eden kişi başına GSYİH oranının 1999 döneminde % 105 olarak gerçekleşmesinden hareketle²³ Yapısal Fonların etkisini incelemeye başladığımızda hatırlatılması gereken ilk husus bu etkilerin talep ve arz boyutunun olduğunun unutulmaması gerektiğidir. Halbuki, İrlanda'nın Yapısal Fon kapsamındaki programlarını dayandırdığı sebepler, genellikle uzun

²⁰ European Commission, A European Success Story, 2001, sf. 4

²¹ Barry F., Bradley J., Hannan A., "The Single Market, The Structural Funds and Ireland's Recent Economic Growth, 2001, sf.9
www.ucd.ie/economic/staff/barry/papers/jcms.PDF

²² AB üyeliğinin hukuk sistemi ve iş çevrelerinde müktesebat vasıtasıyla şeffaflığı ve Yapısal Fonların yerinde harcanmasının denetlenmesi kültürünün yerleşmesine yönelik katkılar bunlar arasında sayılabilir. Barry F., Hannan A., Hudson E., Kearney C., "Competitiveness Implications for Ireland of EU Enlargement, Statistical and Social Inquiry Society of Ireland, February 2003, sf.11

vadeli arz-tarafli etkileridir. Örneğin insan kaynaklarına ve fiziki altyapıya yapılan yatırımlar ne kadar etkin kullanılmış olursa olsun asıl geri dönüşünü yüksek verimlilik ve üretim kapasitesi olarak gerçekleştirecektir. Bunun GSYİH üzerindeki etkisini bu noktada ölçmek mümkün olamayacaktır.

Yukarıda belirtildiği üzere ATP'nin İrlanda'ya sağladığı % 3.5'lik GSYİH artışı aslında İrlanda'nın yakaladığı büyüme oranına göre oldukça mütevazı olmuştur ve Yapısal Fonlar için de durum farklı değildir. Yardımların doğrudan etkilerinin incelendiği araştırmalarda, AB tarafından desteklenen harcamaların 1990'ların sonu itibarıyla GSMH'yi % 3-4 oranında artırdığı ve arz- talep etkilerinin bu oranda eşit role sahip olduğu belirlenmiştir.²⁴ Bu durumda Yapısal Fonların 1990'lar boyunca İrlanda GSYİH'sine katkısı yılda %0,5 olarak ortaya çıkmaktadır ki, AB ortalaması % 2 olan yıllık büyüme oranının bazı yıllar % 8 olduğu İrlanda için bu çok küçük bir rakamdır. Fakat burada dikkat çekici olan bu mütevazı desteğin geri dönüş oranının % 6 – 7 gibi oldukça dikkat çekici bir orana ulaşmasıdır.²⁵ Bu, İrlanda'nın politika belirleme ve uygulama olarak iki alanda dikkat çeken başarısının ikinci ayağını oluşturmaktadır.

Doğrudan Yabancı Yatırımların (DYY), Tek Avrupa Pazarının ve Yapısal Fonların bu mütevazı desteğini istatistiki bilgiler ışığında değerlendirdiğimizde karşımıza çıkan tablo pek çarpıcı olmasa da, İrlanda'nın gerek Yapısal Fon kaynaklarını gerekse de ulusal kaynaklarını kullanımına kılavuzluk eden politikaların şekillendirilmesinde bu unsurların yukarıdaki rakamlarda fark edilemeyen olumlu etkileri olduğu görülmektedir. ATP ve DYY, İrlanda'nın insan kaynaklarına ve altyapıya yönelmesi gereksinimini ortaya çıkarırken, bu noktada tam da 1989 yılıyla birlikte artırılan Yapısal Fon destekleri ise 1987-1990 dönemindeki bütçe politikası dolayısıyla kaynak ayrılması mümkün olmayan bu alanlara yöneltilerek hem Yapısal Fon kullanımı için başarılı uygulama örneklerinin kapısını aralamış hem de yabancı yatırımların sürmesini garanti altına almıştır. Ayrıca 1987 yılından bu yana yapılan anlaşmalarla (partnership agreements) sağlanan ücret düzenlemeleri için sosyal taraflar, ileride vergilerde indirim yapılacağı vaadiyle ikna edildiğinden, İrlanda için Yapısal Fon kaynaklarıyla yapılan yatırımlarla sürekliliği sağlanan yabancı yatırım akışının ülkeye

²³ İrlanda bu rakamlarla kişi başına GSYİH oranında Lüksemburg'un ardından ikinci ülke seviyesine yükselmiştir. www.eireland.ie/ireland

²⁴ Burnham J., "Why Ireland Boomed", The Independent Review, v.7,n.4,2003, s.546

²⁵ Barry F., "Convergence is not Automatic: Lessons From Ireland for Central and Eastern Europe", The World Economy, November 2000 (<http://www.ucd.ie/economic/staff/barry/papers/WldEc2.PDF>)

sağladığı vergi gelirlerinin büyük katkısı olmuştur.²⁶ Bu anlaşmalar çerçevesinde 2000 yılında Refah ve Adalet Programında da (Programme for Prosperity and Fairness) olduğu gibi bu anlaşmalarda belirlenen limitler bilhassa özel sektörde çoğu zaman aşılmıştır.²⁷ Dolayısıyla anlaşmaların asıl katkısını, çapa etkisi oluşturarak müzakereler için bir temel teşkil etme ve beklentileri sınırlandırma şeklinde belirtebiliriz.

Yine yabancı yatırımların ihtiyacı meydana çıkardığı, Yapısal Fonların ise bu ihtiyacın karşılanmasına yönelik katkı yaptığı istihdam meselesinde ise 1994 yılında 14,7 olan işsizlik oranının 2. Programlama Döneminin sonunda yani 1999 yılında %5,7'ye ve 2000'lerin başında % 3,8'e gerilemesi sonucuna ulaşılmıştır.²⁸ İrlanda, eğitim için ayrılan Yapısal Fonları % 6-7 oranında geri dönüş oranı ile etkin bir şekilde kullanarak, bu gelişmelere yerinde bir karşılık verme imkanı bulmuştur.

Yukarıda da belirtildiği gibi 1990'ların ikinci yarısıyla birlikte, sağlanan fonların miktarından çok, geri dönüş oranına odaklanacak olan İrlanda, bilhassa gelecek dönemde nispeten etkisi azalan makroekonomik gelişmeler (azalan yabancı yatırım, Yapısal Fon tahsisatında azalma, artan enflasyon, azalan büyüme hızı) karşısında payı artan yatırımların dönüş oranlarını olabildiğince yüksek tutmak mecburiyetindedir. İleride anlatılacağı üzere, yatırım projelerinin geri dönüş oranı ile bazı çekincelerin yer verildiği değerlendirme belgelerinin öngörülere ele alındığında alınan ilk işaretlerin temkinli olmak için yeterli sebebi sağladığı söylenebilir.

OECD'ye göre "Kelt Kapları" dönemi bitmiştir. Bilhassa çokuluslu firmaların yer almadığı sektörlerde belirgin olan yavaşlama, bir süredir beklenen bir gelişmeydi. Bu yavaşlamanın belirginleştiği 2000-2006 dönemi ekonomideki ve altyapıdaki zayıflıkların giderilmesi açısından oldukça önemlidir ve kaydedilen başarı ölçüsünde İrlanda avantajlı konumunu sürdürebilecektir. Genişleme süreci sonrasında, şimdiye kadar Doğu Avrupa'ya yönelmeyen ABD yatırımcılarının kamu yönetimi ve politikaları konularındaki belirsizliğin aydınlanmasını beledikleri düşünüldüğünde, bu belirsizliklerin giderileceği tarih itibarıyla İrlanda'nın yeterli altyapı ile rekabete hazır durumda olması gerekliliği aşıkardır ve burada

²⁶ Barry F., Bradley J., Hannan A., "The Single Market, The Structural Funds and Ireland's Recent Economic Growth, 2001 sf.17
www.ucd.ie/economic/staff/barry/papers/jcms.PDF

²⁷ OECD, Economic Survey of Ireland 2001, Mayıs 2001, sf.9

²⁸ Employment and Human Resources Development Operational Programme sf.2 www.eustructuralfunds.ie/docs.operational_prog/eh2.pdf

İrlanda'nın bir yarışçı psikolojisiyle hareket ettiği düşüncesi yanlış olmayacaktır.²⁹ Genişleme ile AB'ye gelen yatırımların daha da artacağı düşünüldüğünde İrlanda'nın fiziki ve insan kaynakları anlamında altyapı yatırımlarına öncelik vermesi tabii bir neticedir.³⁰ UKP/TDÇ dahilindeki Operasyonel Programlar incelenirken bu gerçeğin de göz önünde bulundurulması faydalı olacaktır.

---

²⁹ Genişlemenin İrlanda'nın belli sektörlerinde (gıda işleme, tekstil ve konfeksiyon gibi) sağlayacağı avantajlar ve yine DYY'lere etkisi hakkında bakınız: Barry F., Hannan A., Hudson E., Kearney C., "Competitiveness Implications for Ireland of EU Enlargement, Statistical and Social Inquiry Society of Ireland, February 2003, sf.26-27

³⁰ Barry F., Hannan A., "Will Enlargement threaten Ireland's FDI Inflows?" Quarterly Economic Commentary, Dublin:Economic and Social Research Institute, December 2001,sf.67

BÖLÜM: III - ULUSAL KALKINMA PLANI VE UYGULAMA MEKANİZMASI

3.1 Ulusal Kalkınma Planının (UKP) Hazırlanması

İrlanda, her bölge için yatırım önceliklerini ortaya koyan bir planı 1260/1999 sayılı Tüzüğü'nün 9(b) ve 13-16 maddeleri gereğince Avrupa Komisyonuna sunmak zorundadır. İrlanda, esas itibarıyla Yapısal Fonlardan alınan desteğin kullanımına yönelik hazırlanması gereken 2000-2006 için UKP oluştururken ülkenin ekonomik kalkınma ihtiyaçlarına öncelik vermiştir. UKP'de ele alınan yatırım miktarlarına bakıldığında bu geniş açılı yaklaşım dikkati çekmektedir. AB desteği sadece 3,2 milyar € olarak belirtilirken, UKP'nin toplam harcamaları 52 milyar €'yu bulmaktadır.³¹ Kısaca İrlanda, UKP'yi AB prosedürlerinin bir gerekliliğinden çok, ulusal bir ekonomik sosyal kalkınma stratejisi olarak tasarlamış, belge içerisinde AB yardımlarını bu stratejinin ayaklarından biri olarak görmüştür.

UKP'nin hazırlanmasına, Maliye Bakanlığının 2000-2006 dönemi için İrlanda'nın yatırım önceliklerinin belirlenmesine dair bir çalışma için ihaleye çıkmasıyla başlanmıştır. İhaleyi kazanan Ekonomik ve Sosyal Araştırma Enstitüsü (ESRI), hazırladığı raporu ve tavsiyeleri 1999 Mart'ında yayımlamıştır. Bir diğer hazırlık çalışması ise, İstatistik Bölge Birimleri Sınıflandırması 3 (İBBS 3) düzeyindeki 8 Bölgesel Otoritenin bölgesel öncelikleri belirlemek amacıyla bir çalışma yapmaları ve 1998 ortasında bunun yayımlanması olmuştur. 1999'da oluşturulan İBBS 2 düzeyindeki iki Bölgesel Otoriteye verilen ilk görevlerden biri ise, Planda değerlendirilmek üzere bölgesel kalkınma stratejilerini hazırlamaları olmuştur.³² Maliye Bakanlığı, Planın hazırlanması aşamasında katılımı temin edebilmek için bütün raporların yayımlanmasına ve Planın oluşturulma sürecinde ilgili bütün tarafların yer almasına önem vermiştir. Bu kapsamda kamu kurumlarına, bölgesel otoritelere, sosyal taraflara (işçi, işveren, tarım birlikleri, gönüllü kuruluşlar) resmi yazılar gönderilmiştir. Kamu kurumlarına ve bölgesel makamlara gönderilen yazılarda yatırım ihtiyaçlarını belirtmeleri istenmiş ve bu konuda yardımcı olacak bir kılavuz da iletilmiştir. Kılavuzda yer verilen ve aşağıda sunulan

³¹ A European Success Story-EU Regional Policy in Ireland, European Commission,2001

³² Guide to the Implementation and Administration of EU Structural and Cohesion Funds in Ireland, NDP/CSF Information Office, Mart 2003, sf.16

değerlendirmeler, İrlanda'nın 1994-1999 dönemi tecrübelerini ve 2000-2006 öngörülerini aksettirmek bakımından faydalıdır.³³

- ★ İstihdam ve Büyüme Paketi gereklilikleri dolayısıyla programlara kamu katkısı sınırlı olacaktır. Bu durumda Kamu/Özel Ortaklıklarından (Public Private Partnership) ve yararlanıcıların kendi öz kaynaklarından katkı sağlanmasının gözetilmesi gerekmektedir.
- ★ 1994-1999 Dönemi ile karşılaştırıldığında, yeni UKP'nin sürdürülebilir büyümeye ve istihdam oluşturma çabalarına odaklanması gerekmektedir. Yatırımlar ise altyapı(ulaştırma), insan sermayesi, sanayi, hizmetler, tarım ve Ar-Ge alanlarına odaklanmalıdır.³⁴

Bu iki değerlendirme daha sonra 2000-2006 UKP/TDÇ'nin temelini oluşturacaktır. Gelen başvurular ve değerlendirmeler neticesinde UKP'de dört önceliğin ele alınmasına karar verilecektir. Bunlar;

- ★ İstihdam ve ekonomideki büyümeyi devam ettirmek,
- ★ İrlanda'nın uluslar arası rekabet gücünü geliştirmek,
- ★ Dengeli bölgesel kalkınma,
- ★ Sosyal içermeyi teşvik etmek.

UKP/TDÇ, dört sektörel operasyonel program (SOP), iki bölgesel operasyonel program (BOP) ve PEACE Programı şeklinde tasarlanmıştır. Plan toplam 52 milyar €'luk yatırım öngörmektedir. Bunların 3.2 milyar €'su Yapısal Fonlardan, 580 milyon €'su Uyum Fonundan sağlanacaktır.³⁵

Bu Plan üzerinden Ocak 2000 tarihinde başlayan müzakereler Temmuz'a kadar sürmüş ve bu tarihte TDÇ imzalanmıştır. TDÇ, toplam 7 milyar € tutarında idi. Bunun 3,2 milyar €'su Yapısal Fonlardan, 2,3 milyar €'su ulusal bütçeden, 1,5 milyar €'luk kısmı ise ulusal özel harcamalardan karşılanacaktı.

---

³³ Guidelines for Submissions on NDP 2000-2006, Department of Finance, March 1998
http://www.csinfo.com/docs/press_releases/other_publications/ImplementAdminappendices.pdf

³⁴ Guide to the Implementation and Administration of EU Structural and Cohesion Funds in Ireland, NDP/CSF Information Office, Mart 2003, sf.138

³⁵ Ibid.,17

TDC'nin öncelikleri ise şu şekilde tespit edilmişti:

- ★ Ekonomik altyapının geliştirilmesi,
- ★ İstihdam ve insan kaynaklarının geliştirilmesi,
- ★ Üretim sektörü yatırımı,
- ★ Dengeli bölgesel kalkınma ve kırsal kalkınma,
- ★ Sosyal içerme.

3.2 Görev Dağılımı

Bu önceliklere ulaşmak üzere İrlanda Hükümetinin hazırladığı Operasyonel Programlar ve Yönetim Otoriteleri şunlardır:³⁶

- ★ İstihdam& İnsan Kaynakları Geliştirme SOP(Sanayi, Ticaret ve İstihdam Bakanlığı),
- ★ Üretim Yatırımı SOP (Sanayi, Ticaret ve İstihdam Bakanlığı),
- ★ Ekonomik ve Sosyal Yatırım SOP (Ulaştırma Bakanlığı),
- ★ Teknik Yardım SOP (Maliye Bakanlığı),
- ★ Southern&Eastern BOP (Bölge Meclisi),
- ★ Border, Midland and Western BOP (Bölge Meclisi),
- ★ PEACE Programı (Özel AB Programları Dairesi).

UKP/TDC'nin ve ayrıca Uyum Fonunun Yönetim Otoritesi yine Maliye Bakanlığı olarak belirlenmiştir. Ayrıca, İrlanda'da bütün Yönetim Otoritelerinin temsilcilerinin teşkil ettiği ve yatay konulara yönelik olarak Koordinasyon Komiteleri oluşturulmuştur. Bunlar; Çevre, İstihdam ve İnsan Kaynakları, Eşit Fırsatlar ve Sosyal İçerme ile Kırsal Kalkınma Koordinasyon Komiteleridir.³⁷ Böylece yatay politikaların bütün OP'larda gözetilmesi amaçlanmaktadır.

İrlanda'nın katılımçılık prensibinin işletilmesindeki başarısının temellerinden biri olarak mahalli idare sistemi içerisinde yer verilen “yerel olmayan hükümet birimlerini” işaret edebiliriz. Sağlık, balıkçılık, turizm, mesleki eğitim, limanlar, girişimcilik gibi alanlarda

---

³⁶ European Union Community Support Framework for Ireland 2000-2006, NDP/CSF Information Office, Aralık 2001, sf.75

³⁷ Technical Assistance Operational Programme, sf.7 http://www.csinfo.com/htm/operational_prog/technical_assistance.htm

oluşturulan Kurulların üyeleri yerel makamlar veya Bakanlıklar tarafından atanırken, diğer taraftan son zamanlarda oluşturulan Kurullara, sosyal tarafların ve meslek topluluklarının da temsilci verdikleri görülmektedir.³⁸ Yerel idarelerden ayrı olarak, sektörel bazda oluşturulan, merkezi ve yerel yapılar arasında bağlantı teşkil eden bu birimlerin idari rolleri de vardır. Yapısal Fonların yerinde kullanılması noktasında bu tecrübenin olumlu katkıları olduğu düşünülebilir.

Ödeme Otoriteleri ise aşağıdaki şekilde tespit edilmiştir:

- ★ Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu (ABKF) ve Uyum Fonu (Maliye Bakanlığı),
- ★ Avrupa Sosyal Fonu (ASF) (Sanayi, Ticaret ve İstihdam Bakanlığı),
- ★ Avrupa Tarımsal Yönlendirme ve Garanti Fonu (ATYGF) (Tarım, Gıda ve Kırsal Kalkınma Bakanlığı),
- ★ Balıkçılık Yönlendirme Mali Aracı (BYMA) (Denizcilik ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı).

Fonların OP'ler dahilinde destekledikleri alanları incelediğimizde ABKF'nin UKP'nin dengeli bölgesel kalkınma ve sosyal içerme önceliklerine daha fazla eğildiğini görebiliriz.³⁹ Benzer bir çıkarımı ASF için insan kaynakları ve istihdamın yanı sıra sınırlı ölçüde de bölgesel kalkınma alanları için yapmak mümkündür. ATYGF ve BYMA ise bölgesel operasyonel programlar dahilinde destek sağlamaktadır.

3.3 Mali Kontrol

OP'ler altındaki bütün tedbirler AB fonları tarafından desteklenmemekte, bazı tedbirler kapsamında öngörülen harcamalar sadece ulusal kaynaklardan karşılanmaktadır. Yapısal Fonlarla ilgili düzenlemelerin, bu durumda sadece AB desteği alanlarda takip edilmesi kafi gelmektedir.⁴⁰ Ancak ileride de görüleceği üzere İrlanda, yönetim, kontrol ve değerlendirme noktasında yeknesaklığı sağlayabilmek için AB prosedürlerini mümkün mertebe bütün tedbirlere uygulamaya çalışmaktadır.

³⁸ Managing Across Levels of Government Ireland, sf.259-260 www.oecd.org/dataoecd/9/62/1902380.pdf

³⁹ Economic and Social Infrastructure Operational Programme sf.2 www.eustructuralfunds.ie/docs/operational_prog/esiop_1.pdf

⁴⁰ Örnek için bakınız: Technical Assistance Operational Programme, sf.4 http://www.csfinfo.com/htm/operational_prog/technical_assistance.htm

İrlanda Maliye Bakanlığının mali kontrol sistemini incelemek ve tavsiyeler oluşturmak üzere bir özel firmaya hazırlattığı rapor, kontrolün bakanlıklardaki iç denetim birimleri ve fonların yönetiminde yer alan kamu kurumlarınca yapıldığını, Maliye Bakanlığı İç Kontrol Biriminin bu süreçten sorumlu olduğunu, % 5'lik kontrolün ise sorumlu Bakanlıklara bırakıldığını, bu kontrolün Bakanlıklarca özel taraflara yaptırıldığını ortaya koymakta idi.⁴¹ Raporun sonunda Maliye Bakanlığı altında bağımsız bir kontrol biriminin oluşturulması tavsiye ediliyordu. 1 Aralık 1998 yılında oluşturulan ABKF Mali Kontrol Birimi (ABKF-MKB) bu raporun bir neticesidir. Birim 1994-1999 dönemiyle ilgili olarak her OP altındaki mali kontrollerin niteliğinin gözden geçirilmesi ile sınırlı kalmıştır. Birim tespitlerini Maliye Bakanlığına, sorumlu Bakanlığa ve Avrupa Komisyonuna iletmıştır. Bu çalışmaya karşılık AB Şubat 2001 tarihinde yaptığı değerlendirmede, % 5 kontrolünü yapan personelin bağımsızlığı ve kontrolü yapan personelin yetenek ve eğitimlerinin çeşitliliği konularında çekincelerini belirtmiştir.

1260/99 sayılı Konsey ve 438/2001 sayılı Komisyon Tüzükleri ışığında iki çeşit kontrol beklenmektedir: (a)Yönetimin ve kontrol sistemlerinin etkinliklerinin kontrolü (b)farklı düzeylerde verilen harcama beyanlarının seçilerek kontrol edilmesi. İkinci tür kontrolde ABKF için harcamaların en az % 5'inin, Uyum Fonu içinse en az % 15'inin kontrol edilmesi gerekmektedir. AB değerlendirmelerinin hemen ardından Mart 2001 tarihinde Maliye Bakanlığı bu kontrolün ABKF-MKB tarafından yapılmasına karar vermiştir. Sistem kontrolü ise yine Maliye Bakanlığı İç Kontrol Biriminde kalacaktır.

2000-2006 yılının yukarıda belirtilen sebeplerle hassas mahiyeti, bu sebeplerle kontrol ve değerlendirme süreçlerinin artan önemi ışığında İrlanda 2003 yılıyla birlikte mali kontrol sisteminde bazı yeniliklere girişmiştir. Temel amaç standart uygulamalar geliştirmek olup sistem kontrolünü ve ABKF-MKB'nin raporlama yapısını ele almak idi. Şubat 2003'te Birim sistem kontrolünün yönetimi ve planlanmasıyla da görevlendirilecektir. Birim, sağlanan destek hesaplarının kapatılması için beyanname yayımlama görevini de almıştır.⁴² Ayrıca Birim, kamu veya özel, Fonların yöneticisi veya faydalanıcısı durumundaki herhangi bir kurumun mali kayıtlarını incelemek hakkına da sahip kılınmıştır.

---

⁴¹ ERDF Financial Control Unit Report 2002, ERDF Financial Control Unit, Mayıs 2003,sf.9

⁴² Ibid.,11

Birim, Mart 2003'den itibaren raporunu Maliye Bakanlığı Denetim Komitesine sunmaktadır. Komite ayrıca Birimin çalışmaları arasındaki iyi uygulama örneklerini Bakanlığın Muhasebe Görevlisine tavsiye edebilmektedir. Raporun bağımsız Denetim Komitesine sunulması Birimin bağımsızlığını sağlamakta ve böylece Komisyonun eleştirilerine karşılık gelmektedir. Birim ayrıca Teknik Yardım İzleme Komitesine de rapor vermektedir.

Komisyon Nisan 2003'te Üye Ülkeleri ulusal kontrol kurumlarının kontrollerini 438/2001 sayılı Komisyon Tüzüğüne uygun olarak yaptıkları, tatminkar bir kontrol stratejisi oluşturdukları ve yıllık raporları istenildiği şekilde ve içerikte sunacakları noktasında garanti vermelerini temin edecek bir Güven Akdi imzalamaya davet etmiştir.⁴³ Gönüllülüğe tabi bu Akit, Komisyon ile Üye Ülkeyi bu alanda daha güçlü bir işbirliği kurmayı hedeflemekte idi. İrlanda adına ABKF-MKB'nin imzalaması öngörülmektedir.

İrlanda'nın mali kontrol yaklaşımını uygulamada standartlaşmaya verilen önem bütün süreci tek ve bağımsız bir birimin kontrolüne bırakma yaklaşımı ve Birimin idari sistem içerisinde yerini belirlerken bağımsızlığın ön planda tutularak Komisyonun beklentilerinin karşılanması hedefleri kesişiminde resmetmek daha kolay olacaktır.

---

⁴³ Ibid,13

BÖLÜM: IV - DEĞERLENDİRME SONUÇLARI IŞIĞINDA İRLANDA UYGULAMASI

İrlanda'nın Yapısal Fon uygulamalarındaki başarısının ipuçlarının yakalanabileceği alanlardan birisi de değerlendirme sürecidir. Bu noktada dikkat çekici olan husus, kamu harcama programlarının bir değerlendirmeye tabi tutulması gerçek anlamıyla ilk defa 1989-1993 TDÇ ile İrlanda kamu idaresine girerken, İrlanda'nın bu alandaki kısa tecrübesinin, beraberinde getirdiği en iyi uygulama örnekleri ile birlikte artık incelenmesi gereken bir vaka mahiyeti almasıdır.⁴⁴ İrlanda'nın Yapısal Fonları etkin kullanımının arkasında öncelikle hedeflerin netlikle tespitinin yattığını ve bu tespit de değerlendirme sürecinin en müessir unsur olduğunu işaret eden çalışma, bu bölümüyle iki noktayı aydınlatmayı amaçlamaktadır: Bir yandan denetleme sürecinin yapılanması, diğer yandan da geçen 13 yıl içerisinde denetleme sürecinin başarılı sonuçlar veren politikaları nasıl etkilediği incelenmeye çalışılacaktır.

4.1 1989-1993 Program Döneminde Değerlendirme

Bu ilk dönemde değerlendirme için farklı yapılar kurulması tercih edilmiştir. 1992'de İnsan Kaynakları OP için oluşturulan ASF Program Değerlendirme Birimini⁴⁵ 1993'te Sınai Kalkınma OP için Sanayi Değerlendirme Birimi takip edecektir. Birimler ilgili Yönetim Otoritesinin altında bağımsız olarak çalışacaklardır.

Maliye Bakanlığı 1989-1993 Programlama Dönemi için Ekonomik Sosyal Araştırma Enstitüsüne (ESRI) hazırlattığı nihai değerlendirme raporunda gelecek programlama dönemi için yatırım önceliklerinin analiz edilmesini de istemiştir. Nitekim Avrupa Komisyonu için hazırlatılan ön-değerlendirme belgesinden ayrı olarak hükümetin amaçlara ulaşmayı temin etmeye yönelik ESRI'ye yaptırdığı gibi ilave çalışmalar gerçekleştirmesi bir İrlanda karakteristiği olarak belirirken, ileride Komisyon da kendi raporlarında bu belgelerin sonuçlarını değerlendirecektir. Belge, 1989-1993 TDÇ'nin makroekonomik etkilerini incelemiş ancak bazı yatırımların dönüş oranı için varsayımlar yapıldığını ve bunları dikkatli ele almak gerektiğinin altını çizmiştir. Değerlendirme yatırım

---

⁴⁴ Hegarty, D., "Framework for the Evaluation of the Structural Funds in Ireland, Paper prepared for Fifth European Conference on the Evaluation of the Structural Funds, Budapest, 26-27 Haziran 2003, sf.3

⁴⁵ Birim 1 yönetici, 7 değerlendirme uzmanı ve 3 destek personelinden oluşmaktadır.

projeleri için dönüş oranına vurgu yaparken, yüksek dönüş oranı bulunan yatırımlar için de ancak piyasa başarısızlığı (market failure) bulunan ve özel sektörü yatırımdan alıkoyan durumlarda destek sağlanabileceğini ifade etmiştir. Bu değerlendirmeye odak noktası haline gelen piyasa başarısızlığı sonraki değerlendirmelerin de asli konularından biri olacak ve bilhassa içinde bulunduğumuz programlama döneminin yüksek oranda yatırım içeren yapısı ile ilgili tartışmaların ilk safhalarını başlatacaktır.⁴⁶

4.2 1994-1999 Program Döneminde Değerlendirme Yapısı ve Yaklaşımı

Bu dönemin başında, farklı yapılanma modeli kapsamında 1995'te tarım ve kırsal kalkınma için ayrı bir birim kurulurken, bir yandan artan koordinasyon ihtiyacından hareketle 1996 yılında TDC İzleme Birimi oluşturulmuştur. Birimin amacı, TDC çapında değerlendirme çabalarını koordine etmek ve değerlendirme yöntemleri ile ilgili en iyi uygulama örneklerini teşvik etmektir. Birimin ilk ciddi sınavı, o dönemde bir Topluluk şartı olmamakla birlikte TDC'nin ara değerlendirme ve gözden geçirme çalışmasını gerçekleştirmek olacaktır. Bu kapsamda, farklı OP'lerden alınan veriler daha sonra TDC düzeyindeki değerlendirme için kullanılmıştır. Bu, İrlanda'nın makro düzeye verdiği önemin de ilk somut örneği olmuştur. ESRI tarafından yapılan çalışma gerek İrlanda gerekse de AB'de büyük ve farklı programların değerlendirilmesinde başarılı uygulama örneği olarak kabul görmüştür.

Değerlendirme yenilikçi ve sofistike bir yöntem içeriyordu. Programın göstergeler üzerinden belirlenen hedeflere ulaşp ulaşmadığına bakmak yerine, her tedbir için harcanan kamu fonlarının fırsat maliyetleri incelenerek o tedbirin meşruiyeti değerlendiriliyordu. Bu yenilikçi yöntem, dokuz OP dahilindeki bütün harcama tedbirlerini dört kategori olarak sınıflandırıyordu:⁴⁷

- ★ *Kamu yararı* özelliği sebebiyle, özel sektörün sunmak istemediği hizmetler için yapılan harcamalar,
- ★ *Düzeltilici* harcamalar anlamında özel firma ve fertlerin karşılaştığı fiyatların düzenlenmesine yönelik harcamalar,

---

⁴⁶ Hegarty, D., "Framework for the Evaluation of the Structural Funds in Ireland, Paper prepared for Fifth European Conference on the Evaluation of the Structural Funds, Budapest, 26-27 Haziran 2003, sf.7-8

⁴⁷ Ibid.,9

- ★ Özel sektörün yetersiz bilgilendirilmesinden kaynaklanan yaklaşımların değiştirilmesine yönelik *amaçlı* harcamalar,
- ★ *Yeniden dağıtım* karakteri taşıyan destekler (sübvansiyonlar).

9 OP içerisinde 100'den fazla tedbirin başlangıç taramasında, her kategori için kriter kontrol listeleri oluşturulmuştur. İlk aşamada bu listeye göre yetersiz işlediği tespit edilen tedbirler daha sonra ayrıntılı olarak incelenmiştir. Neticede 18 tedbirin, planlanan finansman miktarına duyulan ihtiyacın sorgulanması, 8 tedbirin ise ilave finansmana ihtiyacı olduğu ortaya çıkmıştır.

İrlanda, yine bu döneme ait nihai değerlendirme süreci kapsamında Komisyondan ayrı bir ulusal çalışmayı Fitzpatrick Associates firmasına yaptırmıştır. Değerlendirme sürecinin politikalara etkisinin daha net anlaşılabilmesi için aşağıda Raporun başlıca tespitleri sunulmaktadır.⁴⁸

Ocak 2003 tarihinde yayımlanan Rapor, **uygunluk** açısından TDÇ Stratejisinin genel olarak İrlanda'nın mevcut şartlarına uyumlu olarak hazırlandığını ifade etmektedir. Bununla birlikte TDÇ kapsamında öngörülen stratejilerin aslında daha önceden planlanan yatırımları yansıtmakta olduğu ve bu yatırımların gerçekleştirilmelerini sağlamak üzere belgeye dahil edildiği dikkat çekmiştir. Ayrıca hızlı ekonomik büyümenin oluşturduğu başarı havası, bu stratejiler üzerinde tartışmaya mani teşkil etmiştir. Tespit edilen bir diğer sorun ise kurumsal sistemde esnekliğin bulunmayışıdır. Esneklik sorununun temelde kamu hizmetlerinin sunulması noktasında bu yeni yükümlülüklerle daha da artan yetersizliğin bir neticesi olduğu söylenebilir.⁴⁹

TDÇ'nin **etkinliği** noktasında Operasyonel Programların belirlenen hedeflere ulaşmış oldukları belirtilse de bu hedef ve ilgili performans göstergelerinin daha çok makro düzeyde hazırlanmış olması sebebiyle olumlu seyretmekte olan geniş ekonomik ve sosyal eğilimleri yansıttığının, bu sebeple etkinliğin tam olarak tespitini zorlaştırdığının altını çizmektedir. Rapor, sürece olumlu katkıda bulunan sebepler arasında fiili (effective) planlamayı, sıkı izleme sürecini, ara değerlendirme ve yeniden-programlama ilişkisini, hazır ve tecrübeli birimlerin mevcudiyetini, ayrıca Operasyonel Programlar arasındaki tamamlayıcılığı öne

⁴⁸ Ex Post Evaluation of Objective 1, 1994-1999, National Report Ireland, Fitzpatrick Associates, Ocak 2003, sf.3

⁴⁹ OECD, Economic Survey of Ireland 2003, Mayıs 2003, sf.8

çıkarmaktadır. Fakat bazı büyük çaplı projelerin hayata geçirilemediği gerçeğinden hareketle planlamada yaşanan gecikmeler, projeler üzerinde uzlaşma sağlanamayışı ve ayrıca büyük çaplı yatırım projelerinin başlatılmasında rastlanılan zorluklar gibi sorunların da yaşandığını belirtmektedir. TDÇ'den farklı olarak program düzeyinde de tatminkar bir işlevselliğin yakalandığı belirtilmekteyse de Rapor, benzer faaliyetler arasında bir sistematik bir kıyaslama (benchmarking) imkanının bulunmadığı hususuna da dikkat çekmektedir.⁵⁰

Yönetim ve uygulama açısından Raporun genel görüşü, TDÇ'nin gerektiği şekilde oluşturulmuş, tecrübeli ve iyi işleyen bir kamu idaresi sistemi dahilinde yürütüldüğü şeklindedir. Programlar ise sektör-temelli ulusal birimler, ve uygulama ajansları tarafından gerçekleştirilmiştir. Ancak bu birimlerin ve ajansların dikey yapısı esnekliğe mani olabilmiş, değişikliklere karşı bir direnişe de sebebiyet verebilmiştir. Yine İrlanda bölgesel idaresinin henüz oturmamış yapısı TDÇ'nin planlama ve uygulanmasında bölgesel boyutun zayıf kalmasına yol açmıştır.

Bu dönemde yardımların yoğunlaştığı alanlar;

- ★ Ulaşım ve çevre dahil altyapı yatırımları,
- ★ Girişimlerin büyümesi ve Ar-Ge gibi yeni alanlarda yatırım,
- ★ Temelde ulusal eğitim çabalarının desteklendiği insan kaynakları faaliyetleri,
- ★ Yerel kalkınma olarak belirlemiştir.

Rapor, AB fonlarının özellikle şu noktalarda önemli katkı sağladığını belirtmiştir:

- ★ **Makroekonomik** anlamda, sadece ulusal kaynaklardan gerçekleştirilmesi mümkün olmayan yatırım desteği sağlanmıştır.
- ★ **Politika** anlamında, bazı politikaların öncelik kazanması sağlanmıştır. Bunlar sırasıyla, cinsiyet ve eşitlik, çevre, yenilik, Kuzey-Güney (İrlanda ve Kuzey İrlanda) arasındaki işbirliğidir.
- ★ **Programlama** anlamında TDÇ, çok yıllık programlamanın geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasına, ulusal ve yerel düzeyde katılımçılık yaklaşımının uygulanmasına ve Programların izleme-değerlendirme süreçlerine katkıda bulunmuştur.

---

⁵⁰ Ex Post Evaluation of Objective 1, 1994-1999, National Report Ireland, Fitzpatrick Associates, Ocak 2003, sf.82

- ★ **Güven** anlamında, ekonominin önemli alanlarında geniş AB destekleri ile başlatılan çok yıllık kamu yatırım programları, iş çevrelerine AB'nin İrlanda'nın yakınsama (convergence) hedefine destek sağlama taahhüdünü göstermiştir.⁵¹

1994-1999 uygulamalarını yukarıdaki şekilde ele alan ve değerlendiren Rapor, 2000-2006 dönemi için bazı tavsiyeler de sunmaktadır. Bu tavsiyeleri, 1994-1999 döneminin takviye edilmesi gereken alanları olarak okumak yanlış olmayacaktır:

1. Mevcut şartlarda gözlemlenen bazı değişikliklerden (uygulamadaki tecrübeler, kamu maliyesindeki gelişmeler vs) hareketle planlanan yatırımlar ve öncelik sıralamaları yeniden gözden geçirilmelidir. Bilhassa kamu desteğine ihtiyaç duyan alanlardaki yatırımlara, ekonominin uzun vadede potansiyelini artırmaya yönelik tedbirlere ve verilen takvim çerçevesinde programların tamamlanabilmesi ihtimaline odaklanılmalıdır.

2. Yapılan yatırımlar karşısında sağlanacak değere (value-for-money) odaklanılmalıdır. Bu değer artırılması kapsamında özel sektörün insan kaynakları yatırımları ve altyapı konusundaki rolüne dikkat edilmelidir.

3. Proje seçimi, değerlendirmesi, tasarım ve uygulama yöntemlerine dikkat edilmelidir. Bu kapsamda daha rekabeti teşvik edecek proje seçim tekniklerine, ihtiyaçların tespiti için daha sistematik tekniklere, ihtiyaçlara yönelik olarak ısmarlama paketlere ve tedarikte daha esnek metotlara önem verilmelidir.

4. Tedbir düzeyinde göstergeler eksik olup, ayrıca bölgelerarası tedbirler için her İBBS 2 bölgesindeki gelişmeleri içeren bir açıklama bulunmalıdır. Ayrıca ilerleme raporlarında harcama tahminlerinde yapılan revizyonların sebepleri açıklanmalıdır.

5. Aynı hedef grup için farklı alanlara tahsis edilen (örn. İşgücü piyasası, sosyal içerme, mikro işletmeler) destekler çakişabilmektedir. Hedef gruplar ve sağlanan desteklerin sebebi tekrar gözden geçirilmelidir.

---

⁵¹ Ibid,4

Belgede İrlanda uygulamalarından hareketle aday ülkeler için tavsiye mahiyeti taşıyan şu değerlendirmelere ulaşılmaktadır:

- ★ Programların geliştirilmesi kapsamında ihtiyaçlar sistematik ve bağımsız bir şekilde tespit edilmelidir.
- ★ Hedefler çok açık belirtilmeli ve göstergelerin bunlarla doğrudan ilgili olmasına dikkat edilmelidir. Muğlak sebep-sonuç ilişkisinden kaçınılmalıdır.⁵²
- ★ Uygulayıcı birimleri desteklemek üzere merkezi bir kaynak hazır edilmelidir. Bu merkezi teknik yardım vasıtası şu konulara önem vermelidir: Stratejilerin geliştirilmesi, uygun proje ve değerlendirme tekniklerinin kullanımı, izleme göstergelerinin seçimi, izleme verilerinin toplanması, ilerleme raporlarının hazırlanması.
- ★ Program geliştirilirken, değerlendirmeye dair düzenlemeler de kararlaştırılmalıdır.
- ★ TDÇ içinde esnekliğin sağlanması için; daha kısa programlama sürelerinin kullanılmasına, yüksek düzeyli strateji ve detaylı harcama programları arasında ayrıma gitmeye dikkat edilmelidir.
- ★ Yapısal Fonların uygulanmasında ortaya çıkan idari maliyet, denetimin sıklığı ve koordinasyonu ihtiyaçlarında herhangi bir azaltmaya gidilmeden düşürülebilmektedir.

Bu programlama döneminde beliren ancak tam ifadesini ileride bulacak olan bir diğer yaklaşım ise sürekli (ongoing) değerlendirme idi. Burada süreklilik amaçlanmakta olup ayrı ayrı her OP için ön, ara ve nihai değerlendirmelerinin arasında da süren bu değerlendirmeler bütün dönem boyunca devam etmişti.

4.3 2000-2006 Program Döneminde Değerlendirme Yapısı ve Yaklaşımı

Bu dönemin ayırt edici hususiyeti, 3,3 milyar € Yapısal Fon katkısı öngören TDÇ'nin 52 milyar €'luk kamu yatırımını planlamaya matuf UKP'nin bir bölümü olarak ele alınmasıdır. UKP, TDÇ tarafından desteklenmeyen bileşenler içermekteyse de İrlanda makamları, değerlendirme sürecinin her iki planı da içermesini tercih etmiştir. Yeni adıyla TDÇ/UKP Değerlendirme Birimi böylelikle İrlanda'nın toplam kamu harcamalarının 1/5'ini

⁵² Nitekim TDÇ Değerlendirme Birimi 1999 Ekiminde 2000-2006 TDÇ Performans Göstergeleri için bir teklif listesi hazırlayarak bütün taraflara görüş için dağıtmıştır. Bunun için bakınız: CSF Performance Indicators: Proposals for 2000-2006 Programming Period, CSF Evaluation Unit, October 1999

kapsayan bir süreci koordine etmekle sorumlu kılınmıştır. Bu kararın tabii neticesi, sürecin daha analitik ve yoğun bir değerlendirmeyi yürütecek şekilde tasarlanması olmuştur.

1994-1998 Döneminde TDÇ Değerlendirme Birimince hazırlanan ve “İrlanda’da TDÇ’de Sürekli Değerlendirme Sürecinin Gözden Geçirilmesi” adlı belgede tavsiye edilen yaklaşımın resmen kabulü ile nihayet üzerinde anlaşılmiş bir değerlendirme sürecine ulaşılmıştır. Belgede belirtildiği üzere, önceki dönemlerde sürecin en büyük problemi, değerlendirmenin amacı ile ilgili ortak bir kanaatin bulunmayışı ve buna bağlı olarak farklı programlar altında sürdürülen değerlendirmelerin farklı kapsam ve önceliklerinin bulunması olagelmıştır.⁵³ Belge bu sorunların aşılabilmesi için değerlendirmenin amacını 5 soruda toplamıştır.⁵⁴

1. (*Gerekçe-Rationale*) Belirtilen alanda Devletin (veya AB’nin) müdahalesi neden gereklidir? Bu noktada piyasa başarısızlığının açıkça yazılarak müdahalenin uygunluğuna dair açıklama amaçlanmıştır.
2. (*İlgi-Relevance*) Dış gelişmelerle değişen şartlar sonrasında program hedeflerle ne ölçüde ilgili olmaya devam etmektedir?
3. (*Filiyat-Effectiveness*) Program hedeflerine ne ölçüde ulaşılmıştır?
4. (*Etkililik-Efficiency*) Müdahaleden sağlanan sonuçlar ve ya faydalar daha düşük bir maliyetle de sağlanabilir miydi?
5. (*Etki-Impact*) Sosyo ekonomik durumda Programa atfedilebilecek hangi net sonuçlar ve değişiklikler meydana gelmiştir?

Uygulama açısından bakıldığında *gerekçe* ön-değerlendirme sürecinde, *ilgi*, *filiyat* ve *etkililik* ara değerlendirme süreçlerinde, *etki* ise nihai değerlendirme sürecinde daha belirgin olarak irdelenmelidir.

Belge ayrıca Komisyonun *Değerlendirme Hakkındaki Bildirgesine* paralel şekilde değerlendirmenin kamu harcamaları çerçevesindeki fonksiyonunu; programlama ve yönetimin

---

⁵³ Hegarty, D., “Framework for the Evaluation of the Structural Funds in Ireland, Paper prepared for Fifth European Conference on the Evaluation of the Structural Funds, Budapest, 26-27 Haziran 2003, sf.10

⁵⁴ Review on Ongoing Evaluation Function in the CSF for Ireland, CSF Evaluation Unit, October 1998, sf.6-7

geliştirilmesi, bütçe otoritesi ve kamu önünde hesap verebilirlik ile ilgili hususların sunulması, bütçe kaynaklarının tahsisatı sürecine destek verilmesi olarak belirtmiştir.⁵⁵

Bu Belge ışığında 2000-2006 döneminin ilk 4 yılına bakıldığında karşımıza üç safhalı bir süreç çıkmaktadır: Ön-değerlendirme, sürekli değerlendirme, ara-değerlendirme.

Ön-değerlendirmenin ilk aşamasında Maliye Bakanlığının bağımsız bir analiz için açtığı ihaleyi alan ESRI, ekonominin yatırım ihtiyaçları için toplumun farklı kesimlerinden alınan başvurular ışığında *2000-2006 Dönemi için Ulusal Yatırım Öncelikleri* adlı raporu 1998 Martında tamamlamıştır. Çalışmanın analitik dört aşamalı yapısı kısaca aşağıdaki gibidir:

- ★ İrlanda ve AB tecrübelerinde hareketle farklı kamu yatırımlarının ekonomik büyümedeki önem ve rolleri belirlenmiştir
- ★ Bunlar ışığında, planlanan dönemdeki olası büyümesi incelenerek ekonominin muhtemel sorunları tespit edilmiştir.
- ★ Ardından yeni UKP için yatırım öncelikleri belirlenmiştir.
- ★ En son olarak da daha önce bahsedilen dört harcama kategorisi temelinde önceliklerle ilgili detaylı tavsiyeler oluşturulmuştur.⁵⁶

İkinci aşamada ise resmi değerlendirme olmak üzere TDÇ Değerlendirme Birimi, *Ulusal Kalkınma Planının Ön Değerlendirmesi, 2000-2006 belgesini* 1999 Baharında hazırlamıştır. Bu, büyük oranda ESRI'nin önceki çalışmasının bir takipçisi olarak tasarlanmıştır. Raporun, sosyo ekonomik şartlarda son yıllarda yaşanan belirgin değişiklikleri de ele aldığı görülmektedir.

2000-2006 döneminde *Sürekli Değerlendirme* bir önceki dönemden farklı olarak UKP/TDÇ düzeyinde yapılmaya başlanmıştır. İrlanda'nın kendi inisiyatifiyle başlatılan ve ön, ara ve nihai değerlendirmelerin aralarında uygulanması öngörülen bu çalışmaların ilk safhasında UKP/TDÇ Değerlendirme Birimi, göstergelerin geliştirilmesiyle meşgul olmuştur. Ardından Teknik Yardım İzleme Komitesinin Mayıs 2001'deki onayıyla 16 değerlendirme projesinden oluşan bir çalışma programı kabul edilmiştir. Programın amacı ön ve ara değerlendirme arasında bir köprü kurmak, değerlendirmenin sürekliliğini sağlamaktır. Böylece

⁵⁵ Communication on Evaluation of 8 May, 1996(SEC96/659 final

⁵⁶ Hegarty, D., "Framework for the Evaluation of the Structural Funds in Ireland, Paper prepared for Fifth European Conference on the Evaluation of the Structural Funds, Budapest, 26-27 Haziran 2003, sf.11

taahsisatın kullanımı ve sağlanan fayda sürekli kontrol altında bulundurulabilecekti. Bu kapsamda başlatılan değerlendirmeler, program yönetimi, uygulaması, proje seçimi, göstergeler, tedbirlerin isabeti ile programlar arasında potansiyel çakışmaları ele alacaktı. TDÇ'de de yer verildiği üzere, her Yönetim Otoritesi ilgili uygulayıcı kuruluşla temasa geçerek değerlendirmelerdeki her tavsiye için izleme komitesine resmi bir cevap gönderecekti. Yine Yönetim Otoritesi, düzenli aralıklarla izleme komitesine kabul edilen tavsiyelerle ilgili gelişmeleri rapor edecekti. Böylece İrlanda izleme komitelerini değerlendirme süreci ile ilişkilendiren yenilikçi bir uygulamaya adım atmıştır.⁵⁷

2000-2006 Dönem resmi *Ara-Değerlendirmesi*, 2002 ortasında alınan karar muvacehesinde oldukça sıkı bir koordinasyon içerisinde gerçekleştirilmiştir. Bu kararlar oluşturulan ara değerlendirme planlama grubu OP yönetim otoritelerini, ilgili Komisyon Genel Müdürlüklerini bir araya getirirken sekreteryaya hizmetleri UKP/TDÇ Değerlendirme Birimi tarafından sağlanıyordu. Grup önce OP düzeyindeki değerlendirmenin takvim ve şartnamesini hazırlamıştır. Ardından da bu çalışmayı tamamlamak üzere UKP/TDÇ Değerlendirme Birimi tarafından taslağı hazırlanan UKP/TDÇ Ara Değerlendirme şartnamesini onaylamıştır.

Rapor 2003 Ağustosunda tamamlanan ve her OP için ayrı ayrı hazırlanan değerlendirmeler temel alınarak oluşturulmuştur. Resmin parçalarının bir araya getirilmesiyle, her bir parçanın tek başına taşıdığı manadan farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Nitekim, bu genel bakışın sağladığı yeni bilgilerden hareketle bazı OP değerlendirme sonuçlarında değişiklikler öngörülmüş ve bunlar bu Rapora da dahil edilmiştir.⁵⁸

Belge, bir taraftan TDÇ'nin sürdürülebilir ekonomik büyüme ve istihdam artışı ile İrlanda'nın ekonomik rekabet gücünün geliştirilmesi hedeflerine ciddi katkıda bulunduğunu ifade ederken diğer taraftan da enflasyon ve inşaat sektöründeki kapasite sorunlarının devam ettiğine, ülkenin rekabetçi konumundaki gerilemenin ise umulandan daha büyük olduğuna işaret etmiştir.

---

⁵⁷ Hegarty, D., "Framework for the Evaluation of the Structural Funds in Ireland, Paper prepared for Fifth European Conference on the Evaluation of the Structural Funds, Budapest, 26-27 Haziran 2003, sf.7

⁵⁸ The Mid-Term Evaluation of the National Development Plan and Community Support Framework for Ireland, 2000 to 2006, Economic and Social Research Institute, 2003, sf.3

Belge AB Fonlarının önemli bir bölümünün sarf edildiği yatırım projeleri için uygulamaya karar verilmeden önce maliyet-fayda analizi yapılması gerekliliğinin altını çizmektedir. İrlanda'nın önceki dönemlerde başarılı yatırımlarında en önemli payın çok yıllık bütçeleme olduğu ve bunun devam etmesi gerekliliği belirtilmektedir.⁵⁹

Belge ilk ve orta öğretim için yapılan harcamaların UKP kapsamına alınmadığı tespitini yapmakta ve insan kaynakları alanındaki bütün yatırımların bir arada yönetilmesini tavsiye etmektedir.

Belge İrlanda'nın 2000-2002 uygulamalarında yaşanan zorlukların sebebi olarak; planlanandan yüksek çıkan enflasyon oranını, yatırımlardaki hızlı artış oranından dolayı yatırım programının oluşturulmasındaki sorunları, proje seçimindeki ve bilhassa büyük alt yapı projelerinin yönetimindeki sorunları işaret etmektedir. İrlanda'nın mevcut şartları çerçevesinde daha etkin uygulama için belirlenen hususlar ise;

- ★ Enflasyon karşısında iskan piyasasında talebi göz önünde bulunduran bir yaklaşımın (çeşitli vergi kolaylıklarının kaldırılması gibi) takibi,
- ★ Altyapı hizmetlerinin gerçek maliyetini yansıtan bir ücret politikası belirlenmeli,
- ★ Atıklar konusunun ulusal düzeyde planlanması ve böylece bu konuyla ilgili bölgesel çakışmaların önlenmesi,
- ★ Mevcut altyapıların daha iyi yönetilmesine odaklanması,
- ★ Devletin rolünün hizmet sağlayıcılığından, kamu mallarının düzenleyicisi olarak değişmesi gerekmektedir. Belge, Kamu Özel Ortaklıklarını(KÖO) ise (Public Private Partnership) yeni yatırımlar için pahalı bir yöntem olarak işaret etmektedir. Halbuki ileride de görülecektir ki KÖO'nun, ulusal kaynakların sınırlılığı sebebiyle teşvik edilmesine karar verilmişti.⁶⁰

İrlanda'nın bu dönemde rastladığı idari sorunları, dört noktada temerküz etmiştir. İlk olarak projelerin seçimi ve önceliklendirilmesi şeffaf değildir. İkincisi, arzu edilen (desirable) ekonomik faaliyetler için gerçekleştirilen projelerin geri dönüş oranı bilgi noksanlığından ötürü Yönetim Otoriteleri tarafından bilinmemektedir. Üçüncüsü Yönetim Otoriteleri maliyet-fayda analizi yapabilecek kapasiteye kavuşturulmalıdır. En son olarak ise, oluşturulan

⁵⁹ Benzer bir değerlendirme için OECD, Economic Survey of Ireland 2001, Mayıs 2001, sf.10

⁶⁰ Technical Assistance Operational Programme, sf.15-16

yönetim yapıları etkin çalışmamaktadır. Örneğin, istenildiği ölçüde sonuç alınmayan tedbirler için müeyyide uygulanmamakta, performans göstergeleri için birbirinden farklı raporlar alınmaktadır.

4.4 Yapısal Fonlar ve Değerlendirme Süreci

İrlanda'nın AB'nin değerlendirme gereksinimlerine verdiği karşılığın kendine özgü yönlerini 5 başlık altında incelemek mümkündür. Bunlar;

- ★ UKP/TDÇ Değerlendirme Biriminin kurulması,
- ★ Bütün sürecin makro düzeyde değerlendirmeye katkı yapacak şekilde tesis edilmesi,
- ★ Sürekli değerlendirme gibi ilave süreçlerin tesis edilmesi,
- ★ Değerlendirmenin TDÇ'yi de ihtiva edecek şekilde UKP genelinde gerçekleştirilmesi,
- ★ Değerlendirmede, belirlenen harcama kategorileri dahilinde fırsat maliyetlerini esas alan bir yaklaşımın takip edilmesi.

1996 yılından bu yana sürecin başlıca aktörü olan ve Maliye Bakanlığına bağlı olarak kurulan Değerlendirme Birimi, TDÇ dahilinde Teknik Yardım OP tarafından finanse edilmekte olup görevi Yönetim Otoritelerine izleme ve değerlendirme süreçlerinde yardımcı olmaktadır. Şu anda sözleşmeli çalışan 4 değerlendirme uzmanından oluşan sınırlı bir kadroya sahip Birimin, son gelişmelerden sonra ekonomist istihdamına yönelik ihtiyacı belirginleşmiştir.⁶¹ Kurulduğu günden bu yana gerçekleştirilen 15 çalışmanın sadece ikisini kendisi gerçekleştiren Birimin, uygulamayı takip etmek, hazırlanan raporları incelemek ve tecrübeleri paylaşmak şeklinde beliren faaliyetleri, bunlardan hareketle gerektiğinde fonların yeniden tahsisi noktasında işaretleri, İrlanda'nın sadece AB tarafından sağlanan desteği değil, bundan daha önemli olarak kendi ulusal kaynaklarını rantabl şekilde kullanmasını sağlamıştır.⁶²

---

⁶¹ 15-16 Mart 2004 tarihlerinde Leuven/Belçika'da İrlanda Avrupa Enstitüsünde yapılan "Yapısal ve Uyum Fonlarının Yönetimi-Aday Ülkeler için İrlanda'nın Tecrübelerinden Dersler" konulu seminerin "Program Göstergeleri ve Değerlendirme" başlıklı oturumunda Dave Hegarty'nin açıklamaları

⁶² Merkezi ve bağımsız yapıdaki bu Birime çeşitli kaynaklarda da dikkat çekilmiştir. Örneğin, "Key Indicators for Candidate Countries to Effectively Manage the Structural Funds", Hollanda Ekonomi Enstitüsü, Şubat 2002, sf.24

İrlanda'nın heterojen yapıdaki farklı OP'ların *gerekçe* ve *etki* boyutlarının incelenmesindeki zorluklar karşısında her ne kadar ayrıntılı ön çalışmalar gerçekleştirirse de neticede daima makro düzeye odaklanan yaklaşımı, bilhassa 1994-1999 dönemi ile birlikte belirlemiştir.

Bilhassa 1990'ların sonu ile birlikte ekonomik şartlarda meydana gelen ciddi değişiklikler neticesinde AB ve ulusal kaynakların en uygun şekilde değerlendirilmesinin ancak makro ekonomik göstergeler dikkate alınarak yapılabileceği aşıkardır. Yine bu dönemde temelleri atılan sürekli değerlendirmeyi yine bu odaklanmanın bir yansıması olarak görmek gerekecektir. Zira, makro ekonomik dengelerdeki değişimler (enflasyon, büyüme hızının azalması) karşısında alınan kararların uygulamadaki etkilerinin incelenmesi yönündeki hassasiyetin arttığı ve bu sebeple değerlendirme sürecinin daha yoğun devam ettirilmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır.⁶³ Her OP için bu sürekli değerlendirme kapsamında Yönetim Otoritesi tarafından bir Yürütme Komitesi oluşturulmasına ve ayrıca Komisyonun, Maliye Bakanlığının, uygulayıcı birimlerin ve bir teknik uzmanın bu Komitede yer almasına karar verilmiştir.⁶⁴

Değerlendirmede makro düzeyde bakışın etkilerine bazı örnekler vermek uygun olacaktır. 1989-1993 Dönemi içinde yapılan ara-değerlendirme, TDÇ'nin uzun dönemli arz-yanlı etkisini ele alan bir yöntem takip etmiştir. Örneğin, bu ilk değerlendirme belgesinin eğitimden erken ayrılma sorunuyla ilgili olarak eğitim sistemi yatırımlarının artırılması önerisi, 1994-1999 dönemi ön-değerlendirme belgesinde tekrar edilmiş ve neticede İrlanda bu dönemde insan kaynaklarına, aldığı AB fonlarından en fazla oranda destek sağlayan ülke olmuştur. İrlanda'da değerlendirme raporları oluşturulurken bir önceki dönemde hazırlanan raporların öncelikle ele alındığını ve AB kaynaklarının tahsisatında başlıca alanların bu şekilde belirlendiğini görmekteyiz. İrlanda'nın değerlendirme sürecini makro-ekonomik düzeyde yürütmeye ve ekonominin gelişmesindeki başlıca sorunları tanımlamak içinse yine bu süreç kapsamında yürütülen biz dizi çalışmayı gerçekleştirmeye dayanan yaklaşımı, diğer uyum ülkeleri için de kullanılmıştır. Uyum ülkesi olmanın makro ekonomik düzeyde bazı dezavantajlardan kaynaklandığı düşünülürse, İrlanda'nın bu yöndeki tercihinin asıl bakış

---

⁶³ 15-16 Mart 2004 tarihlerinde Leuven/Belçika'da İrlanda Avrupa Enstitüsünde yapılan "Yapısal ve Uyum Fonlarının Yönetimi-Aday Ülkeler için İrlanda'nın Tecrübelerinden Dersler" konulu seminerin "Program Göstergeleri ve Değerlendirme" başlıklı oturumunda Dave Hegarty'nin açıklamaları

⁶⁴ Technical Assistance Operational Programme, sf.8 http://www.csinfo.com/htm/operational_prog/technical_assistance.htm

açısını kaybetmemek noktasında yerinde olduğunu belirtmek mümkündür. 1994-1999 dönemi ara değerlendirme sürecinde, mikro düzeydeki OP değerlendirmelerinin UKP/TDÇ düzeyindeki asıl raporda makro çerçeveye oturtulması da bu bakış açısının tezahürüdür.

İrlanda'nın UKP odaklı ve daha geniş açılı yaklaşımı, İrlanda'nın kendi inisiyatifiyle gerçekleştirdiği çalışmalarla sayısı daha da artan değerlendirme belgelerinin birbirlerini desteklemesini ve böylece aynı hedef doğru bir birikim oluşturarak ilerlemeyi de içermektedir. Örneğin 2000-2006 için UKP/TDÇ hazırlanırken ESRI'nin gerçekleştirdiği çalışma insan kaynakları için yatırımın önemini kabul etmekle birlikte, alt yapı yatırımlarına olan ihtiyaca işaret etmiştir. UKP/TDÇ için hazırlanan ön-değerlendirme belgesi ise bu çalışmada yer alan stratejileri kabul etmiş, fakat bahsedilen yatırım artışlarının enflasyona yol açabileceğini belirtmiştir. Ara-değerlendirme raporu ise, altyapı yatırım ihtiyacı ile enflasyon sorunlarıyla ilgili olarak bu belgelerin kapsamında makro düzeyde tavsiyeler getirmiştir. Kaynakların etkin kullanımı sorununu önem kazanmasında ve tabiatıyla değerlendirme sürecinin yoğunlaşmasında İrlanda'nın TDÇ ve UKP'yi birleştirme yönündeki iradesinin, böylece planlanacak miktarın yükselmesinin ve bunları en verimli şekilde kullanmak gereksiniminin önemi asla gözden kaçırılmaması gereken bir hususiyettir.

Kısaca, İrlanda, makro düzeyde ve asıl amacı gözden kaçırmamaya dikkat ettiği hedefler için bir taraftan yoğunlaştırdığı denetim sürecini (sürekli değerlendirme ve ön çalışmalar) oluşturduğu sıkı koordinasyon içerisinde (UKP/TDÇ Değerlendirme Birimi) devam ettirirken, diğer taraftan da değerlendirmede asıl önemi fırsat maliyeti ve sağlanan hizmetlerin gerçek değerine vererek kaynaklarını oldukça etkin kullanmaya özen göstermiş, bu sıkı sürecin tespit ettiği zayıflıkları ise derhal yeniden önceliklendirme ve yeniden tahsis etme vasıtasıyla ihtiyacı olan alanlara doğru yöneltmiştir. İrlanda'nın ayrı ayrı Fonları etkin kullanımının arkasındaki yatay unsur bu olmuştur.

BÖLÜM: V - UKP/TDÇ'DE SEKTÖREL OPERASYONEL PROGRAMLAR

5.1 Üretim Sektörü Operasyonel Programı

Programın amacı İrlanda'daki iş ikliminin, dünyanın diğer bölgeleri kadar müsait olmasını ve bu arada DYY akımını etkilemeye devam etmesini temin etmektir.⁶⁵ Bu Program kapsamında hedeflenen sektörler imalat sanayii, ulusal doğal kaynaklara dayanan tarım, ormancılık, balıkçılık gibi sektörler ile uluslar arası ticaret hizmetleridir. Nitekim Programın belirlenen dört önceliği sırasıyla *Ar-Ge Geliştirme, Sanayi, Pazarlama ve Balıkçılığı Geliştirme* öncelikleridir.

Bu mahiyetle Programın, 1994-1999(2. Programlama Dönemi-2.PD) döneminde uygulanan Sınai Kalkınma OP'unun devamı olarak tasarlandığı anlaşılmaktadır. Tek farkla ki, 1994-1999'da öncelikli alanlar oldukça geniş tutulmuşken, 2000-2006'da (3. Programlama Dönemi-3.PD) ise azalan destekler karşısında daha dar çerçevede odaklanılması öngörülmüştür. ESRI'nin "2000-2006 için Ulusal Yatırım Öncelikleri" çalışmasında belirtildiği üzere hızlı büyüme oranına bağlı olarak bu dönemde Üretim sektörüne verilen kamu yatırımları azaltılmalı ve geri kalan sektörler önem verilmeliydi. Nitekim 1994-1999 döneminde belirlenen, İrlanda dilinin (Gaeltacht) teşvik edilmesi, Gıda Endüstrisinin geliştirilmesi gibi ayrıntılı önceliklerin yanı sıra, "Arazi ve Binalar" ve "İç Yatırım" adları altında yatırım kararlarını etkilemeye yönelik kapsamı çok geniş öncelikler, 2000-2006'da artık bulunmamaktadır.⁶⁶ Mali imkanlar açısından bir mukayese yapmak gerekirse bu alanda nasıl bir sınırlamaya gidildiğini tespit etmek mümkün olacaktır. 2.PD'de 3,376 milyar € ayrılan programa AB desteği 832 milyon € olurken, 3.PD'de bu rakamlar sırasıyla 1,020 milyar € ve 333 milyon € olarak öngörülür.⁶⁷ Bu arada altı çizilmesi gereken bir diğer husus 1994-1999 TDÇ'si kapsamında öngörülen diğer OP'lerin sektörler (Tarım, Ormancılık, Kırsal Kalkınma) göre oluşturulduğu gerçeğidir. Halbuki bu sektörel yaklaşım, 2000-2006'da büyük ölçüde değişerek daha yatay ve çeşitli alanlarda kalkınmayı sağlamaktan çok mevcut durumu muhafazaya yönelik olarak eksikliklerin giderilmesine odaklanmıştır. Bu arada daha önce farklı OP'ler altında belirlenen bu sektörlerin de şimdi Üretim Sektörü altında

⁶⁵ Productive Sector Operational Programme sf.1 www.eustruculturalfunds.ie/docs/operational_prog/productive_sector.pdf

⁶⁶ Industrial Development Operational Programme Implementation Report, sf.5-6
www.eustruculturalfunds.ie/docs/press_releases/publications_94_99/industry_implementation_report_94-99.doc

⁶⁷ Productive Sector Operational Programme sf.3 www.eustruculturalfunds.ie/docs/operational_prog/productive_sector.pdf

birleştirildiğini ve birer alt-program (sub-programme) haline getirildiklerini belirtirsek sağlanan desteğin ne kadar daraltıldığını görmek daha kolay olacaktır.

Program, Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu (ABKF) ve Balıkçılığı Yönlendirme Mali Aracı (BYMA) tarafından desteklenmektedir. ABKF desteğinin, AB ortalaması ile karşılaştırıldığında İrlanda kamu kaynaklarınca yeterli yatırım yapılmadığı alanlarla sınırlı tutulmasına karar verilmiştir. ABKF, Programın 4 önceliğinden sadece Ar-Ge Geliştirme ve Balıkçılığı Geliştirme önceliklerine destek sağlamaktadır. ABKF *Ar-Ge Geliştirme* tedbiri altında;

- ★ lisans sonrası araştırma kapasitesinin artırılmasına ve araştırma merkezleri arasında işbirliği sağlanmasına yönelik *eğitim alt tedbiri*,
- ★ DYY'ın İrlanda'ya çekilmesine ve İrlandalı firmaların geliştirilmesine yönelik *sanayi alt tedbiri* öngörülmüştür.

İrlanda, sanayi alt tedbirinin (Programın *sanayi* önceliği ile karıştırılmamalıdır) farklı karakterdeki hedeflerine yönelik olarak iki ayrı yaklaşım geliştirmiştir. İrlanda'nın sınırlı kaynakları kullanmada dikkatimizi çeken bu hedef-öncelik-tedbir-alt tedbir yapısının daha da altına inen odaklanma yaklaşımı ve yine bu düzeyde oluşturulan yapılanmalarının iyi bir örnek teşkil etmesi sebebiyle ayrıntılarının incelenmesi faydalı olacaktır. İrlanda, Ar-Ge Geliştirme tedbiri altında sanayi alt tedbirini yine kendi içinde iki ayrı şekilde ele almıştır: Bunlar *Rekabetçi Ar-Ge* ile *Ulusal Ar-Ge İşbirliği* unsurlarıdır.

İrlanda 1994-1999'da Ar-Ge'ye ayrılan desteğin bu alandaki özel sektör fonlarına da bir kaldıraç etkisi uyguladığını tespit etmiştir. Şirket içi Ar-Ge tedbirine ayrılan bütün desteğin daha 1997 yılında tamamen sarf edilmesi üzerine 1997 yılı Ara Değerlendirmesi ile ilave yapılmış ve bu sayede % 95'i KOBİ olmak üzere 600 firma bu desteklerden yararlanmıştı. Sağlanan ilave destek, talebin büyüklüğü sebebiyle rekabetçi bir uygulama ile tahsis edilmeye başlanmıştır. Bu başarı bu alandaki ihtiyacın da delili olarak görülmüş ve yine rekabetçi bir başvuruyu öngören desteklere 2000-2006 döneminde de devam edilmiştir.

Ulusal Ar-Ge İşbirliği ise, 1990'larda başlatılan Ulusal Yenilik Sistemi tecrübesini de göz önünde bulundurarak İrlanda'da bilim ve teknoloji toplumu üyeleri arasındaki işbirliğini sağlamayı hedeflemektedir. Fakat, İrlanda Bilim, Teknoloji ve Yenilik Konseyinin bu alanda uzun vadeli ekonomik gelişme için gerekli gördüğü tavsiyeleri yayımlamasına karşın,

Program sadece kısa ve orta vadede bir önceki TDC’de yakalanan başarıyı devam ettirmeye odaklanmıştır. Bunda sağlanan sınırlı destek kadar kısa vadede belireceği tahmin edilen ve rekabeti olumsuz etkileyecek olan tehditlerin etkisi olmuştur.⁶⁸ Buradan hareketle İrlanda’nın sağlanan desteklerden başarıyla kullanılanları aynı veya takip eden program dönemlerinde genişlettiğini görmekteyiz.

BYMA ise Programın Balıkçılık Geliştirme önceliğine destek vermektedir. Burada amaç bir yandan AB’nin balıkçılık filosu sınır hedeflerine inilmesini sağlamak ve balıkçı gemilerinin geliştirmektir.

Kısaca, bu Program dahilinde öncelik ve tedbirler UKP’nin üç önceliği arasından dengeli bölgesel kalkınma ve rekabetin artırılmasına daha fazla önem verirken, istihdam oluşturma önceliğine daha az cevap vermektedir. Yine program, ESRI’nin tavsiyelerine uygun olarak geleneksel hibe yardımı anlayışı yerine bu dönemde başlangıç sermayesine erişim, yeni başlayan işlerde öz kaynak desteği ve küçük firmalar için daha rekabetçi kredi temini şeklinde destek sağlamıştır. TDC Değerlendirme Biriminin resmi Ön Değerlendirme Planı da Ar-Ge için uygulanan bu rekabetçi yaklaşımı olumlu karşılamıştır. Bilhassa Ar-Ge gelişimi alanında sağlanan başarıda İrlanda’nın kendine has “Ajans Yönetimi (Agency Management) yaklaşımının da olumlu rolü olmuştur. Bu sistemde, sorumluluklar politika oluşturucuları ile uygulayıcı ajanslar arasında paylaşılmaktadır. Oldukça hızlı bir başvuru ve tahsisat trafiğinin yaşandığı bu alanda böylece daha etkin bir yönetim temin edilmiştir.⁶⁹

Hazırlanan UKP ve TDC’yi tersten okuduğumuzda İrlanda’nın ulusal sanayiinde hala belirgin olan sorunların (düşük verimlilik, düşük ihracat payı, düşük Ar-Ge harcamaları, düşük karlılık yetersiz eğitim) bilhassa bölgeler arasındaki ciddi farklılıklarla artan vehameti karşısında⁷⁰, bu OP başlıca müdahale vasıtası olarak inşa edilmiştir.⁷¹

---

⁶⁸ Ibid. sf.7

⁶⁹ Ibid.sf.10

⁷⁰ BMW Bölgesinde yabancı ileri teknoloji firmaları istihdamının % 27’sini, ülke üretiminin ise sadece % 13.8’ini sağlamaktadır Bu durumda İrlanda’nın BMW ve S&E bölgeleri arasındaki işçi başına üretim oranı farkını iki kattan fazla olarak belirtmek yanlış olmayacaktır

⁷¹ Productive Sector Operational Programme sf.11 www.eustructuralfunds.ie/docs/operational_prog/productive_sector.pdf

5.2 İstihdam ve İnsan Kaynakları Operasyonel Programı

İstihdam ve İnsan Kaynakları OP, 1994-1999 yılında sürdürülen İnsan Kaynakları OP'unun devamı mahiyetinde olup, burada da AB yardımlarının tahsis edildiği alanlar açısından bir ölçüde yoğunlaşmaya gidildiğinden bahsedilebilir. Örneğin, 2.PD kapsamında hem ABKF ve ASF tarafından 36 tedbire destek sağlanırken⁷², 3.PD içerisinde 22 tedbire⁷³ ve sadece ASF tarafından 901 milyon € kaynak sağlanmıştır.⁷⁴

2.PD süresince sağlanan gelişmeler, örneğin, işsizliğin hızlı düşüşü ve yine kadınların işgücüne katılım oranının dönem başındaki % 46.6'dan dönem sonunda % 54.3'e yükselmesi gibi çarpıcı gelişmeler,⁷⁵ aynı zamanda İrlanda işgücü piyasasında bazı "daralmalara" yol açmıştır. Bilhassa, ihtiyaçları karşılayacak ölçüde yetişmiş işgücü arzının temin edilmesi hususu öncelik kazanmıştır.⁷⁶ Ayrıca bu gelişmenin bölgeler arasında değişiklik gösteren mahiyeti de ilave bir sorun oluşturmuştur. Örneğin kadınların işgücüne katılım oranı BMW'de ancak % 45'den % 47'ye çıkmışken, S&E'de ise % 47'den % 54'e çıkmıştır. Fakat altı çizilmesi gereken husus şudur ki, bu dönemde OP, arz-yanlı programlara ağırlık verirken bu kapsamda eğitim sisteminin ve işgücü piyasasının yeniden yapılanması öne çıkarılmıştır. ABKF ve ASF tarafından sağlanan toplam 1,8 milyar € bu alanlara sarf edilmekle birlikte 1997 yılı ara-değerlendirme raporu, hedef grupların kapsamının daraltılması, eğitimden erken ayrılanların ve uzun dönemli işsizlere odaklanılması, katılımcılar için kurslar arasında ilişkinin daha da geliştirilmesi, küçük firma sahiplerinin insan kaynaklarını geliştirme konusuna daha fazla önem verme noktasında yönlendirilmesi, kadınların işe dönme yolundaki engellerin (kısmi zamanlı eğitimler, çocuk bakımı) kaldırılması tavsiyelerini getirmiştir.

2000-2006'ya giden yolda İrlanda'ya yol gösteren bir diğer uygulama alanı ise Topluluk İnişyatifleri olmuştur. Yeni yaklaşımları test etmeye yönelik pilot projelere destek vermek için sağlanan EMPLOYMENT (NOW, YOUTHSTART, INTEGRA ve HORIZON programlarını ihtiva eder) ve ADAPT inisiyatifleri karşısında İrlanda 1994-1999 döneminde

⁷² The Human Resources Development Operational Programme(1994-1999) sf.2
www.eustruculturalfunds.ie/docs/press_releases/publications_94_99/hrdop_final_report4pages.doc

⁷³ Employment and Human Resources Operational Programme, sf.1 www.eustruculturalfunds.ie/docs.operational_prog/eh2.pdf

⁷⁴ European Union Community Support Framework for Ireland 2000-2006, NDP/CSF Information Office, 2001, sf.99

⁷⁵ Employment and Human Resources Operational Programme, sf.2 www.eustruculturalfunds.ie/docs.operational_prog/eh2.pdf

⁷⁶ Hızlı büyümeye bağlı olarak artan ücret ve fiyatların rekabet gücünü düşürmesi önündeki en büyük engelin verimlilik artışındaki anormal yükseliş olduğunu düşündüğümüzde insan kaynaklarına yatırım yapmanın gerekeceği anlaşılabilir. Bu isabetli yaklaşımla ilgili bir değerlendirme için bakınız: OECD,Economic Survey of Ireland,2001, Mayıs 2001, sf.7

yine kendine has bir yaklaşım geliştirmiştir. Projelerden edinilen sonuçların daha geniş bir çerçeve içerisinde uygulanabilmesini teminen İzleme Komitesinin tavsiyesi ile Sanayi, Ticaret ve İstihdam Bakanlığı 1997 yılında bir forum oluşturmuştur. Amaç projelerin çıktılarını değerlendirmek ve faydalı olabilecek alanlara uyarlamaktır. Sürdürülen çalışmalar sonucunda inisiyatiflerden edinilen dersler şu şekilde tespit edilmiştir:⁷⁷

INTEGRA, uzun dönemli işsizlerin IT yetenekleri edinmelerini teminen etkin bir eğitim metodu geliştirilmesine, böylelikle hem IT sektöründeki beceri açığının giderilmesine hem de uzun dönemli işsizlerin sosyal katılımına dair çözümler üretmiştir.

ADAPT, İrlanda İşçi Sendikaları Kongresi, İrlanda İş ve İşveren Konfederasyonu tarafından başlatılan projelerle işletmelerde sosyal ortaklığın katkılarını görme imkanı sunmuş olup, alınan sonuçlar Ulusal Ortaklık Merkezince değerlendirilmiştir.

YOUTHSTAR, eğitimden erken ayrılma sorunuyla ilgili olarak entegre ve yerel yaklaşımların geliştirilmesine yönelik projelere destek vermiştir. Projelerden alınan sonuç kapsamında Eğitim ve Bilim Bakanlığının 8-15 yaş grubuna yönelik entegre bir yerel girişimine imkan sağlanmıştır. Bu girişim o günden bu yana Bakanlığın entegre ve ana görüş (mainstreaming) yaklaşımına temel teşkil edecektir.

HORIZON, halihazırda sürdürülmekte olan ve özürli insanların genel eğitim kurslarına yönlendirilmesi şeklindeki ulusal stratejinin belirlenmesinde katkıda bulunmuştur.

İrlanda'nın bu uygulamalardan başlıca kazanımlarını, en iyi uygulama örneklerini katılımcı bir anlayışla değerlendirmek ve istihdam/insan kaynakları konusunun bir "mainstreaming" anlayışı içerisinde ele alınması olarak özetleyebiliriz. İrlanda'da "Sosyal Ortaklık" modeli olarak isimlendirilen yaklaşımı çerçevesinde işçi, işveren, çiftçiler ve hükümet arasında gerçekleştirilen ve daha sonra 1996'da gönüllü sektörün de dahil edildiği anlaşmalarla oluşturduğu ulusal birlik zemini, İrlanda'nın maliyetlerdeki rekabet gücünün en temel sebebi olduğundan bu kesimlere çalışmaların ve değerlendirmelerin her aşamasında görüşlerini yansıtmaya imkanı verilecektir. 2.PD'nin bu bütün kesimleri tatmin eden

---

⁷⁷ Employment and Human Resources Operational Programme, sf.8-9 www.eustructuralfunds.ie/docs.operational_prog/eh2.pdf

başarılarının devamı arzusu etkin bir katılımı da sağlamıştır.⁷⁸ Tasarım aşamasındaki bu birliktelik, uygulama noktasında da kendini göstermiş ve ihtiyaçların netlikle tespit edilebilmesi ve Plana yansıtılması sebebiyle sağlanan miktarlar da bu doğrultuda ve büyük oranda kullanılabilmiştir.

Bu gerçekler ışığında ESRI tarafından hazırlanan 2000-2006 Ulusal İstihdam Öncelikleri çalışması şu alanlara dikkat çekecektir:

- ★ İrlanda'da işgücünün büyük kısmı hala yeterli eğitimi olmayanlardan müteşekkildir.
- ★ İnsan kaynakları gelecekte yatırımlar için bir öncelik olma vasfını hala taşımakla birlikte, değişen nüfus yapısı eğitim sektörünün baskılarını azaltacaktır.
- ★ Eğitim hala bir öncelik olmakla birlikte kamu yatırımları için en yüksek öncelik fiziksel altyapıdır.

S&E ve BMW Bölgeleri için hazırlanan Bölgesel Kalkınma Stratejileri ise genelde aynı konuya eğilmektedirler: Eğitimin işgücü açığını karşılayacak şekilde daha da etkinleştirilmesi.⁷⁹

UKP Ön Değerlendirme Raporu bu alanda yapılacak yatırımların sosyal içermeye olumlu katkıları bulunacağını ve ekonominin beceri açığından çok işçi açığından etkilendiğini belirtmekle birlikte okuldan ayrılan herkesin eğitime tabi tutulması düşüncesinin fazlasıyla iyimser olduğunu ifade etmektedir.

ASF Programı Değerlendirme Biriminin⁸⁰ ön çalışması tedbirlerin belirlenen makro politikaya uygun şekilde uygulanmasının ve yine uygulama mekanizmasının programın hedeflerine uygun olarak tasarlanması gerektiğinin altını çizmektedir. Bu kapsamda, dezavantajlı hedef gruplar için müşteri merkezli bir anlayışın takip edilmesi, daha uzun vadeli müdahalelerin de değerlendirilmesi, kısmi zamanlı eğitim, uzaktan öğrenim gibi esnek temelli eğitim sunma imkanlarının kullanılması ve en son olarak Ulusal Mesleki Nitelikler Otoritesinin kurularak bütün eğitim şekillerini tanıyan ulusal bir çerçevenin oluşturulmasını önermiştir.

⁷⁸ The Human Resources Development Operational Programme(1994-1999) sf.3
www.eustructuralfunds.ie/docs/press_releases/publications_94_99/hrdop_final_report4pages.doc

⁷⁹ Employment and Human Resources Operational Programme, sf.11 www.eustructuralfunds.ie/docs.operational_prog/eh2.pdf

⁸⁰ Challenges for human resource development, 2000-2006: a report on major human resource development issues, 2000-2006, emerging from evaluation literature, 1994-1999. ESF Evaluation Unit. 2000.

Denilebilir ki bu OP, geçmişten getirilen bütün derslerin ve ilgili değerlendirmelerin mevcut uygulama tasarlanırken en çok önem verildiği örnek olmuştur.

1997 Ara Değerlendirme Raporunun insan kaynaklarını sosyal içerme ile ilişkilendiren yaklaşımı 3.PD’de açıklıkla yansıtılmıştır. 2.PD’nin eğitimden erken ayrılanlara yönelik politikası aynen muhafaza edilmiştir. Genç ve uzun süreli işsizlere yönelik önleyici (preventive) politikalar 3.PD’de istihdam hizmetlerinin geliştirilmesine önem verilmesi şeklinde ele alınarak devam etmiştir. Bu OP’nin bir diğer belirgin özelliği ise istihdamdaki açığın arz-yanlı inisiyatiflerle giderilmesine yönelik uygulamanın daha da yoğunlaştırılmasıdır. KOBİ’lere kamu desteği sağlanırken daha seçici davranılmakta ve işverenlere işçiler için eğitim sağlamalarının kendi menfaatlerine olduğu noktasında telkinler yoğunlaştırılmaktadır. AB’nin geliştirdiği hayat boyu öğrenim yaklaşımını bu OP’de daha fazla vurguladığı dikkat çekmiştir. ESRI’nın ön değerlendirmelerinde İrlanda işgücü piyasasının asıl sorunun talep değil girdi sıkıntıları olduğu, nüfus yapısının değiştiği ve fiziki altyapının daha önemli olduğu noktasındaki değerlendirmeleri UKP’nin OP’nin şekillenmesinde belirgin şekilde etkili olmuştur. S&E ve BMW Bölgelerinin kalkınma stratejileri ise, tedbirler için bölgesel dağılımın belirlenmesinde, sosyal dışlanma da OP çerçevesinde ele alınırken yönlendirici olmuştur.⁸¹ En son olarak ASF Değerlendirme Birimi Raporunun değerlendirmeleri ışığında uygulamaların daha esnek yapıda gerçekleştirilmesi kapısını aralamıştır.

Birçok kesimi ilgilendiren insan kaynakları/istihdam alanında “ulusal” bir politikanın oluşturulmasına ciddi gayret eden hükümetin 1998 yılında bir ASF Bilgi Yetkilisi ataması ve yine aynı yıl ASF uygulamaları için bir kılavuz hazırlatıp bütün ülkede çeşitli vesilelerle tanıtılması, 1999 yılında ASF web sitesinin açılması gibi uygulamaları bu Fondan sağlanan yardımların etkin bir şekilde kullanılmasında olumlu rol oynamıştır. Bilgilendirmeyi daha derin ve sürekli bir şekilde sağlayacak bir ağı tesisleriyle, bir taraftan firmaların ortak eğitim ihtiyaçlarının tanımlanması, diğer taraftan da sanayi ve eğitim birimleri arasında sıkı bir işbirliğinin oluşturulması 2.PD’de gelişen ve 3.PD’ye de yansıtılan uygulamalardan olup İrlanda’nın başarılı stratejisinin anahtarlarından birini teşkil etmektedir.⁸²

---

⁸¹ Employment and Human Resources Operational Programme, sf.14 www.eustructuralfunds.ie/docs.operational_prog/eh2.pdf

⁸² OECD,Economic Survey of Ireland,2001, Mayıs 2001, sf.12

İzleme Komitesi kararları incelendiğinde sağlanan fonların artırılması veya transferleri noktasında bu OP'un oldukça hareketli bir seyir izlediğini söylemek mümkündür. OP Komitesi tedbirler arasında örneğin 16 Nisan 1996 yılında olduğu üzere Mesleki Eğitim tedbirinden Bilgisayar Donanımı tedbirine transferler öngörebilirken TDC Komitesi ise Fonlar arasında transfer kararlarını vermektedir.⁸³

İrlanda'nın bir diğer hususiyeti ise fonlar arasındaki uygulama farklılıklarını standart prosedürler geliştirmek yoluyla gidermek istikametinde gösterdiği çabadır. Maliye Bakanlığı örneğin 2067/94 sayılı ve mali yönetim ve kontrol hakkındaki Tüzükle ilgili olarak bütün uygulama ajanslarını davet ettiği bir seminerde (22 Ocak 1998) gerekli bilgilendirmeyi takiben, hem tarafların görüşlerini almış hem de mevcut uygulama ile ilgili tecrübelerin derlenmesine ilişkin bir çalışmayı başlatmıştır. Özellikle ABKF ve Uyum Fonu üzerinde odaklanan çalışma sonrasında ortaya koyulan standart prosedürler, ASF'ye de uygulanmıştır. 1999 yılında yayımlanan ASF Bildirgesi yeni zorunlu prosedürleri ve yöntemleri bütün ASF yararlanıcısı taraflara iletmiştir. Şüphesiz bu standartlaşma çalışmasının temelindeki sebebi bu fonların en etkin şekilde kullanılmasını temin etmektir.⁸⁴

5.3 Ekonomik ve Sosyal Altyapı Operasyonel Programı

Program, ulusal yollar, kamu taşımacılığı, çevre altyapısı, enerji, iskan ve sağlık önceliklerinden meydana gelmektedir. İrlanda'nın sosyal ve ekonomik ilerlemesini devam ettirebilmesi için bu alanlardaki altyapı eksikliğinin giderilmesi noktasındaki yaklaşımı çerçevesinde bu önceliklere 26,018 milyar € tahsis edilmiştir. Sağlanan AB desteğinin 1,478 milyar doları ABKF tarafından dört önceliği (ulusal yollar, kamu taşımacılığı, çevre altyapısı, enerji) desteklemek üzere ayrılmıştır. Ayrıca Uyum Fonundan da 567 milyon € ayrılmasına karar verilmiştir. Uyum Fonu kapsamında desteklenecek projelerin ana karakterleri ulusal yollar, demiryolu kapasite artırımı ve terminal inşaatı ile atık su arıtma tesisleridir.⁸⁵ Önceliklerden diğer ikisi için ise (İskan ve sağlık) sadece ulusal kaynaklar kullanılacaktır. Hemen hatırlatmak gerekir ki, bunlara ilaveten S&E ile BMW Bölgesel Operasyonel Programlarında da altyapı önceliklerine (bölgesel yollar, katı atık tesisleri, kentsel ve kırsal

⁸³ The Human Resources Development Operational Programme(1994-1999) sf.5-6
www.eustructuralfunds.ie/docs/press_releases/publications_94_99/hrdop_final_report4pages.doc

⁸⁴ Ibid. sf.8

⁸⁵ Economic and Social Infrastructure Operational Programme, sf.3 www.eustructuralfunds.ie/docs/operational_prog/esiop_1.pdf

gelişme, kırsal su kaynakları, e-ticaret) yer verilmiştir. Her iki bölgede ekonomik ve sosyal altyapı yatırımları için tahsis edilen miktar 3,95 milyar €'dur. Bu yaklaşım ile 2000-2006 dönemi ile 2.PD'nin tek bir Ulaştırma OP'ı altında hem ulusal hem de bölgesel hem de yerel yolları iki ayrı öncelik olarak desteklemesi anlayışı bırakılmaktadır.⁸⁶ Yerel yolların, yerel düzeyde ve Bölge meclislerinin gözetiminde inşası yaklaşımında belirgin faktör hiç şüphesiz, ağırlığı bu dönemle birlikte artan altyapı yatırımlarının bölgesel karakterli olanlarını en uygun düzeyde ele almak olmuştur.

Tahsisatın yönlendirilmesine zemin hazırlayan şartlar şu şekilde özetlenebilir: Hızlı ekonomik gelişme ve nüfus artışı, ilk iki programlama döneminde de altyapı yatırımı öngörülmesine rağmen İrlanda'nın mevcut altyapısının yetersiz kalmasına yol açmıştır.⁸⁷ Nitekim, Dünya Ekonomik Forumunun 1999 Küresel Rekabet Raporu, genel altyapı açısından İrlanda'yı 59 ülke arasında 34. olarak gösteriyordu. Aynı Rapora göre İrlanda hükümetin altyapıya verdiği önem açısından 19. iken özel sektörün altyapı girişimleri açısından 35. olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar, İrlanda'nın Kamu Özel Ortaklığına ağırlık vermesinin sebeplerini de göstermesi açısından ilgi çekicidir.

İrlanda'da, ulaşımın büyük ölçüde karayollarına dayanmasının ve ayrıca ciddi mesken ihtiyacı hissedilmesinin yanı sıra su ve atık su altyapısı da sorunlu alanlar arasındadır. Bu sektörel eksikliklerin asıl rahatsız edici makro neticesi ise bunların İrlanda sanayiinin maliyet tabanını yükseltmesi ve böylece uluslar arası rekabet gücünü olumsuz etkilemesidir. Kısaca diyebiliriz ki bu OP, UKP/TDÇ'nin rekabet gücünün korunması önceliğiyle doğrudan ilgili olarak tasarlanmıştır. 2000'li yıllarla birlikte azalan ihracata bağlı olarak yatırımların azalması eğiliminin belirmesi de diğer taraftan İrlanda'yı alt yapı yatırımlarını öncelikle ele almaya mecbur bırakmaktadır.⁸⁸

Bu arka plan üzerinde mevcut altyapının kapasitesini zorlayan hususları şu şekilde sıralamak mümkündür: artan nüfus, hızlı trafik artışı, tarımsal uygulamaların değişmesine bağlı olarak suni gübrenin su kaynakları üzerindeki olumsuz etkisi, bilhassa S&E Bölgesinde

⁸⁶ Transport Operational Programme Implementation Report, sf.1
www.eustructuralfunds.ie/docs/press_releases/publications_94_99/optransport_final_report.doc

⁸⁷ OECD, Economic Survey of Ireland, 2001, Mayıs 2001, sf.7

⁸⁸ Ibid. sf.8

hızlı kentleşme, ekonomik faaliyetlerin artışına bağlı olarak atık sorunu, turizm sektörünün hızlı büyümesi.⁸⁹

Bu sorunlarla mücadelede bu OP bir uygulama aracı rolü oynamakla birlikte arkasında yükselen “ulusal” planların önemi de belirtilmelidir. 1997 yılında yayımlanan Ulusal Sürdürülebilir Kalkınma Planı veya Ulusal Zehirli Atıklar Yönetim Planı gibi çalışmalar, bu noktada ilgili bütün tarafların görüşlerinin bir araya getirildiği ve OP’lar tasarlanırken göz önünde bulundurulmuş temel dokümanlar olma özelliğine sahip olmuşlardır. İrlanda’nın uygulanan plan ve programların çevresel etkisini ölçmeye yönelik olarak 1999 yılında pilot bir proje başlatılmış ve bu kapsamda ilgili Bakanlıkların kendi sektörlerindeki “eko-kontrolü” bu belirlenen pilot prosedürlere uygun yapmaları istenmiştir. Bu pilot projelerin sonuçları değerlendirilmeye başlanmıştır.

2000-2006 UKP/TDÇ Belgesi oluşturulurken yatırım önceliklerinin belirlenmesi öncesinde ESRI ve TDÇ Değerlendirme Birimince gerçekleştirilen ön-değerlendirme raporları altyapıyı üç noktada ele almıştır.⁹⁰

- ★ Piyasanın normal işleyişi içerisinde karşılanmayan ihtiyaçlar: yollar ve kamu taşımacılığı,
- ★ Çevrenin korunması için gerekli görülenler: su hizmetleri,
- ★ Sosyal dışlanma ile mücadele: sosyal barınma imkanları.

Bu OP ile ilgili olarak aydınlatılması gereken son boyut, Ulusal Mekansal Stratejidir. Hükümetin bölgesel kalkınma politikasını, insanların uzun dönemde ekonomik ve sosyal gelişmeden eşit ölçüde yararlanmalarını temin etmek üzere bir mekansal kalkınma anlayışı şeklinde yansıtılmasını amaçlayan strateji, altyapı yatırımlarının ulusal ve bölgesel düzeyde başarıya ulaşmasını hedeflemektedir. Strateji üç anahtar unsur üzerinde inşa edilmiştir. Bunlar;

- ★ Sınai gelişme, iskan, hizmetler, kırsal kalkınma ve turizmin gelecek 20 yıl içerisindeki dağılımına göre gösterge niteliğinde mekansal kalkınma politikalarının belirlenmesi,
- ★ Farklı çaptaki şehir ve kasabaların gelecekteki rolleri ve kırsal alan ile ilişkilerine yönelik bir senaryonun oluşturulması,

⁸⁹ Economic and Social Infrastructure Operational Programme, sf.7 www.eustructuralfunds.ie/docs/operational_prog/esiop_1.pdf

⁹⁰ Ibid,sf.12

- ★ Kalkınmanın ülke genelinde daha hızlı yayılmasını sağlayacak bölgesel kapıların (gateway) belirlenmesidir.

İrlanda'nın AB Fonlarını ulusal mekanizmaya sıkı sıkıya bağlamakla kalmayıp, mevcut değerlendirme süreçlerinin dışında ayrıca ulusal düzeyde belirlenen stratejiler içerisinde bir çerçeveye oturarak bütünüyle halka mal etme şeklinde beliren bu yaklaşımın asıl önemli katkısı uzun vadeli bir istikametinin tayininde görülmektedir. İrlanda için bu ulusal stratejiler (planlar, programlar) Ulusal Mekan Stratejisinde olduğu gibi 20 yıllık öngörüyle hazırlanabilmekte ve böylece sadece mevcut OP'ları değil, takip eden programlama dönemi katkılarını da düzenleyecek bir mahiyet arz etmektedir.⁹¹ Bu öngörünün oluşturulmasında katılımcılık prensibinin ehemmiyeti belirleyici olup, İrlanda'nın bu konudaki hassasiyeti müteaddit defalar dile getirilmiştir.

5.4 Teknik Destek Operasyonel Programı

Bu OP, 1260/99 sayılı Tüzük gereğince izleme, değerlendirme, mali kontrol ve tanıtım yükümlülüklerin yerine getirilmesi için destek sağlamak üzere oluşturulmuştur. Nitekim 2000-2006 TDC; UKP/TDC İzleme Komitesi ve ilgili diğer komiteler, mali yönetim ve izleme için gerekli bilgisayar sisteminin geliştirilmesi ve çalıştırılması, her düzeydeki değerlendirmeler, UKP/TDC düzeyinde tanıtımı ve ABKF ve Uyum Fonu Kontrol Biriminin ve KÖO'lar için gerekli idari düzenlemeler için gerekli masrafların bu Program tarafından karşılanabileceğini öngörmüştür.⁹² Programın bütün tedbirleri AB desteğinden yararlanamamaktadır. Yararlananlar için AB % 50 oranında katkı yapmaktadır. Programın bütün bütçesi 14 milyon €'dur. Bunun 4,9 milyon €'luk kısmı ABKF tarafından sağlanacaktır.

Programın öncelikleri, UKP/TDC dahilinde yürütülen faaliyetlerin kalite ve birbiriyle uyumunun sağlanması, Yapısal Fonların en etkin şekilde kullanılmasının temin edilmesi ve Yapısal Fonların İrlanda'ya katkılarının tanıtılmasıdır. Ancak Yapısal Fonlar tarafından katkı sağlanmayan Ekonomik ve Sosyal Altyapı OP'u altındaki sağlık ve iskan tedbirleri veya UKP İletişim Stratejisi için bu gerekli çalışmalar, Programın Yapısal Fonlarca desteklenmeyen tedbirleri tarafından yürütülecektir. Program 5 tedbirden oluşmaktadır.

⁹¹ Ibid.,sf.14

⁹² Technical Assistance Operational Programme, sf.3

http://www.csinfo.com/docs/operational_prog/nfp_csf_technical_assistance_op.doc

UKP ve TDÇ İzleme, Koordinasyon ve Bilgisayar Sistemi tedbiri, UKP/TDÇ İzleme Komitesinin yanı sıra yatay konularda koordinasyonu sağlamak üzere oluşturulan Çevre, İstihdam ve İnsan Kaynakları, Eşit Fırsatlar ve Sosyal İçerme, Kırsal Kalkınma Koordinasyon Komitelerinin idari masraflarının karşılanmasına yöneliktir. Toplantıların hazırlığı ve sürdürülmesi dahilinde yapılan harcamalar buradan karşılanacaktır. Bu tedbirin ikinci alt unsuru ise Yapısal Fon ve Uyum Fonu Bilgisayar Sisteminin oluşturulmasıdır. Programlama, mali ve fiziki izleme, ödemelerin yapılması ve izlenmesi amacıyla yönelik olarak hazırlanan sistemin IT ihtiyaçları ile idame masrafları bu tedbirden sağlanacaktır.

NDP ve TDÇ'nin İzlenmesi tedbiri altında, UKP/TDÇ'nin ara değerlendirmesinin ve OP'ların sürekli değerlendirmelerinin yapılması sağlanacaktır. Sürekli değerlendirmenin başlıca amacı, OP kapsamındaki faaliyetlerin etkinliğinin yanı sıra yatay etkileri hakkında da bir değerlendirme yapmaktır. Böylece yatay öncelikler konusunun sürekli göz önünde bulundurulması amaçlanmaktadır. Bu değerlendirmeler hiç şüphesiz İzleme Komitesinin değerlendirmeleri için bir temel oluşturmak üzere gerçekleştirilmektedir.⁹³ Bütün bu sürekli değerlendirmeler, Teknik Yardım İzleme Komitesinin genel kontrolü altında Merkezi Değerlendirme Birimi tarafından yönlendirilecektir. Ancak sağlanan ASF fonlarının büyüklüğü sebebiyle, sadece ASF'ye yönelik bir değerlendirme fonksiyonu, Birimde ayrı olarak mevcut olacaktır.*

Bilgilendirme ve Tanıtım tedbiri, 1260/99 sayılı Tüzüğün 46. maddesine uygun olarak, oluşturulmuş olup bu kapsamda ilk olarak Maliye Bakanlığına bağlı UKP ve TDÇ düzeyinde bir Yapısal Fonlar Bilgilendirme Yetkilisi atanmıştır. Yetkilinin çalışma programı Teknik Yardım İzleme Komitesi tarafından belirlenmektedir. Yetkili bütün İzleme Komitelerine danışman olarak katılmaktadır. Fakat aynen değerlendirmede olduğu gibi burada da ASF için hususi bir yaklaşım takip edilmektedir. Buna göre ASF'nin tanıtım faaliyetleri yine Bilgilendirme Yetkilisinin nezareti altında Girişim, Ticaret ve İstihdam Bakanlığı tarafından gerçekleştirilecektir. Bilgilendirme faaliyetleri kapsamında;

- ★ Başvuranlar ve yararlanıcılar için bilgi sağlanması,
- ★ AB Yapısal Fonlarının ve mümkünse her Fonun rollerinin bilinmesinin temini,

⁹³ Ibid.sf.8

* Teknik Yardım İzleme Komitesinin üyeleri, Yönetim Otoritelerini (Maliye Bakanlığı, Girişim, Ticaret ve İstihdam Bakanlığı, Çevre ve Yerel Yönetimler Bakanlığı, BMW Bölge Meclisi, S&E Bölge Meclisi) Adalet, Eşitlik ve Hukuk Reformu Bakanlığı ile görüşlerine danışılmak üzere Eşitlik Birimi ve Komisyon temsilcilerinden oluşmaktadır.

- ★ Yapısal Fonların ve UKP'nin İrlanda'da hedefleri ve neticelerinin halk tarafından bilinmesi hedeflenmektedir.

ABKF ve Uyum Fonu Kontrol Birimi tedbir, 2064/97 sayılı Tüzük ve 1260/99 sayılı Tüzüğün 38. maddesi gereğince Topluluk kurallarının uygulanmasını sağlamak için oluşturulmuştur. Birim sadece bu fonlara odaklanacak olup ulusal kaynaklar görev sahasına dahil edilmemiştir.

Kamu Özel Ortaklıkları için İdari Düzenlemeler tedbir, daha önceki bölümlerde dile getirilen ve sınırlı kaynaklar karşısında özel sektörün de destek vermesini temine yönelik Kamu Özel Ortaklıkları için destek vermeyi hedeflemektedir. Kamu Özel Ortaklıklarının (KÖO), Ekonomik ve Sosyal Altyapı OP'u, her iki Bölgesel Program için atık yönetimi ve İnsan Kaynakları OP'unun bazı unsurları için kullanılması öngörülmektedir. Bu başlıklar altında Uygulama Birimlerinin çalışmalarıyla, 2000-2006 UKP tarafından belirlenen 2,35 milyar € değerinde proje geliştirme hedefinin yakalanılması amaçlanmaktadır. Bu tedbir için ilk olarak Maliye Bakanlığı altında Merkezi Kamu Özel Ortaklığı Birimi oluşturulmuştur. Ayrıca, Eğitim ve Bilim Bakanlığı, Çevre, Yerel Yönetimler Bakanlığında ve Ulusal Yollar Otoritesinde de KÖO Birimleri oluşturulmuştur. Bu dikey yapının üzerine ise kamu sektörünü koordine edecek olan Bakanlıklar arası KÖO Grubu ile Kamu/Özel Danışma Grubu ilave edilmiştir. Bu ikincisine İrlanda İşverenler Konfederasyonu, İnşaat Sanayi Federasyonu, İrlanda İşçi Sendikaları Kongresi, Bakanlıklar ve uygulayıcı kuruluşlar dahil edilmiştir. Bu OP bilhassa iki alanda kullanılacaktır:

- ★ Kamu sektörünün süreci yönetebilecek yeterlikte idari kapasiteye sahip kılınması (eğitim, tecrübelerin paylaşılması için bir ağ oluşturulması, KÖO Proje uzmanlarının ilgili Bakanlıkta görevlendirilmesi, KÖO projeleri kapsamında yönlendirme, standart dokümantasyon ve kontratlar hakkında uzman tavsiyelerinin alınması vs.),
- ★ Özel sektörün süreç hakkında aydınlatılması ve ilgili bütün tarafların katılmasının sağlanması (Bilgilendirme ve bilinç artırma faaliyetleri ile azami rekabet ortamının tesis edilmesi, web site, seminerler ve yayımlar).⁹⁴

---

⁹⁴ Technical Assistance Operational Programme, sf.15 http://www.csfinfo.com/docs/operational_prog/nfp_csf_technical_assistance_op.doc

Daha 6ncede belirttiğimiz gibi 3.PD ile azalan AB Fonlarının ve 6lkenin ihtiyaçları karşısında sınırlı kalan ulusal fonların yetersiz kaldığı alanlara yönelik olarak K66 harekete geçirilirken diğer taraftan burada da azami fayda ve etkin uygulama g6zetilmekte ve bu OP kapsamında neredeyse AB Fonları b6y6kl6đindeki bu çabaların hedefe ulaşmasına itina g6sterilmektedir.

BÖLÜM: VI - BÖLGESEL OPERASYONEL PROGRAMLAR

6.1 İrlanda ve Bölgeselleşme

UKP/TDÇ'nin önceliklerinden birini oluşturan dengeli bölgesel kalkınma, 1990'lardaki büyümenin negatif tesirlerini gidermeyi hedeflemektedir. İrlanda bu dönemde hızlı bir gelişmeye sahne olmuşsa da ekonomik ve sosyal kalkınmadan yararlanma noktasında ülkenin bütün yöreleri aynı şekilde hissedar olamamıştır. Nitekim İrlanda'nın bölgesel sorunlar ve çözüm yollarına yönelik ilk hazırlıklarını 1990'ların sonuna doğru başlattığını görmekteyiz ki, bu hızlı gelişmenin tesirlerinin artık iyiden iyiye kendini hissettirdiği anlamına gelmektedir. İlk iki programlama döneminde İrlanda'nın bölgesel operasyonel program uygulamadığı bu açıdan manidardır.

İrlanda makamlarının bölgeselleşmeye yönelik düzenlemeleri, 1991 tarihli Mahalli İdareler Kanunu kapsamında 1994 Ocağında İBBS III düzeyine tekabül eden 8 bölgesel otoritenin oluşturulmasıyla başlamıştır. Her bölgesel otorite, o bölge dahilinde yürütülen operasyonel programların kaydettiği gelişmeyi gözden geçirmekle sorumlu bir Operasyonel AB Komitesi oluşturmuştur. Komitenin üyeleri Bölgesel Otorite üyelerinden seçilir. Bölgesel Otorite üyeleri ise, yerel makamlar, Bakanlık yetkilileri ve UKP'nin uygulanmasında rol alan devlet birimleri tarafından seçilmektedir. Bütün mahalli idareler sisteminin sorumluluğu Çevre Bakanlığındadır.⁹⁵

Bölgesel otoritelerin tesisini takiben ikinci bir adım ise İBBS II Düzeyinde bir yapılanmaya gidilmesidir. Bu kapsamda İrlanda iki İBBS 2 bölgesine ayırmıştır. Bunlar;

- Southern and Eastern (S&E) Bölgesi olup altı yıl içerisinde aşamalı şekilde Hedef 1 desteklerinden yararlanmasına son verilecektir. Buna göre bölge 2005 yılından itibaren bu desteklerden yararlanmayacaktır.
- Border, Midland and Western (BMW) Bölgesi, 3.PD'nin sonuna yani 2006 yılına kadar Hedef 1 desteklerinden faydalanacaktır.

Bölgelerin tespitini takiben, Mahalli İdareler Kanunu kapsamında 1999 tarihli bir Karar ile iki yeni Bölge Meclisi oluşturulmuş ve 21 Temmuz 1999 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

⁹⁵ Managing Across Levels of Government Ireland, sf.258 www.oecd.org/dataoecd/9/62/1902380.pdf

Meclisler, her bölgedeki Bölgesel Otoritelerin seçilmiş temsilcilerinden oluşmaktadır. Kanuna göre Meclislerin görevi şunlardır:

- UKP dahilindeki Bölgesel Operasyonel Programı yönetmek,
- Bölgede yürütülen bütün AB Programlarının genel etkisini izlemek,
- Bölgedeki kamu hizmetlerinin koordinasyonunu geliştirmek.⁹⁶

Burada dikkat çekici olan husus 2. Programlama Döneminde İrlanda tek bir Hedef-1 Bölgesinden oluşurken Sorumlu Bakanlığın Yönetim Otoritesi ve diğer kamu birimlerinin uygulayıcı birim olarak tayin edilmesine mukabil, 3. Programlama Döneminde Bölgesel Meclislerin Yönetim Otoritesi ve ilgili Bakanlıkların da uygulayıcı birim haline getirilmesidir. Bunu bölgeselleşme yolunda atılmış bir adım olarak değerlendirmek mümkündür.⁹⁷

Öngörülen programların iki amacı vardır: Bir taraftan bölgeler arası eşitsizlikleri giderirken, diğer taraftan da bölgelerin potansiyellerinin azami derecede kullanılması ve ülkenin refahına katkıda bulunmaları. Bu amaca ulaşmak için her iki bölgesel program altında da aynı dört önceliğe yer verilmiştir. Bu öncelikler yerel altyapı, yerel teşebbüslerin geliştirilmesi, tarım ve kırsal kalkınma ile sosyal içerme ve çocuk bakımındır. Ancak bu önceliklere tahsis edilen miktarlar arasında bölgenin ihtiyaçlarından kaynaklanan çok ciddi farklılıklar bulunmaktadır. Her iki bölge için de sağlanan desteklerdeki AB payı % 10 civarındadır. AB destekleri önceliklere değil tedbirlere göre belirlenmiş olup, Yapısal Fon Tüzüklerinin hükümleri sadece AB katkısı sağlanan tedbirler için zaruridir. Bununla birlikte, uyumlu bir yönetimi temin edebilmek için katkı sağlanmayan tedbirlerin de aynı izleme ve değerlendirme usullerine tabi olması öngörülmüştür.⁹⁸ Burada da diğer pek çok yerde olduğu gibi İrlanda'nın AB usul ve dokümanlarını "içselleştirme" istikametindeki tavrını görmek mümkün olmaktadır.

1260/99 sayılı Tüzüğün 18. maddesi, her OP için, önceliklerin TDÇ ile münasebetinin yanı sıra eğer imkan varsa, ölçülebilir özel hedeflerin belirtilmesini de gerektirmektedir. Bu noktada öncelik ve tedbir düzeylerinde göstergelerin geliştirilmesi, o öncelik altındaki

---

⁹⁶ www.csinfo.com/htm/irelands_regions

⁹⁷ Fitzpatrick Associates, Ex Post Evaluation of Objective-1, 1994-1999, January 2003, sf.120

⁹⁸ Southern&Eastern Regional Operational Programme, sf.4 http://www.csinfo.com/docs/operational_prog/se_region.pdf

çalışmaların bölgeye etkisini görebilmek için önem arz etmektedir. İrlanda her iki bölge için aşağıdaki kriterleri tespit etmiştir:

Tablo 1: S&E ve BMW Bölgelerindeki yatırımların etkisini tespit için belirlenen kriterler

Yerel Altyapı	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ulusal Olmayan Yollar tedbiri altında yenilenen yol uzunluğu ➤ İnternet'e bağlanabilecek olan potansiyel nüfus
Yerel Girişim	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Turizmde oluşturulan net iş sayısı ➤ Mikro-girişim alanında oluşturulan net iş sayısı
Tarım ve Kırsal Kalkınma	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Tarım için kullanılan suyun kalitesi ➤ Kırsal kalkınma tedbirleri dahilinde oluşturulan net iş sayısı
Sosyal İçerme ve Çocuk Bakımı	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Oluşturulan yeni çocuk bakım merkezi sayısı ➤ Uzun dönemli işsizlik oranı

Kaynak: www.eustructuralfunds.ie/docs/operational_prog/21t0061.pdf, Operational Programme for the Border, Midland and Western Region 2000-2006, sayfa 4

OP'nin hazırlanışı sürecinde ESRI'nın ulusal yatırım önceliklerini tespitiye yönelik çalışması her iki Bölge için yaptırılan tamamlayıcı ve daha ayrıntılı bir çalışma tarafından takip edilmiştir. Ayrıca her iki bölgede kurulan Bölge Meclislerinin temsilcileri Maliye Bakanlığı ile görüşerek hem UKP hakkında bilgilendirilmiş hem de Plana dair katkılarını sunmuşlardır. Plan kabul edildikten sonra ise, gerçekleştirilen bölgesel seminerlere Bölge Meclisi, bütün yerel makamlar, sosyal taraflar ve STK'lar davet edilmiştir. Seminerlere bütün Bakanlıklar da iştirak etmişlerdir. Ayrıca, Başbakan, Başbakan Yardımcısı ve Maliye Bakanı Bölge Meclisi ile görüşerek OP'nin taslağı ile ilgili olarak fikirlerini almıştır. OP Komisyona gönderilmeden önce Bölge Meclisleri tarafından onaylanmıştır. Ayrıca taslak OP, Ulusal Sürdürülebilir Kalkınma Ortaklığına (COMHAR) sunulmuştur. 1999 Şubatında danışma ve diyalogu tesis için oluşturulan COMHAR, görüşlerini iletmiş ve bu görüşlerden OP nihai hale getirilirken istifade edilmiştir.⁹⁹

⁹⁹ Border, Midland and Western Regional Operational Programme sf.5 www.eustructuralfunds.ie/docs/operational_prog/21t0061.pdf

6.2 Southern & Eastern Bölgesel Operasyonel Programı

Bölge, İrlanda yüzölçümünün % 53'ünü oluşturmakla birlikte nüfusun %73'ü burada meskundur. Bu nüfusun büyük kısmı az sayıda şehir merkezinde yoğunlaşan kentsel nüfus mahiyeti arz etmektedir. Ancak şehirlerin çapları arasında çok ciddi farklılıklar vardır. Örneğin Dublin, bölgenin ikinci büyük şehri olan Cork'tan 5 kat daha büyüktür. Daha önemlisi Dublin'in nüfusunun son 30 yılda 500.000 kişi kadar artmasıdır. Bunda en büyük etken son 10 yıldaki ekonomik büyüme hızıdır. Ancak bu büyüme hızı, bilhassa iskan, su, yol, taşımacılık, telekomünikasyon, eğitim ve enerji alanlarında altyapı ihtiyacını ortaya çıkarmıştır.

1996 yılında, İrlanda'da kişi başına milli gelirin AB ortalamasına oranı % 93 iken, bu rakam Bölge için % 102 idi. Bununla birlikte bölge içindeki İBBS 3 bölgeleri arasında 29 puana kadar çıkan çok ciddi farklılıklar bulunmaktadır.

Bölge imalat, inşaat ve piyasa hizmetleri gibi yüksek katma değerli alanlardaki ülke hasılasının % 80'ini üretirken diğer taraftan tarım, ormancılık, balıkçılık gibi kırsal alanlarda elde edilen ulusal hasılanın 2/3'ünü üretmektedir.¹⁰⁰

90'lardaki hızlı ekonomik büyümenin en olumlu tesirleri istihdam alanında yaşanmıştır. 1986-1996 döneminde istihdam oranı yaklaşık % 20 oranında artarken, kadınların istihdam oranı % 32'den % 54'e çıkmıştır. Bununla birlikte genç işsizliği hala ciddi bir sorun olarak belirmektedir.¹⁰¹

Genel hatları ile yukarıda tanımlanmaya çalışılan bölge, bir taraftan hızlı ekonomik büyümenin lokomotifi iken diğer taraftan da işsizliğin ve sosyal anlamda dezavantajlı grupların en yoğun bulunduğu bölgedir. Ayrıca bölgede artan tüketim, araç sayısı, tarım alanlarında yoğun gübre kullanımı gibi sebeplerle belirginleşen bir çevre kirliliği sorunu ile karşı karşıyadır.

OP bütün Yapısal Fonlar tarafından desteklenecektir.(ABKF, ASF, ATYGF, BYMA) UKP içerisinde öngörülen toplam harcama, 5,378 milyar €'dur. TDÇ'nin öngördüğü

¹⁰⁰ Southern&Eastern Regional Operational Programme, sf.11 http://www.csfinfo.com/docs/operational_prog/se_region.pdf

¹⁰¹ Ibid.12

harcama toplamı ise 1,733 milyar €'dur. Bunun 1,162 milyon €'su Yapısal Fonlar tarafından karşılanacaktır.Sağlanan desteğin önceliklere göre dağılımı aşağıda verilmektedir:¹⁰²

Tablo 2: S&E Bölgesel Operasyonel Programı kapsamında sağlanan desteklerin önceliklere göre dağılımı

Öncelik	Toplam UKP Desteği(€m)	AB Katkısı(€m)
Yerel Altyapı	3.045,12	273,77
Yerel Girişimleri Geliştirme	625,50	110,03
Tarım ve Kırsal Kalkınma	543,23	67,60
Sosyal İçerme ve Çocuk Bakımı	1.164,87	120,34
TOPLAM	5.378,72	571,74

Kaynak: http://www.csfinfo.com/docs/operational_prog/se_region.pdf, Southern and Eastern Regional Operational Programme 2000-2006, sayfa 3

Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu, OP'nin Yerel Altyapı, Yerel Girişimi Geliştirme ve Sosyal İçerme/Çocuk Bakımı önceliklerine destek verecektir. Yerel Altyapı kapsamında bölgesel yollar, kırsal su ihtiyaçları, atık yönetimi, kentsel ve kırsal yenileme, e-ticaret tedbirleri için yatırımlar öngörülmüştür. Yerel Girişim Geliştirme önceliği dahilinde turizm, mikro-girişimler, bölgesel yenilik stratejileri, ve balıkçı limanları için yatırım yapılarak bölgenin potansiyelinin ortaya çıkarılması ve kullanılması amaçlanmıştır. Sosyal İçerme ve Çocuk Bakımı kapsamında ise çocuk bakımı merkezlerinin sayısının artırılması hedeflenmektedir.

Avrupa Tarımsal Yönlendirme ve Garanti Fonu / Yönlendirme Bölümü, yerel girişimi geliştirme önceliği altında orman varlığının geliştirilmesi ve kesim makinelerinin alımına yönelik yatırım sağlarken, Tarım ve Kırsal Kalkınma Önceliği dahilinde ise tarıma yönelik yapısal iyileştirme(erozyonla mücadele, atık depoları, ahır inşaatı) ve kırsal kalkınma projelerine destek vermektedir.

¹⁰² Ibid.35

Balıkçılığı Yönlendirme Mali Aracı ise girişimlerin desteklenmesi çevrenin korunması ve gerekli konularda araştırmalar yapılmasına destek vermektedir.

Avrupa Sosyal Fonu, Sosyal İçerme ve Çocuk Bakımı önceliği altında çocuk bakım merkezleri çalışanlarının maaş masraflarını desteklemeye yönelik projelere ve bunların eğitilmesi ile aralarında bir ağ oluşturulması tedbirlerine destek sağlayacaktır.

6.3 Border, Midland ve Western Bölgesel Operasyonel Programı¹⁰³

Bölgenin genel karakteri, küçük çaplı şehirler, dağınık nüfus ve tarım açısından elverişli olmayan toprak yapısı şeklinde özetlenebilir. Bu sebeple de bölge dışarıya göç vermektedir. Nitekim, bölge ülke yüzölçümünün % 47'sini, nüfusunun ise % 27'sini oluşturmaktadır. Ülke GSYİH'sinin sadece %20'sini üreten bölge büyük oranda kırsal faaliyetlere, gelir desteğine ve transfer ödemelerine bağlıdır. Ülkenin ekonomik gelişme temposu düşünüldüğünde Bölgenin ekonomik gelişmeden yeterince ve aynı istikamette istifade etmediği hakikati belirmektedir. Gerçekten de 1991-1996 döneminde tarım, ormancılık ve balıkçılığın GSYİH içerisindeki payı % 35'e çıkarken, sanayiinki % 19'a ve hizmetlerinki ise % 18'e gerilemiştir. Bölgenin dokunulmamış bir çevre, doğal güzellikler ve esnek işgücü gibi avantajları bulunduğu değerlendirilmektedir.

Gerek genel istihdam, gerekse de kadın istihdam oranları ülke ortalamasının oldukça gerisinde kalmıştır. Yine Bölge nüfusunun % 42'sinin sadece ilköğretim mezunu olduğu, üniversite mezunlarının ise bölgede uygun iş imkanları bulunmaz iken büyük üretim tesislerinin, ileri teknoloji merkezlerinin ve araştırma enstitülerinin Southern&Eastern Bölgesinde olması sebebiyle buraya gitmeleri ve bir daha dönmemeleri, Bölgeyi nitelikli işgücü sorunuyla karşı karşıya bırakmıştır. Bölgenin bir diğer ciddi sorunu ise yoksulluktur. 1997-2007 dönemi için hazırlanan Ulusal Yoksullukla Mücadele Stratejisi, yoksulluğun sadece büyük şehirlerin civarında değil, aynı zamanda BMW Bölgesinde olduğu gibi kırsal alanlarda da bulunduğunu tespit etmiştir. Bölgede aktif yaş grubu için düşük tarım gelirlerini tazmin edecek tarım-dışı istihdam imkanı olmayışı bunun en büyük sebebidir. Daha genç ve dinamik olan nüfusun bölgeden ayrılması, ekonomik anlamda bağımlı ve sosyal açıdan

¹⁰³ Border, Midland and Western Regional Operational Programme www.eustructuralfunds.ie/docs/operational_prog/2110061.pdf

dezavantajlı grupları izole bir halde geride bırakmaktadır. Bir diğer menfi tesir ise, böylece ekonomik bir aktiviteyi teşvik edecek makul bir nüfus oluşmamakta ve buna bağlı olarak kamu hizmetlerinin sunumu da sağlanamamaktadır.

Tablo 3: BMW Bölgesel Operasyonel Programı kapsamında sağlanan desteklerin önceliklere göre dağılımı

Öncelik	Toplam UKP Desteği (€m)	AB Katkısı(€m)
Yerel Altyapı	2.523,860	175,25
Yerel Girişim Geliştirme	552,330	104,93
Tarım ve Kırsal Kalkınma	640,042	70,30
Sosyal İçerme ve Çocuk Bakımı	378,170	49,76
TOPLAM	4.094,402	400,25

Kaynak: www.eustrucuralfunds.ie/docs/operational_prog/21t0061.pdf, Operational Programme for the Border, Midland and Western Region 2000-2006, sayfa 2

Bölgesel Operasyonel Program için UKP'de 4,094 milyar € harcama öngörülmüştür. Bunun 400 milyon €'luk kısmı Yapısal Fonlardan karşılanacaktır. Miktarların önceliklere göre dağılımı yukarıda verilmektedir.¹⁰⁴

Öncelikler altındaki tedbirlerde veya tedbirlerin Fonlara göre dağılımında S&E Bölgesine göre herhangi bir farklılık bulunmamaktadır. Ancak tahsisatın önceliklere göre dağılımında bölgenin yapısı dikkate alınmıştır. Örneğin, Sosyal İçerme ve Çocuk Bakımı önceliği bu sorunun daha ciddi yaşandığı S&E Bölgesi için daha ağırlıklı ele alınırken, Tarım ve Kırsal Kalkınma önceliği altında BMW'ye göreceli olarak daha fazla desteğin sağlandığı dikkat çekmektedir.

UKP kapsamında sağlanan toplam destekleri TDÇ destekleri ile kıyasladığımızda ortaya çıkan sonuç ise Yerel Girişim Geliştirme ve Tarım/Kırsal Kalkınma Öncelikleri için

¹⁰⁴ Ibid,28

UKP kapsamında ayrılan tahsisatın TDC'nin yaklaşık iki katı olarak belirlendiğini yani ulusal kaynakların bir oran dahilinde TDC'yi takip ettiğini görmekteyiz. Diğer taraftan Yerel Altyapı ve Sosyal İçerme/Çocuk Bakımı önceliklerinde TDC kapsamında sağlanan miktarın çok üstünde ulusal kaynakların tahsis edildiğini görmekteyiz.

Bölgeselleşmenin bu ilk ciddi sınavı, her ne kadar bölgesel yapılanmadaki zayıflığın gölgesinde kalsa da, önemli ipuçlarını da içerisinde barındırmaktadır. Öncelikle programın DYY'nin bölgelerarası eşit olmayan dağılımından kaynaklanan sorunları giderme amacı için ağırlık, bölgesel potansiyelin artırılmasına değil, altyapının geliştirilmesine ve DYY için daha cazip hale getirilmelerine dayanmaktadır. Kısaca esas olan yine DYY'dir. Zaten sınırlı olan ve sıkı mali politikalar nedeniyle bütün ihtiyaçları karşılamak için yetersiz kalan ulusal kaynaklar yerine DYY, oldukça pratik bir seçimdir. İrlanda'yı farklı kılan yatırım harcamalarının tamamında bu ana amacın gözetilmiş olmasıdır. Bunda bir diğer unsur ise hiç şüphesiz genişlemeyi takip edecek olan kaçınılmaz rekabet için önceden harekete geçerek yeni üye ülkelerde de sıkıntıya yol açan bu altyapı sorununu ilk elden hallederek bir süre daha DYY'den istifadeyi garanti altına alabilmektir. İki bölgesel programa ayrılan yaklaşık 9 milyar €'nun 5,5 milyar €'luk kısmının altyapıya tahsis edilmesi, yine Uyum Fonundan da bu alan için ilave destek sağlandığı düşünüldüğünde, burada "bölgesel kalkınma" ifadesinin "bölgesel altyapı" ile eşdeğer tutulduğu anlaşılmaktadır.

BÖLÜM: VII - PEACE PROGRAMI VE UYUM FONU

Bu bölümde ilk olarak İrlanda için özel olarak başlatılan PEACE Programı incelenecektir. Ardından yine İrlanda'nın dahil olduğu dört ülke için hususi olarak başlatılan Uyum Fonu kapsamında, İrlanda'da yapılan çalışmalara odaklanılacaktır. İki konunun gerek İrlanda'ya özel mahiyeti gerekse de her iki alanda da yenilikçi çalışmalar yapılması ve alınan öğretici dersler, bunların ayrı olarak ele alınmasını gerekli kılmıştır.

7.1 PEACE Programı

1994 yılında Kuzey İrlanda'daki paramiliter grupların ateşkes ilan etmesini takiben Avrupa Komisyonunca bölgede daha huzurlu bir iklime doğru dönüşümü desteklemek üzere Barış ve Uzlaşma Programı bir Topluluk İnisiyatifi olarak Temmuz 1995 yılında resmen başlatılmıştır. 1995-1999 yılları arasında uygulanan Programın, Mart 1999 yılında Berlin'deki Avrupa Devlet ve Hükümet Başkanları Konseyinin kararıyla bir beş yıl daha (2000-2004) uygulanmasına karar verilmiştir. Ayrıca, 2000-2004 yılları için PEACE II Programına 500 milyon € ayrılmasını kararlaştırmıştır. Bu miktarın 100 milyon €'luk kısmı İrlanda'nın sınır bölgesi için kullanılacaktır.¹⁰⁵ PEACE I Programı, yukarıda belirtildiği gibi Topluluk İnisiyatifi olarak uygulanmışken, PEACE II ise her iki tarafın Topluluk Destek Çerçevesine dahil edilen Hedef 1 Bölgesi Operasyonel programı olarak ele alınmıştır. Bu mahiyetiyle PEACE II Programı, Kuzey İrlanda'nın iki, İrlanda'nın ise yedi Operasyonel Programından birini teşkil etmektedir.

Genel tarihi gelişimi yukarıda belirtildiği gibi seyreden PEACE II Programı için bir idari çerçevenin çizilmesi ise, aslında çok daha geniş bir alanda yapılan ve İrlanda Adasındaki sorunların aşılmasına yönelik bir planın içerisinde çözülmüştür. Ateşkesin ardından başlayan çok taraflı barış görüşmeleri Nisan 1998 tarihinde Belfast/Good Friday Anlaşması ile sonuçlanırken, bir dizi yeni politik ve kurumsal çerçeve de oluşturulmaktaydı. Bunlardan biri de *Kuzey/Güney Bakanlık Konseyi* (KGBK) idi.¹⁰⁶ 2 Aralık 1999 yılında oluşturulan Konsey, her iki tarafın Bakanlıklarından oluşuyordu ve 12 sektörde düzenli toplantılar yapması öngörülmüştü. Bu sektörlerden biri olarak *Özel AB Programları* belirlenmiştir. Bundan hareketle oluşturulan Özel AB Programları Birimi, PEACE II(2000-2004) Programının da

¹⁰⁵ PEACE II Programme sf.12 www.eustructuralfunds.ie/docs/operational_prog/peace_prog_doc.pdf

¹⁰⁶ Good Friday Agreement, Strand Two-North South Ministerial Council <http://sinnfein.ie/pdf/goodfriday.pdf>

Yönetim Otoritesi olarak tespit edilmiştir. Birim bunun yanı sıra INTERREG III, ve bütün adadaki LEADER+, EQUAL ve URBAN II Topluluk İnisyatiflerinin de idaresinden sorumludur. En son olarak Birim, hem İrlanda Ulusal Kalkınma Planına hem de Kuzey İrlanda Yapısal Fonlar Planına ortak olarak dahil edilen Kuzey-Güney İşbirliği Bölümünün izlenmesinden ve uygulanmasından sorumludur.¹⁰⁷

PEACE II Programının 5 önceliği bulunmaktadır. Bunlar;

- ekonomik yenilenme (rekabet gücü, turizm, girişimcilik, çiftçi eğitimi, tarım ürünlerini çeşitlendirilmesi, teknoloji desteği, tarım işletmeleri için yatırım ve kırsal ekonomi için temel hizmetler),
- sosyal bütünleşme ve içerme (çocuk bakımı, faal vatandaşlığın teşvik edilmesi, köylerin yenilenmesi, sosyal ekonomi tedbirlerinin geliştirilmesi),
- yerel kalkınma stratejileri (sosyal ekonomi, insan kaynakları ve eğitim, kırsal toplulukların desteklenmesi),
- dışa yönelik bölge anlayışı (Avrupa ile bir ağ oluşturulması, bölgenin bir turizm merkezi olarak pazarlanması),
- sınır ötesi işbirliğidir(ekonomik kalkınma imkanlarının geliştirilmesi, kamu sektörünün işbirliği, uzlaşma ve kültürel anlayış, eğitim ve insan kaynakları için ortak anlayışlar, okul ve genç işbirlikleri, tarım ve kırsal kalkınma, balıkçılık).¹⁰⁸

Bunlara ilave olarak bir de teknik yardım harcamaları öngörülmüştür.Sadece ada için değil geniş bir anlamda bütün Avrupa Birliğinin menfaatine olmak üzere başlatıldığı belirtilen Programın şekillenmesinde üç hususa dikkat edilmiştir. Bunlar;

- ★ Ön-değerlendirme neticesinde bölgenin tespit edilecek olan ekonomik ve sosyal ihtiyaçları,
- ★ Danışma sürecinin sonuçları,
- ★ Kuzey İrlanda ve İrlanda TDC'lerinin arasındaki ilişkidir.

Gerçekleştirilen ilk bağımsız ön-değerlendirmeler, bölgenin çevresel yapısı, kadın erkek için eşit muamele ve bölgesel işgücü piyasalarının yapısına dairdir. Değerlendirme, PEACE Programının sadece İrlanda ve Kuzey İrlanda için değil, Avrupa Birliği için de yenilikçi bir

¹⁰⁷ PEACE II Programme sf.9-10 www.eustruculturalfunds.ie/docs/operational_prog/peace_prog_doc.pdf

¹⁰⁸ europa.eu.int/comm/regional_policy/country/overmap/pdf_region/ip2mc_en.pdf

yaklaşım içerdiğini belirtmiştir. Programın yenilikçi yapısı, daha önce Avrupa Fonlarından yararlanmamış grupları başarılı bir şekilde bir araya getirilmesinden ve Programın uygulanmasında farklı mekanizmaların kullanılmasından ileri gelmektedir.

PEACE I Programı boyunca yapılan sürekli değerlendirmelerde ise daha çok Program yönetiminin geliştirilmesine doğrudan işaret eden sonuçlar çıkmıştır. Program ayrıca Avrupa Birliği Sayıştay tarafından yayınlanan özel raporda da ele alınmış ve daha iyi yönetilmesine yönelik tavsiyelere de yer verilmiştir.

İlk Program dahilinde uygulama mekanizmalarının çeşitliliği, Kuzey İrlanda tarafında Programa ilaveten Topluluk İnisiyatifleri ve İrlanda Uluslararası Fonu gibi diğer desteklerin de mevcudiyeti, karmaşaya ve çakışmalara, tabiatıyla da bazı fon birimlerinin, sorumluluk alanları ile ilgili olarak belirsizliklerle karşılaşmaları sonucunu vermiştir. Yine Program, tamamlayıcı faaliyetler için resmi koordinasyon münasebeti tesis edilmediğinden, diğer Yapısal Fonlarla rekabet riskini beraberinde getirmiştir. Bu karmaşaya ilaveten koordineli bir tanıtım kampanyası yürütülmediği için bazen proje tarafları projelerinin destek için uygun olup olmadığı hususunda emin olamamışlardır. Uygulayıcı birimlerin çoğunun AB Fonlarının tahsisi ve uygulamasına ilk kez dahil olmaları, bazen bu birimlerin tahsisat, izleme ve harcamaların doğruluğunun kontrolü konularındaki prosedürlerin karmaşık yapısını küçümsemeleri meylini doğurmuştur. Yine Programın yenilikçi yaklaşımlarından sosyal anlamda dışlanmış dezavantajlı grupları programa dahil etme çabası organizasyon ve planlama sorunlarına yol açmıştır. Birimlerin çoğu bu gruplara kapasite oluşturma ve proje geliştirme hizmetleri sağlamak gibi ilave bir görevi yüklenmek durumunda kalmışlardır. Bazı bulgular, bu birimlerin Program ile izleme ve değerlendirme süreçlerinin stratejik amacı hakkında açık bir kanaate sahip olmadıklarını göstermiştir.

Diğer taraftan, ortak problemleri paylaşmak, tartışmak ve çözmek üzere, Program Yönetim komitesi gibi düzenli koordinasyon toplantılarının yapılması ve yine Maliye Bakanlıkları arasında ve Alt Program liderleri arasındaki görüşmeler oldukça faydalı olmuştur.

Tespit edilen sorunlu ve başarılı uygulamalardan hareketle dikkat edilmesi gereken hususları şu şekilde sıralamak mümkündür:

- ★ Benzer destekleri sunan AB Programları arasında resmi koordinasyon usulleri belirlenmelidir.
- ★ Tedbirler TDC, Operasyonel Program ve öncelikler şeklinde sıralanan hiyerarşik hedeflerle bağlantılı olarak belirlenmiş proje seçim kriterleri içermelidir.
- ★ İlgili birimler rolleri, mesuliyet sahaları, ve ilgili diğer taraflarla münasebetleri hususunda açık bilgi sahibi olmalıdırlar.
- ★ Mali ve diğer konularla ilgili bilgiler, elektronik olarak koordine edilmeli ve böylece diğer ilgili AB Programları ile koordinasyon kolaylaştırılmalıdır.
- ★ Başvuru formlarının içeriği, Programa katılımı temin için ilgili usullerin oluşturulması konularını içeren eğitim kursları ve bilgilendirme günleri tertip edilmelidir.
- ★ Finansmanın tahsisi ve izlenmesi konularındaki prosedürler açık olmalıdır.
- ★ Etkin bir tanıtım ve iletişim stratejisi uygulanmalıdır.

7.2 İrlanda'da Uyum Fonu

1993 yılında Maastricht Antlaşması ile daha az refah düzeyine sahip Üye Ülkelerin Ekonomik ve Parasal Birlik için hazırlanmalarını desteklemek üzere oluşturulan Uyum Fonu, bölgelere özgü destekler sağlayan Yapısal Fonlardan farklı olarak ülkeleri temel almaktadır. Başlangıçta İrlanda, Yunanistan, İspanya ve Portekiz AB ortalamasının % 90'ının altında GSMH'ye sahip ülkeler kriterine uygun ülkeler olarak belirlenmiş ve Uyum Fonundan yararlanmaya başlamışlardır. Ancak İrlanda'nın hızlı ekonomik büyümeye bağlı olarak AB ortalamasının üzerine çıkan GSMH oranı sebebiyle 2000-2006 döneminin ilk yarısında yardımlardan yararlanmaya devam etmesine ve 2003 yılında yapılacak ara değerlendirmenin sonuçlarına göre devam edip etmemesine karar verilmesi öngörülmüştür.¹⁰⁹

1993-1999 döneminde 4 Üye Ülkeye 16,7 milyar € destek sağlanırken İrlanda bunun % 9'unu almıştır. (İspanya % 55, Yunanistan ve Portekiz ise % 18'er pay almıştır) 2000-2006 döneminde ise ayrılan miktar 18 milyar €'dur. Bu miktarın, her ülke için ayrı

---

¹⁰⁹ The Cohesion Fund in Ireland, Institute of Public Administration, Mart 2004, sf.10

tespit edilen gösterge mahiyetindeki dilimlere göre dağıtılması öngörülmüştür. İrlanda'nın bu miktarın % 2-6 oranında yararlanmasına karar verilmiştir.¹¹⁰

İrlanda 1993-2003 yılları arasında 120'den fazla altyapı projesine Uyum Fonundan 2 milyar € civarında destek almıştır. Ulaştırma ve çevre alanındaki projelere destek veren Fon kaynakları bu iki alana eşit olarak (%50-50) tahsis edilmektedir. İrlanda Fon kaynaklarıyla ulaştırma altında kara yolu, liman, havaalanı ve demiryolu projelerini; çevre altında ise su, atık su arıtma ve katı atık projelerini desteklemektedir. Projelerin çapları çeşitlilik göstermektedir. Örneğin Çevre altında Atık Su Arıtma masrafları için Sanayi Katkısı başlıklı bir proje için 24,029 € tahsis edilmişken, Dublin Atık Su Arıtma Projesinin ilk 5 aşaması için 202 milyon € katkı yapılmıştır.¹¹¹ 2000-2003 yılı taahhütlerine bakıldığında İrlanda'nın Uyum Fonu desteğinde öncelikli alanlar olarak atık su (%48,7) ve karayolları (% 37,3) olarak tespit ettiğini göstermektedir.¹¹²

Fonun idaresinde genel sorumluluk Maliye Bakanlığına aittir. Fonun Yönetim Otoritesi ve Ödeme Otoritesi olan Bakanlık, kabul edilen projelerin uygulanmasını ise aracı kurum (intermediate body) olarak ilgili Bakanlığın ve nezaretleri altındaki ilgili uygulayıcı birimin sorumluluğuna bırakmıştır. Aşağıda bu Bakanlık ve birimlerin görev dağılımı gösterilmektedir:

Tablo 4: İrlanda'da Uyum Fonu kapsamında sorumlulukların dağılımı

Bakanlık (aracı kurum)	Uygulayıcı Birim	Harcama Alanı
Çevre, Miras ve Mahalli İdareler Bakanlığı	Yerel Makamlar	Atık su arıtma, katı atık yönetimi
Ulaştırma Bakanlığı / Ulusal Yol Otoritesi	Yerel Makamlar	Ulusal Yollar
Ulaştırma Bakanlığı	CIE (kamu şirketi)	Demiryolları
Ulaştırma Bakanlığı	Aer Rianta (kamu şirketi)	Havaalanı gelişimi
İletişim, Denizcilik ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı	Liman Makamları	Liman Gelişimi

¹¹⁰ www.eustructuralfunds.ie/htm/cohesion_fund/index.htm

¹¹¹ List of Cohesion Fund Projects in Ireland www.eustructuralfunds.ie/docs/cohesion_fund/cohesionfund_projects_ireland.doc

¹¹² www.eustructuralfunds.ie/docs/cohesion_fund/cohesionfund_aid_ireland1993.doc

Kaynak: The Cohesion Fund in Ireland, Institute of Public Administration, sayfa 18

Maliye Bakanlığı, Komisyona projeleri sunmakta ve yeterli sayıda proje oluşturulmasını temin etmekte, Mali kaynakların projelere tahsisatını sağlamakta, Uyum Fonu İzleme Komitesine başkanlık etmekte, Komisyon ve Avrupa Birliği Sayıştay'ı ile mali kontrol konusunda teması sağlamakta ve Komisyon ile uygulayıcı birimler arasında ilişkileri sağlamaktadır.¹¹³

Aracı kurumlar, projelerin seçimi ve uygulanması, Komisyon için başvuruların hazırlanması, proje raporları ve nihai raporlar, ödeme talepleri ve izlemenin her aşamasında rol oynamaktadırlar.

Yönetim Otoritesi-Aracı kurum ve uygulayıcı birimden oluşan üçlü yapıda, Maliye Bakanlığı bütün tarafları Uyum Fonunun prosedürleri ile ilgili olarak genelgeler vasıtasıyla bilgilendirmekte ve bu genelgelerde mali yönetim ve kontrole özel bir önem vermektedir.¹¹⁴ Ayrıca her proje için maliyet-fayda analizinin, çevre ve istihdama etkilerin değerlendirilmesini, ve AB tarafından desteklenen diğer tedbirlerle uyumunun incelendiği ayrı raporların oluşturulması gerekliliği takip edilmektedir

İrlanda'da Ulaştırma Bakanlığı Uyum Fonuna sunulacak ulusal yol projelerini tespit ederken Ulusal Yol Otoritesi ile birlikte Ulusal Yol Geliştirme Programını değerlendirmekte, ardından Ulusal Yol Otoritesi tarafından hazırlanan proje başvurusu bu Bakanlık tarafından gözden geçirilerek Maliye Bakanlığına oradan da Komisyona sunulmaktadır. Aynı şekilde su projeleri için de Çevre, Miras ve Mahalli İdareler Bakanlığı sunulacak projeleri belirlemek üzere Ulusal Su Programını değerlendirmekte, Bakanlık tarafından hazırlanan başvuru Maliye Bakanlığı tarafından nihai hale getirilerek Komisyona sunulmaktadır.

Uyum Fonundan desteklenen projelerin Üye Ülkenin genel çevre ve ulaştırma politikalarıyla uyumunu temin için sağlanacak yardımlar için "referans çerçevesi" sağlayacak ilkelerin tespit edilmesi Komisyon tarafından bütün Üye Ülkelerden istenmiştir. İrlanda'nın geçen döneme göre daha az sayıda ve daha büyük çaplı projeler için destekleri kullanması bu

¹¹³ The Cohesion Fund in Ireland, Institute of Public Administration, Mart 2004, sf.17

¹¹⁴ Örnek için İrlanda Maliye Bakanlığının 28/2003 sayılı Genelgesi: 2000-2006 Uyum Fonu için Mali Yönetim ve Kontrol Usulleri

gereksinimi daha kolay karşılamasını sağlamıştır.¹¹⁵ İrlanda ulaştırma ve çevre için iki ayrı belge hazırlamıştır.¹¹⁶

Kabul edilen projeler için önce % 20'lik avans ödenmektedir. Ardından ödeme başvuruları yılda 3 kere (1 Mart, 1 Temmuz, 1 Kasım) Komisyona gönderilmektedir. İlgili Bakanlık tarafından hazırlanan bu başvurular Maliye Bakanlığı tarafından son hali verilip onaylanarak Komisyona gönderilmektedir. Mali kontrol, Maliye Bakanlığı içerisinde bağımsız olarak oluşturulan Mali Kontrol Birimi tarafından yapılmaktadır. Uyum Fonunda, Yapısal Fonlardan farklı olarak harcamaların % 15'i kontrol edilmek durumundadır. Ayrıca sistemin her aşamasında iç kontrol birimleri mevcuttur. İzleme Komitesi hiçbir sosyal veya bölgesel tarafın katılmaması cihetiyle diğer Komitelerden ayrılmaktadır. İzleme proje bazında gerçekleştirilmektedir.

İrlanda'nın Uyum Fonu tecrübelerinden alınabilecek dersler şu şekilde sıralanabilir:

- ★ Her safhada Komisyonla düzenli temas kurulmalıdır.
- ★ Projeler AB kaynakları beklenmeden ulusal kaynaklarla finanse edilmeli ve proje vakit geçirilmeden başlatılmalıdır.
- ★ Planlama ve tasarım aşamasında ilave kaynaklar da seferber edilmeli ve başvuru en olgun haliyle Komisyona gönderilerek ilave taleplerle vakit kaybedilmemelidir.
- ★ Sonu görünmeyen gecikmelere karşı, her zaman için sunulan projeye alternatif olabilecek ilave projeler de hazır bulundurulmalıdır.
- ★ Aşağıdan-yukarıya raporlama düzenlemeleri kapsamında bütün tarafların rollerinin herkesçe net olarak bilinmesi sağlanmalıdır.
- ★ Komisyon karşısında tek ve merkezi bir temas noktası etkin bir yönetim ile süreci oldukça hızlandırabilmektedir.
- ★ Her projenin fiziki ve mali gelişmelerini takip için sistemler hazır olmalıdır.
- ★ Prosedürler hakkındaki kılavuzların her aşamada yayınlanarak ilgili taraflara gönderilmesi önemlidir. Bilhassa izleme ve mali kontrol konularında uygulayıcı birimler için yardımcı dokümanlar temin edilmelidir. Uygulamada her hangi bir düzensizlik böylece en erken şekilde tespit edilmeli ve AB uzmanları fark etmeden önce Komisyona iletilmelidir.

¹¹⁵ The Cohesion Fund in Ireland, Institute of Public Administration, Mart 2004, sf.25 www.ndp.ie/newndp/r/NDP-Cohesion.pdf

¹¹⁶ Strategic Reference Framework for Cohesion Fund Assistance Transport Infrastructures, 4 Ağustos 2000 ve Strategic Reference Framework for Cohesion Fund Assistance Environment Infrastructures, 28 Temmuz 2000

- ★ Gereklilikleri yerine getirmek yaklaşımının ötesinde proaktif bir yaklaşımın izlenmesi uzun vadede projenin etkisini artırmaktadır. Bu sebeple yerel danışma imkanları oluşturulmalı ve projenin seçilirken bu danışmanın neticeleri de göz önünde bulundurulmalıdır.
- ★ AB gereksinimleri, bilhassa, maliyet-fayda analizi, çevresel etki, mali kontrol, danışma ve kontratlar için daha rekabetçi yaklaşımın izlenmesi gibi konular ulusal prosedürlere de yansıtılmalıdır.

SONUÇ

İrlanda'nın ekonomik zorlukları aşmasının ve yapısal eksikliklerini hızla gidermesinin arkasında yatan ve bu çalışma dahilinde tespit edilen unsurlara geçmeden önce bir hususu önemine binaen ayrıca işaret etmek gerekmektedir. İrlanda'nın son 15 yılını inceleyerek mevcut duruma ulaştıran yolu fikren tekrar yürüme manasındaki bu çalışma boyunca görülmüştür ki, bir ülke için büyük yatırım programlarından ve sağlanan kaynaklardan daha önemli olan husus, organizasyon, yönetim ve kültür değişimini gerçekleştirebilmektir. Ve aslında aşağıdaki tespitler, her şeyden önce bu değişimin nasıl bu kadar hızlı kaydedildiği sorusuna cevap mahiyeti taşımaktadır. Türkiye'de 1999 sonrasında daha da somutlaşan AB ile ilişkiler çerçevesinde gerçekleştirilen idari ve hukuki düzenlemelerle, bu yönde bir organizasyon ve yönetim değişimi gözetilmesi uygun olacaktır. Bu yönde bir değişim, idari kapasiteyi geliştirmeye yönelik faaliyetlerin daha da yoğunlaştırılması kadar örneğin ekonomik ve sosyal uyum için ülkemiz tarafından hazırlanacak olan Ulusal Kalkınma Planının, 9 Beş Yıllık Kalkınma Planı ile uygulama dönemi ve diğer alanlarda paralelliğin sağlanması başta olmak üzere uygulama ve organizasyon boyutları da içermelidir.

İrlanda'nın "Kelt Kaplanı" olma yolunda karşılaştığı ilk "fırsat", 1980'lerle birlikte etkisi artan mali "kriz" olmuştur. Ülkemizin yakın zamanda yaşadıklarıyla hemen hemen aynı sebep ve etkilere sahip olan bu kriz, ilk olarak toplumsal bir mutabakatın oluşturulması kapısını aralamıştır. Özünde işçi ve işverenin "daha güzel bir gelecek" karşılığında mevcut taleplerinde sınırlamaya gitmesi şeklindeki bu fırsatın tek meyvesi, hükümetin mali politikaları için manevra alanı kazanması olmamıştır. En az bunun kadar önemli bir diğer neticesi ise, katılımcılığın bu "tavize" karşılık bir bedel olarak programlamaya dahil olmasıdır. Nitekim oluşturulan çeşitli yatay ve dikey mekanizmalarda, ayrıca hazırlanan ulusal stratejik programlarda sosyal taraflar etkin rol oynamışlardır. Yine Yapısal Fonlar kapsamındaki değerlendirme ve izleme süreçlerinin sadece AB desteklerini değil, ulusal kaynakları da ihtiva eden yaklaşımını, hesap verme ruhunun somut neticesi olarak görmek mümkündür ve daha doğrudur. Bu toplumsal mutabakat neticesinde kaynakların kullanımına dair sürece yönelik bu kesimlerden artan ilginin, bilhassa programlama ve değerlendirme aşamalarının daha etkin yürütülmesine imkan sağladığı görülmüştür. Uygulamanın her aşamasında muhafaza edilmeye çalışılan entegre bakış açısı, bu ulusal/AB bütüncül yapısının

oturtulmasında katkıda da bulunmuştur. Uluslararası gelişmeler, AB'nin gereksinimleri ve ulusal önceliklerin şekillendirmesiyle oluşturulan makro bakışın, farklı programların aynı anda uygulanabilmesinde, bu programlar altında projelerin tespitinde ve kaynakların paylaşımında/transferinde olumlu tesirinin bulunduğu değerlendirilmektedir. Türkiye de hemen bütün Aday Ülkelerde rastlanan katılımcılığa dair sorunlarla karşı karşıya bulunmaktadır. İlgili kamu kurumlarının yanı sıra, bütün sosyal tarafları, yerel ve bölgesel aktörleri, sivil toplum örgütlerini içeren bir katılımcılık anlayışının geliştirilmesi ise, öncelikle Yönetim Otoritelerinin bu konuda istekli davranmasıyla mümkündür. Ülkemiz henüz Yönetim Otoritelerini tespit aşamasına geçmemiştir. Sorumlulukların dağılımı belirlenirken daha en başında katılımcılığın da kurumsallaştırılmasına önem verilmelidir. İrlanda'nın, AB ile işbirliği içerisinde hazırlanan temel dokümanları tamamlayan ulusal stratejilerin oluşturulması başta olmak üzere bütün aşamalarda katılımcılığa verdiği önemin ülkemizde sergilenmesi, diğer yönden ilgili tarafların zamanla gerekli tecrübe ve bilgiyi elde etmesini de sağlayacaktır.

İrlanda geçen her programlama dönemi ile birlikte hedef alanlarını daha da daraltarak dikkatini daha öncelikli ihtiyaçlara yöneltmiştir. Avrupa Tek Pazarının mıknatıs etkisiyle çektiği yabancı yatırımların belirleyici olduğu bu ihtiyaçlar, en nihayet altyapı ve nitelikli işgücünde odaklanmaktadır. Bu yoğunlaşmada AB desteklerinin azalması kadar etkili bir diğer unsur ise Genişleme olmuştur. Yeni üyelerle birlikte, istifade ettiği fırsat penceresinin kapanması ihtimali, İrlanda'yı bu ülkelere göre avantajlı kılacak olan yukarıdaki hedeflere yatırım yapmaya itmiştir. Bu yoğunlaşmış yaklaşım ve artan ihtiyaç, Fonların daha verimli kullanılmasını da sağlamıştır.

İrlanda kamu idaresi sisteminin -1980'lerdeki krize de yol açan- yapısı, Yapısal Fonlarla birlikte değişmeye başlamıştır. Gereksiz birimlerin kapatılması, süreçlerin gözden geçirilmesi şeklinde beliren ulusal ihtiyaç, akan yabancı yatırımlar karşısında sistemin yetersiz kalacağına anlaşılmasıyla birlikte daha da artmışken, Yapısal Fon prosedürlerinin daha dikkatli ele alınması neticesini de vermiştir. Makroekonomik yönetim, proje uygulama ve kamu hizmetlerinin sağlanması şeklinde özetleyebileceğimiz katkılarıyla bu prosedürler, başarıyla içselleştirilmiştir ve en az mali katkılar kadar önem arz etmektedir. Ülkemizde yaşanan mali krizler ve yıllardır düzeltilmeye çalışılan idari sorunlar aşılmaya çalışılırken, AB prosedürleri de göz önünde bulundurularak düzenlemeler gerçekleştirilmelidir. Bilhassa içinde bulunduğumuz dönemde kamu yönetimi başta olmak üzere bir çok alanda devletin

rolünü ele alan reform çalışmaları, AB'ye üyelik yolunda ülkemizden beklenenlerin de karşılanabileceği şekilde sonuçlandırılmalıdır. Buna göre Bölgesel Kalkınma Ajansları başta olmak üzere, ileride Yapısal Fonların kullanımında yer alacak olan bütün unsurlar inşa edilirken bu yaklaşım esas tutulmalıdır. Bu yaklaşım hiç şüphesiz en kuvvetli desteğini, İrlanda örneğinde görüldüğü üzere, katılımcılığın dizayn aşamasında gözetilmesinde ve tam manasıyla uygulanmasında bulacaktır.

İrlanda'nın başarılı uygulamasında dikkat çeken hususlardan biri de değerlendirme mekanizmasına verilen önemdir. İçinde bulunulan ve uzun süre devam etmeyeceği aşkar olan fırsat kapısından azami istifadeyi temin için verimliliği sağlamak amacı, atfedilen önemin yegane sebebidir. Ulusal bağımsız bir yapının bütün süreci kontrolü ve sürekli değerlendirme gibi ilave usullerin tesisi ile amaçlanan, yoğun ve aralıksız devam eden bir değerlendirme süreci yürütmek ve alınan derslerin daha etkin şekilde hayata geçirilmesini temin etmektir. Anlatıldığı üzere izleme komitelerini değerlendirme süreci ile yenilikçi bir yaklaşımla birleştiren İrlanda, böylece kaynakların kullanımındaki herhangi bir aksaklık karşısında bu atıl kaynağın derhal ihtiyaç duyulan başka alanlara transfer edilmesini sağlamış ve kaynaklarını bütünüyle kullanabilmiştir. Ayrıca harcamaların fırsat maliyetlerine göre dört kategoriye ayrılarak değerlendirilmesi ve böylece tek boyutlu bakışın mahzurlarından kaçınılması şeklindeki yenilikçi yaklaşımı da ilave etmek gerekmektedir. İrlanda, bunlar sayesinde yerleşecek olan değerlendirme kültürünün dış destek sağlanmasa bile mevcut ulusal kaynakların ileride kullanımı açısından hiç de küçümsenmeyecek faydalar sağlayacağını düşünmektedir. Bu 1980'lerdeki krizden alınan derslerin Yapısal Fon uygulamalarındaki etkisini de göstermektedir. Ülkemizde değerlendirme süreci henüz başlamıştır ve etkinliği tartışmaya açıktır. Yapısal Fonlardan sağlanan desteğin bütün sorumluluğun Üye Ülkeye ait olduğu düşünüldüğünde, ülkemizde her konuda olduğu gibi değerlendirme için de etkin işleyen bir mekanizmanın oluşturulması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Buna bağlı olarak şimdiden işlevsel açıdan bağımsız bir yapı teşkil edilmeli ve bu yapının elde ettiği tecrübeyi her düzeyde ve her aşamada izleme değerlendirme çalışmalarının etkinliği için sorumlu kuruluşlarla paylaşılması sağlanmalıdır. Yine Yönetim Otoriteleri tarafından bağımsız değerlendirme çalışmalarının gerçekleştirilmesi de teşvik edilmelidir.

Sanayi kesimi ve eğitim birimleri arasında bir ağ oluşturmak, çeşitli yatay konularda koordinasyon komiteleri tesis etmek, Ajans Yönetimi yaklaşımıyla politika oluşturucuları ile uygulayıcı birimleri bir araya getirmek gibi örneklerde de fark edildiği gibi bütün taraflar

arasında etkileşimi geliştirmek şeklindeki İrlanda politikası, Yönetim Otoritelerinin buna mukabil kendilerini sadece makro politikaları gözeterek koordinasyonla sınırlamak şeklindeki tutumuyla birleştirildiğinde kaynakların sınırlı da olsa net belirlenmiş ihtiyaç alanlarında en az kayıpla kullanılması anlaşılabilir. Değerlendirme, mali kontrol süreçlerinin bağımsız birimlerin kontrolüne bırakılması, hazırlanan bütün raporların kamuoyuna açılması ve hazırlanan her programın sosyal taraflarla sıkı bir işbirliği içerisinde hazırlanması gibi uygulamalar, Yapısal Politikaların ulusal bir mesele haline getirilmesini sağlamıştır. İrlanda'nın konuyu sadece belli taraflarla sınırlı tutmayıp bütün kesimlere mal etmesi çabası sadece proje oluşturma sorununu aşmakla ve dolayısıyla kaynakların kullanılabilmesini sağlamakla kalmamakta, bu yönde bir ulusal bilincin de oluşturulmasına katkıda bulunmaktadır. Hiç şüphesiz "UKP/TDÇ" ifadesinde de yerini bulan ve konuyu sadece AB kaynaklı program olarak değil bütün ulusal yatırım harcamalarının yönlendirilmesi meselesi olarak takdimi de bu çabaya müspet yönde tesir etmektedir.

İrlanda nüfus ve yüzölçümü ile ülkemizden oldukça farklı olsa da, bu çalışmada ele alınan konu, kaynakların etkin kullanımına yönelik olarak hazırlanan prosedürlerin İrlanda'da neden daha başarılı olarak uygulanabildiği sorusuna cevap teşkil edecek unsurları tespit eder. İhtiyaçları bütün kesimlerle işbirliği içerisinde net şekilde tespit etmek, gerekli yapılanmaları ülke şartlarına uygun yenilikçi yaklaşımlar içerisinde kurmak, rollerin ilgililerce tam olarak anlaşılmasını sağlamak, bütün süreci hem mali, hem uygulama, hem de makro plana uygunluk açısından sürekli kontrol etmek, bütün bunları ulusal bir amaç olarak takdim etmek ve benimsetmek noktasındaki bu yaklaşımların küçük büyük her ülkede başarı sağlaması mukadderdir.

KAYNAKÇA

Barry F., Bradley J., Hannan A., “The Single Market, The Structural Funds and Ireland’s Recent Economic Growth, 2001 (www.ucd.ie/economic/staff/barry/papers/jcms.PDF)

Barry F., “Convergence is not Automatic: Lessons From Ireland for Central and Eastern Europe”, *The World Economy*, November 2000,
(<http://www.ucd.ie/economic/staff/barry/papers/WIdEc2.PDF>)

Barry F., Hannan A., Hudson E., Kearney C., “Competitiveness Implications for Ireland of EU Enlargement, Statistical and Social Inquiry Society of Ireland, February 2003
(<http://www.ucd.ie/economic/staff/barry/papers/enlarge.PDF>)

Border, Midland and Western Regional Operational Programme
(www.eustructuralfunds.ie/docs/operational_prog/21t0061.pdf)

Burnham, J. “Why Ireland Boomed”, *The Independent Review*, Spring 2003, v. VII, n.4,
sf.537-556 (<http://www.independent.org/tii/media/pdf/tir74burnham.pdf>)

Challenges for Human Resource Development, 2000-2006: a Report on Major Human Resource Development Issues, 2000-2006, Emerging From Evaluation Literature, 1994-1999, and ESF Evaluation Unit 2000.

Communication on Evaluation of 8 May 1996(SEC96/659 final)

CSF Evaluation Unit, CSF Performance Indicators: Proposals for 2000-2006 Programming Period, October 1999

Economic and Social Infrastructure Operational Programme
(www.eustructuralfunds.ie/docs/operational_prog/esiop_1.pdf)

Employment and Human Resources Development Operational Programme
(www.eustructuralfunds.ie/docs.operational_prog/eh2.pdf)

ERDF Financial Control Unit, ERDF Financial Control Unit Report 2002, May 2003

European Commission, A European Success Story-EU Regional Policy in Ireland, 2001

Fitzpatrick Associates, Ex Post Evaluation of Objective 1, 1994-1999, National Report Ireland, January 2003

Guide to the Implementation and Administration of EU Structural and Cohesion Funds in Ireland, NDP/CSF Information Office, March 2003

Guidelines for Submissions on NDP 2000-2006, Department of Finance, March 1998
http://www.csfinfo.com/docs/press_releases/other_publications/ImplementAdminappendices.pdf

Hannan A., Barry F., "Will Enlargement threaten Ireland's FDI Inflows?" Quarterly Economic Commentary, Dublin: Economic and Social Research Institute, December 2001, sf. 55-67

Hegarty, D., "Framework for the Evaluation of the Structural Funds in Ireland, Paper prepared for Fifth European Conference on the Evaluation of the Structural Funds, Budapest, 26-27 June 2003

Industrial Development Operational Programme Implementation Report,
(www.eustructuralfunds.ie/docs/press_releases/publications_94_99/industry_implementation_report_94-99.doc)

Institute of Public Administration, The Cohesion Fund in Ireland, March 2004

Ireland-Stability Programme December 2003 Update
www.europa.eu.int/comm/economy_finance/about/activities/sgp/country/countryfiles/ie/ie20032004_en.pdf

Kerr, Aphra P., Innovation and Learning to Adapt Key factors contributing to the social shaping of multimedia in Ireland, Paper for presentation to the IV, Regional Context section

of the conference on Technology Policy and Less Developed R&D Systems in Europe, Seville, 17-18 Oct. 1997. (<http://www.intech.unu.edu/publications/conference-workshop-reports/seville/kerr.pdf>)

“Key Indicators for Candidate Countries to Effectively Manage the Structural Funds”, Netherlands Economic Institute, February 2002

Managing Across Levels of Government - Ireland
(www.oecd.org/dataoecd/9/62/1902380.pdf)

NDP /CSF Information Office, European Union Community Support Framework for Ireland 2000-2006, December 2001

O'Donnell Rory, “Ireland’s Economic Transformation Industrial Policy, European Integration and Social Partnership, December 1998
(www.ucis.pitt.edu/cwes/papers/work_papers/Odonnell.pdf)

OECD, Economic Survey of Ireland 1999, May 1999

OECD, Economic Survey of Ireland 2003, May 2003

OECD, Economic Survey of Ireland 2001, May 2001

PEACE II Programme
www.eustructuralfunds.ie/docs/operational_prog/peace_prog_doc.pdf

Productive Sector Operational Programme
(www.eustructuralfunds.ie/docs/operational_prog/productive_sector.pdf)

Review on Ongoing Evaluation Function in the CSF for Ireland, CSF Evaluation Unit, October 1998

Southern & Eastern Regional Operational Programme,
(http://www.csfinfo.com/docs/operational_prog/se_region.pdf)

Strategic Reference Framework for Cohesion Fund Assistance Environment Infrastructures,
28 July 2000

Strategic Reference Framework for Cohesion Fund Assistance Transport Infrastructures, 4
August 2000

Technical Assistance Operational Programme
(http://www.csfinfo.com/htm/operational_prog/technical_assistance.htm)

The Human Resources Development Operational Programme (1994-1999)
www.eustructuralfunds.ie/docs/press_releases/publications_94_99/hrdop_final_report4pages.doc

The Mid-Term Evaluation of the National Development Plan and Community Support
Framework for Ireland, 2000 to 2006, Economic and Social Research Institute, 2003

Transport Operational Programme Implementation Report,
(www.eustructuralfunds.ie/docs/press_releases/publications_94_99/optransport_final_report.doc)

www.csfinfo.com/htm/irelands_regions

www.irishstatutebook.ie/ZZA16Y1992.html

www.ir.gov.ie/bills28/acts/1999/a2099.pdf

www.euireland.ie/ireland

EKLER

EK-A

AB Yapısal Fonlarının 2000-2006 Programlama Döneminde Üye Ülkelere Tahsis Miktarları
(Milyon Euro, 1999 fiyatları)

Üye Devlet	Hedef 1	Hedef 2	Hedef 3	Balıkçılık Fonu (Hedef 1 dışında)	Toplam
Belçika	625	433	737	34	1829
Danimarka	0	183	365	197	745
Almanya	19958	3510	4581	107	28156
Yunanistan	20961	0	0	0	20961
İspanya	38096	2651	2140	200	43087
Fransa	3805	6050	4540	225	14620
İrlanda	3088	0	0	0	3088
İtalya	22122	2522	3744	96	28484
Lüksemburg	0	40	38	0	78
Hollanda	123	795	1686	31	2635
Avusturya	261	680	528	4	1473
Portekiz	19029	0	0	0	19029
Finlandiya	913	489	403	31	1836
İsveç	722	406	720	60	1908
İngiltere	6251	4695	4568	121	15635
AB (15)	135954	22454	24050	1106	183564
INTERREG					4875
URBAN					700
LEADER					2020
EQUAL					2847

Yenilikçi yaklaşımlar					994
TOPLAM					195000

Kaynak: http://www.europa.eu.int/comm/regional_policy/intro/regions5_en.htm

DİZİN

1

1260/99, 36, 78, 80, 81, 86

A

ABKF-MKB, viii, 36, 37

ADAPT, 67

Aer Lingus, 10

Ara-değerlendirme, 50, 57, 66

Ar-Ge, viii, 18, 22, 31, 44, 60, 62, 63, 64

Avrupa Birliği, ii, iii, viii, 2, 3, 11, 12, 13,

14, 17, 19, 21, 23, 24, 25, 28, 29, 33,

35, 36, 41, 44, 45, 49, 50, 53, 55, 56,

57, 61, 62, 64, 65, 71, 73, 77, 78, 80,

82, 83, 84, 85, 86, 88, 89, 93, 97, 99,

100, 101, 104, 106, 107, 108, 109, 110,

111, 113, 121, 122

Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu, viii, 1,

34, 62, 90

Avrupa Ekonomik Topluluğu, 15

Avrupa Komisyonu, 2, 39

Avrupa Para Sistemi, 15

Avrupa Sosyal Fonu, ix, 1, 34, 39, 65, 66,

70, 71, 73, 79, 80, 89, 91

Avrupa Tarımsal Garanti ve Yönlendirme

Fonu/Yönlendirme Bölümü, 1

Avrupa Tek Pazarı, ix, 16, 21

Avrupa Tek Pazarı, ix, 21, 22, 23, 24, 25,

26

B

Balıkçılık Yönlendirme Mali Aracı, ix, 1,
34

Border, Midland and Western, vii, ix, 65,
66, 69, 71, 74, 80, 84, 86, 92, 93

Bölge Meclisi, 33, 80, 84, 87

Bölgesel Teknik Kolejler, 11

C

COMHAR, ix, 87

D

Değerlendirme Birimi, 39, 46, 48, 50, 51,
52, 55, 59, 71, 79

Doğrudan Yabancı Yatırım, ii

E

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma

Teşkilatı, x, 11

EQUAL, 97, 122

ESRI, ix, 29, 39, 41, 50, 51, 58, 61, 64,
69, 71, 76, 87

F

Fitzpatrick Associates, 42, 44, 85, 115

Forfas, 12

H

HORIZON, 67

I
Industrial Development Authority(IDA),
ix, 6, 7, 8, 9, 15
INTEGRA, 67

İ
İBBS, ix, 30, 46, 83, 84, 88

K
KOBİ, ix, 18, 19, 63, 71
Kamu Özel Ortaklığı, ix, 54, 78, 81, 82
Kuzey/Güney Bakanlık Konseyi, 97

L
LEADER+, 97

M
Mali Kontrol Birimi, viii, 35, 105

N
NOW, 67

O
OECD, x, 11, 13, 16, 20, 27, 42, 53, 67,
72, 75, 118
OP, x, 2, 33, 34, 35, 36, 39, 41, 47, 52,
55, 56, 57, 58, 60, 65, 66, 70, 72, 74,
75, 76, 77, 78, 79, 81, 82, 86, 87, 89,
90
Operasyonel Program, ix, x, 2, 28,32,43,
93, 100
Ortak Pazar, 6

Ö
Ön-değerlendirme, 50, 98

P
PEACE, vi, 4, 31, 33, 95, 96, 97, 99, 118
Programlama Dönemi, viii, 27, 39, 60

R
Refah ve Adalet Programı, 26

S
SOP, x, 31, 32, 33
Southern and Eastern, vii, x, 65, 66, 69,
71, 73, 75, 80, 84, 86, 89, 93
sürekli değerlendirme, 50, 57, 59, 111

T
TDC, x, 17, 23, 32, 38, 40, 42, 43, 44, 46,
47, 48, 50, 51, 52, 53, 55, 57, 58, 61,
63, 64, 72, 76, 78, 79, 80, 86, 89, 94,
98, 100
Telecom Eireann, 10
Topluluk İnisiyatifi, 96

U
UKP, vi, x, 4, 13, 17, 18, 28, 29, 31, 33,
34, 48, 50, 51, 52, 53, 55, 58, 59, 60,
64, 69, 71, 75, 76, 78, 79, 80, 81, 83,
84, 87, 89, 93, 94, 113
UKP/TDC, vi, 17, 18, 28, 31, 33, 51, 52,
55, 58, 59, 60, 75, 76, 78, 79, 83, 113
Ulusal İyileştirme Programı, 9

Ulusal Kalkınma Planı, x, 17

URBAN II, 97

Uyum Fonu, vi, vii, 4, 23, 31, 34, 36, 73,
78, 79, 81, 95, 101, 102, 103, 104, 105,
106

Y

Yapısal Fon, 1, 3, 21, 22, 23, 24, 25, 26,
27, 38, 48, 55, 78, 79, 80, 85, 89, 97,
109, 110, 112

YOUTHSTART, 67

Yönetim Otoriteleri, 32, 54, 112